

Barnehagelærere - Yrkesgruppen som igjen begynte å slutte

Teknisk rapport

Revidert utgave: Mai 2026

Lars Gulbrandsen
Joakim Evensen Hansen
Olav Kasin
Thomas Moser
Øyvind Munthe

Prosjekt: Barnehagelærere -Yrkesgruppen som igjen begynte å slutte

Prosjektleder: Thomas Moser

ISBN: 978-82-8439-456-5

Publisert: 2. reviderte utgave, Stavanger, 08.05.2026
1. utgave, Stavanger 03.03.2026

Finansiering: FILIORUM-Senter for barnehageforskning (UiS)
Institutt for barnehagelærerutdanning (OsloMet)
Lesesenteret (UiS)
Læringsmiljøsenderet (UiS)
Velferdsforskningsinstituttet NOVA (OsloMet)

Forfattere i alfabetisk rekkefølge: Lars Gulbrandsen, Forsker 1, Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet
Joakim Evensen Hansen, Førsteamanuensis, Lesesenteret, UiS
Olav Kasin, Førstelektor, Institutt for barnehagelærerutdanning, OsloMet
Thomas Moser, Professor, Læringsmiljøsenderet, UiS
Øyvind Munthe, Rådgiver, Læringsmiljøsenderet, UiS

Kontakt: laringsmiljosenter@uis.no

Forsidefoto: Jørn Harald Heinrich Steen

Innhold

Forord til den reviderte utgaven	1
Forord til første utgaven av rapporten	2
Sammendrag	4
Summary	6
1. Innledning	8
2. Data og databehandling	11
3. Rekruttering – å utdanne seg til barnehagelærere, belyst med data fra SSB og DBH	16
4. Lokale og regionale variasjoner i barnehagelærerutdanningen	27
5. Barnehagelærerutdanning sammenliknet med andre utdanninger	33
6. Hvor mange har utdannet seg til barnehagelærere?	37
7. Hvor jobber barnehagelærerne?	39
8. Hva slags annen utdanning tar barnehagelærere?	42
9. Jobbstabilitet blant barnehagelærerutdannede	46
10. Naturlig avgang: Pensjonering	51
11. Barnehagelærerprofesjonen i et generasjonsperspektiv	53
12. Barnehageansatte som ikke er utdannet som barnehagelærere	59
13. Oppsummering og implikasjoner	61
Referanser	63
Vedlegg	66

Forord til den reviderte utgaven

Den første utgaven av rapporten inneholder to feil som gjør revisjon nødvendig: en feiltolkning av andelen nyutdannede som begynner i barnehage, og en feil i aldersavgrensningen for 2023.

I den første utgaven av rapporten ble det presentert en tabell som viste en oppsiktsvekkende nedgang i antall nyutdannede barnehagelærere som i 2023 begynte å arbeide i barnehage samme år, sammenlignet med foregående år. Mens 70,5 prosent av alle nyutdannede barnehagelærere i 2022 var ansatt i en barnehage høsten 2022, var det i 2023 kun 44,5 prosent av de nyutdannede som var registrert som ansatt i barnehage høsten 2023. I den opprinnelige rapporten tolket vi dette som uttrykk for en reell nedgang og at vi dermed kunne snakke om en betydelig rekrutteringssvikt blant nyutdannede. Denne fortolkningen viste seg å være feil.

I denne reviderte utgaven av rapporten har vi laget to nye tabeller som viser at det fortsatt finnes en rekrutteringssvikt blant de nyutdannede, men ikke så dramatisk som vi først antok. Den første av de nye tabellene (tabell 9.5, s. 48) viser prosentandeler av nye barnehagelærere som er ansatt i barnehage høsten etter fullført utdanning og i det påfølgende året. Her viser tallene for ansettelse året etter fullført utdanning en nedgang, men denne er nokså jevn gjennom perioden 2013–2023. I 2013 var 76,7 prosent av de nyutdannede ansatt i en barnehage året etter, mens andelen hadde falt til 70,4 prosent i 2023.

Den andre av de nye tabellene (tabell 9.6, s. 48) viser andelen nyutdannede som får ansettelse året etter, avhengig av alder. Tallene viser at rekrutteringssvikten er størst blant de yngste nyutdannede (23 år eller yngre). Andelen som var ansatt i barnehage året etter (2023) var 65,8 prosent i denne aldersgruppen. Til sammenligning var andelen i aldersgruppen 36 år eller eldre 82,9 prosent. Denne rekrutteringssvikten blant de yngste er imidlertid tydelig mindre enn det som kom til uttrykk i rapportens første versjon. Årsaken til feiltolkningen i den første utgaven av rapporten er et etterslep i registreringen av ansettelser av nyutdannede barnehagelærere i eksamensåret, noe vi først ble klar over etter at rapporten var publisert. Konkret innebærer dette at man trenger data for 2023 for å kunne fastslå antall og andel nyutdannede barnehagelærere i 2022 som er ansatt samme år, og tilsvarende data for 2024 for å kunne fastslå antall og andel for 2023.

Tabell 7.2 (s. 39) er korrigert på grunn av en mangelfull aldersavgrensning for 2023 i den første utgaven. Tabellen viser andelen som arbeider i barnehage, beregnet ut fra det totale antallet personer (født i 1945 eller senere) med barnehagelærerutdanning. I den første versjonen av rapporten hadde vi inkludert personer som i 2013 var 58 år og som i 2023 hadde rukket å bli 68 år. Med disse holdt utenfor blir andelen utdannede barnehagelærere som arbeider i barnehagen i 2023 rett i overkant av 50 prosent, og ikke rett i underkant, slik vi skrev i første utgave. Til tross for disse endringene er det fortsatt grunnlag for å snakke om en tydelig rekrutteringssvikt, både når det gjelder antall nyutdannede barnehagelærere og den netto reduksjonen i antall barnehagelærere som arbeider i barnehage. Sektoren har et umiddelbart behov for netto tilvekst av barnehagelærere, både for å oppfylle utdanningskravet og pedagognormen, og ikke minst for å nå målsettingen om 60 prosent barnehagelærere i barnehagen innen 2030.

Til slutt vil vi takke Jon Kaurel (Utdanningsforbundet) for verdifulle innspill som har bidratt til mindre korrigeringer og avklaringer i denne versjonen av rapporten.

Forord til første utgaven av rapporten

Følger man den offentlige debatten om personalforutsetninger i barnehager i Norge, tegnes det et til dels skremmende bilde. I motsetning til for noen år siden finnes det i økende grad ikke nok personale til å oppfylle bemannings- og pedagognormene, noe som har alvorlige konsekvenser for kvaliteten på det pedagogiske tilbudet. «Barnehageopprøret» og «Foreldreopprøret» har blitt talerør for en situasjonsbeskrivelse som Barnehage Norge ikke kan og ikke vil være tjent med. Fra mange hold kreves det tiltak for å bedre bemanningssituasjonen, samtidig som søkertallene til barnehagelærerutdanningen stuper og politiske aktører krever økt bemanning, eller i det minste prøver å sikre den eksisterende bemanningen i barnehagene. Hvis det ikke tas grep, kan denne utviklingen i verste fall medføre at et betydelig antall barnehager må redusere virksomheten eller stenges fordi de ikke kan oppfylle de lovpålagte personalnormene og dermed ikke kan garantere tilstrekkelig kvalitet i det pedagogiske tilbudet for barna.

Men bildet er i realiteten mer sammensatt enn den offentlige diskusjonen gir inntrykk av. Foreldreundersøkelsen¹ viser fortsatt at 93 prosent av foreldrene er svært eller ganske fornøyd med barnehagen, og at de er mer fornøyd i Norge enn i Sverige og Danmark. Når det gjelder de ansatte, viser resultatene fra den internasjonale TALIS Starting Strong-undersøkelsen (Gjerustad m.fl., 2025) at over 90 prosent av ansatte og styrere er fornøyd med jobben sin. De rapporterer høy trivsel og ser på barnehagen som et godt arbeidssted som de kan anbefale. De føler seg anerkjent av foreldre, men ikke i samme grad av samfunnet. Likevel rapporterer over 50 prosent at de ofte eller alltid opplever stress i forbindelse med arbeidet, og mellom 13 og 18 prosent mener at arbeidet går ut over deres fysiske eller psykiske helse.

En inngående forståelse av de aktuelle endringsprosessene i personalsituasjonen i barnehagene i Norge er derfor en grunnleggende forutsetning for å finne fram til egnede tiltak som kan motvirke den negative utviklingen som har preget de siste årene. Dette gjelder både rekruttering av barnehagelærere til å arbeide i barnehagen, stabilitet blant barnehagelærerne som jobber i barnehagen, å hente tilbake barnehagelærere som ikke lenger arbeider i barnehagen, og rekruttering av studenter som vil bli barnehagelærere.

Denne rapporten presenterer de første resultatene av en analyse av alle personer i Norge som er født i 1945 eller senere og som har fullført utdanning som barnehagelærer til og med 2023, alle personer som hadde påbegynt en utdanning som barnehagelærer i samme tidsrom, samt alle som i perioden 2012 til 2023 hadde arbeidet i en barnehage i minst ett av årene mellom 2012 og 2023. Til sammen dreier det seg om 336 943 personer som inngår i datagrunnlaget for denne rapporten.

For å skape et troverdig kunnskapsgrunnlag som kan belyse prosessene og mekanismene som står bak den kritiske utviklingen, bestilte vi i våren 2025 et registerdatauttak fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Med utgangspunkt i funnene fra et tidligere uttak i 2012 som referanse (Gulbrandsen, 2015), skulle denne nye bestillingen gi oss mulighet til å analysere utviklingen frem til og med 2023.

I tillegg til registerdataene fra SSB har vi hentet inn data fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) for å kunne analysere forhold som påvirker sentrale aspekter ved rekruttering til barnehagelærerutdanningen samt hvor mange som fullfører studieprogrammene. Ved hjelp av disse dataene kunne vi også undersøke lokale og regionale variasjoner mellom ulike utdanningsinstitusjoner.

¹ Utdanningsdirektoratet, 17.2.2025. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/analyser/2025/foreldreundersokelsen-i-barnehage-2025/>

Hensikten med denne tekniske rapporten er primært å beskrive det omfattende datamaterialet vi nå har til rådighet med tanke på bemanningsutfordringene og å skissere temaene vi planlegger å analysere videre. Et helt vesentlig moment er også å vise myndigheter og andre interessenter at datamaterialet har et stort potensial når det brukes fullt ut for å treffe begrunnede valg og finne egnede tiltak. Denne tekniske rapporten kan til en viss grad allerede bidra til en bedre forståelse av de aktuelle endringene i rekrutteringen og stabiliteten blant barnehagelærere i Norge i spenningsfeltet mellom stadig mer ambisiøse krav til barnehageansattes utdanning og kompetanse på den ene siden og, på den andre siden, en stadig større mangel på kvalifisert personale i barnehagen samt en situasjon der unge mennesker i de siste årene i mye mindre grad ønsker å utdanne seg til dette yrket.

Prosjektet er et samarbeid mellom Universitetet i Stavanger og OsloMet. Universitetet i Stavanger er representert ved Filiorum, Senter for barnehageforskning, Læringsmiljøsentret og Nasjonalt lesesenter. OsloMet er representert ved Institutt for barnehagelærerutdanning og ved velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Vi takker det nasjonale Forskningssenteret Filiorum (UiS), som har finansiert datauttaket, og Læringsmiljøsentret (UiS) for å stille de nødvendige forskningsadministrative ressursene til rådighet. Videre retter vi en takk til enhetene ved OsloMet (IBU og NOVA) og Universitetet i Stavanger (Læringsmiljøsentret og Lesesenteret) for at vi kunne bruke våre individuelle forskningsressurser til å gjennomføre dette arbeidet. En stor takk også til de ansatte i SSB som var en viktig ressurs for å utvikle og kvalitetssikre vårt datasett, basert på deres registerdata, og som strakte seg langt for å støtte oss.

Stavanger, Oslo, mars 2026

Thomas Moser

Sammendrag

Denne tekniske rapporten, utarbeidet av forskere ved OsloMet og Universitetet i Stavanger, presenterer en omfattende analyse av situasjonen for barnehagelærere i Norge. Rapporten bygger på nye registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB) frem til 2023 og data fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) frem til 2025. Formålet er å belyse endringsprosessene i rekruttering og stabilitet i barnehagesektoren, med referanse til en tidligere studie fra 2015 som konkluderte med at barnehagelærere den gang hadde «sluttet å slutte». Dagens situasjon viser imidlertid en negativ trend.

Rekruttering til utdanningen

Rapporten dokumenterer en betydelig svikt i rekrutteringen til barnehagelærerutdanningen. Mens 2019 var et toppår med over 5000 søkere som hadde utdanningen som førsteprioritet, er tallet nesten halvert til drøyt 2800 i 2025. For første gang siden målingene startet er det fra 2023 færre førsteprioritetsøknader enn det er studieplasser ved utdanningsinstitusjonene, spesielt innen heltidsstudier.

Antallet studenter som møter til studiestart og som fullfører, er også synkende. I 2025 ble det registrert en foreløpig bunnotering med kun 1550 ferdigutdannede kandidater, ned fra 2299 i 2019. Frafallet underveis i studiet har økt, og fullføringsgraden for kullene som startet under pandemien (2020/2021) har sunket ned mot 60 prosent. Analyser av lokale variasjoner viser at svikten er nasjonal og gjelder på tvers av institusjoner, selv om deltidsutdanningene opplever noe større etterspørsel enn heltidsutdanningene.

Yrkesdeltakelse og flukt fra sektoren

En av rapportens mest sentrale konklusjoner er at andelen utdannede barnehagelærere som faktisk jobber i barnehage, er synkende.

I 2013 var andelen av alle barnehagelærerutdannede som jobber i barnehagen 54,1 prosent. I 2023 hadde denne andelen falt til 51,4 prosent.

Med tanke på potensialet for rekruttering til arbeid i barnehagen, fremstår gruppen av nyutdannede barnehagelærere som den mest interessante. Tidligere valgte en økende andel nyutdannede å gå rett ut i jobb i barnehage (over 80 prosent rundt 2010). Mellom 2013 og 2023 har en stadig mindre andel av de nyutdannede arbeidet i barnehagen året etter at de fullførte utdanningen. I 2023 var det kun 70,4 prosent. Nedgangen var størst blant de yngste nyutdannede, da kun 65,8 prosent av dem som var 23 år eller yngre og nyutdannet i 2022, var ansatt i en barnehage året etter.

Det totale antallet personer født etter 1945 som har fullført barnehagelærerutdanning var 73 867 ved utgangen av 2023. At en stadig mindre andel av disse arbeider i sektoren indikerer at den positive trenden fra 2012 er brutt.

Utdanning, kompetanse og videre karriereveier

Rapporten analyserer sammenhengen mellom utdanningsnivå og tilknytning til barnehagen. Barnehagelærere som tar videreutdanning rettet mot skolen (f.eks. engelsk, norsk, matematikk), forlater i stor grad barnehagesektoren. Kun 1,4 til 3,9 prosent av dem med slike videreutdanninger jobbet i barnehage i 2023.

Andelen ansatte med mastergrad øker, men er fortsatt lav. Blant barnehagelærere med mastergrad jobbet 19,4 prosent i barnehage i 2023, en økning fra 17,1 prosent i 2012. Master i

barnehagepedagogikk gir høyest retensjon (40,9 prosent jobber i barnehage), mens master i spesialpedagogikk er den vanligste mastergraden, men her jobber kun 19,8 prosent i barnehagen.

Pensjonering

Sektoren står overfor en økende naturlig avgang. Mens pensjonering var et marginalt fenomen i 2012, har antallet barnehagelærere i alderen 63–67 år økt fra 39 personer i 2002 til 705 personer i 2023. Store årskull nærmer seg nå pensjonsalderen, noe som vil forsterke bemanningsutfordringene fremover.

Stabilitet og generasjonsperspektiver

Stabiliteten blant de ansatte er synkende. Mens barnehagelærere tidligere ble værende i jobben, viser tall fra 2018–2023 en nedgang i andelen som forblir i sektoren sammenlignet med perioden 2013–2018. Rapporten deler arbeidsstokken inn i generasjoner og finner bekymringsfulle trekk ved den yngste generasjonen (Generasjon Z, født 1995–2004). De yngste arbeidstakerne har lavere tilbøyelighet til å begynne i eller bli værende i barnehagen sammenlignet med tidligere generasjoner (som Generasjon Y) da de var i samme livsfase. Det pekes på at problemet blant de yngste i større grad handler om å ikke *ville* jobbe i barnehage enn om muligheten til å få jobb.

Summary

This technical report, authored by researchers from OsloMet and the University of Stavanger, presents a comprehensive analysis of the staffing situation for kindergarten teachers in Norway. The report utilises new registry data from Statistics Norway (SSB) up to 2023 and data from the Database for Statistics on Higher Education (DBH) up to 2025. The aim is to illuminate changes in recruitment and stability within the kindergarten sector, contrasting current data with a 2012 study that concluded that kindergarten teachers at the time had "stopped leaving" the profession. The current situation, however, indicates a reversal of this trend.

Recruitment to the Profession

The report documents a significant failure to recruit kindergarten teachers into teacher education programmes. While 2019 was a peak year, with over 5,000 applicants listing the programme as their priority, this number has nearly halved to just over 2,800 in 2025. For the first time since measurements began in 2023, there are fewer first-priority applicants than available study places, particularly in full-time programmes.

The number of students attending classes and completing their degrees is also declining. A low point was reached in 2025, with only 1,550 graduates, down from 2,299 in 2019. Dropout rates during study programmes have increased, and completion rates for cohorts starting during the pandemic (2020/2021) have fallen to around 60 per cent. Analyses of regional variations show that this decline is nationwide across institutions, although part-time programmes are experiencing slightly higher demand than full-time programmes.

Workforce Participation and Sector Flight

One of the report's key conclusions is that the proportion of qualified kindergarten teachers working in kindergartens is declining.

In 2013, the proportion of all qualified kindergarten teachers working in kindergartens was 54.1 per cent. By 2023, this proportion had fallen to 51.4 per cent.

Given the potential for recruitment into kindergarten work, the group of newly qualified kindergarten teachers appears to be the most promising. Previously, an increasing proportion of recent graduates chose to go straight into work in a kindergarten (over 80 per cent around 2010). Between 2013 and 2023, the proportion of recent graduates working in a kindergarten in the year following completion of their training decreased; in 2023, this figure stood at just 70.4 per cent. The decline was greatest among the youngest graduates, as only 65.8 per cent of those aged 23 or under who graduated in 2022 were employed in a Kindergarten the following year.

By the end of 2023, the total number of individuals born after 1945 who had completed kindergarten teacher education was 73,867. The fact that fewer of these individuals work in the sector indicates that the positive trend identified in 2012 has been reversed.

Education, Competence, and Career Paths

The report analyses the relationship between educational level and attachment to the kindergarten sector. Kindergarten teachers who pursue further education in school subjects (e.g., English, Norwegian, Mathematics) largely leave the sector. Only 1.4 to 3.9 per cent of those with such qualifications worked in kindergartens in 2023.

The proportion of staff with a master's degree is increasing but remains low. Among kindergarten teachers who obtained a master's degree, 19.4 per cent worked in kindergartens in 2023, up from 17.1 per cent in 2012. A master's in Kindergarten Pedagogy yields the highest retention (40.9 per cent remain in the sector), yet Special Needs Education is the most common master's degree, and only 19.8 per cent of this group work in kindergartens.

Stability and Generational Perspectives

Job stability among staff is falling. While kindergarten teachers previously tended to stay in their jobs, data from 2018–2023 show a decline in the share remaining in the sector compared with 2013–2018. The report categorises the workforce into generations and identifies concerning trends among the youngest generation (Generation Z, born 1995–2004). The youngest workers show a lower propensity to start or remain in the kindergarten sector than previous generations (such as Generation Y) at the same life stage. It suggests that the issue among the youngest group is increasingly about wanting to work in kindergartens rather than about job availability.

Retirement

The sector faces rising natural attrition. While retirement was a marginal phenomenon in 2012, the number of employed kindergarten teachers aged 63–67 has risen from 39 in 2002 to 705 in 2023. Large birth cohorts are now approaching retirement age, exacerbating staffing challenges.

1. Innledning

Politiske myndigheter har formulert stadig mer ambisiøse mål for barnehageansattes utdanning og kompetanse, sist i januar 2023 (Kunnskapsdepartementet, 2023). Regjeringens målsetning er at 60 prosent av de ansatte skal være barnehagelærere, og at 25 prosent skal ha fagarbeiderutdanning. Samtidig har regjeringen som mål at flere barnehageansatte skal ha utdanning på masternivå.

Slike ambisjoner må vurderes ut fra at det i de foregående årene har vært en svært positiv utvikling når det gjelder rekruttering av barnehagelærere. I 2014 hadde Lars Gulbrandsen, i samarbeid med Statistisk sentralbyrå, fått gjennomført et registerdatauttak av alle som fram til og med 2012 hadde fullført barnehagelærerutdanning, hadde avbrutt slik utdanning før 2012, eller var i gang med slik utdanning i 2012. Uttaket omfattet også alle andre som var ansatt i en barnehage i 2012, samt de som hadde vært ansatt i barnehage på minst ett av tidspunktene 2003, 2005, 2007, 2009 eller 2011. Uttaket omfattet 215 906 personer, hvorav 198 210 var under 68 år og bosatt i Norge (Gulbrandsen, 2015).

Hovedfunnene fra analysene av disse datasettene var at barnehagelærere i årene fram til 2012 hadde sluttet å slutte, for mange av dem rett og slett fordi de allerede hadde sluttet å jobbe i barnehage tidligere i livsløpet. I 2012 var det bare ca. 620 barnehagelærere mellom 60 og 67 år som jobbet i barnehage. Sektoren hadde derfor svært lavt pensjoneringsfravall (Gulbrandsen, 2015). Samtidig valgte en stabil høy andel av nyutdannede å jobbe i barnehage. Stabiliteten blant ansatte med barnehagelærerutdanning var meget høy, særlig blant de som hadde kombinert utdanning som barnehagelærer med arbeid i barnehage mens de studerte.

Disse funnene ble senere et utgangspunkt for analyser bestilt av Følgegruppen for ny barnehagelærerutdanning. Beregninger der man kombinerte registerdata om hvor mange i ulike aldersgrupper som hadde sluttet frem til 2012, og opplysninger om hvor nye barnehagelærere valgte å jobbe, ga fram til og med 2015 et oppsiktsvekkende høyt samsvar mellom antall estimert ut fra registerdata og det faktiske antallet barnehageansatte med barnehagelærerutdanning hentet fra Barnehage-Statistikk-Innrapporterings-Løsning (Basil; Gulbrandsen, 2017). Det var på dette tidspunktet nærmest full dekning av barnehagelærere (Gulbrandsen, 2018), uten at dette nødvendigvis burde møtes med nedbygging av utdanningskapasiteten (Gulbrandsen, 2019).

Eventuelle bekymringer for overkapasitet ble imidlertid kortvarige. Det første tegnet på endring var et synkende søkertall til barnehagelærerutdanningen. Fra rundt 4500 søkere i toppåret i 2019 falt antallet til 2557 i 2024 (Utdanningsnytt, 26/4 2024). Det hadde da blitt flere studieplasser enn antall søkere. Nedgangen fortsatte i 2025. I forhold til året før var det 16 prosent færre søkere med barnehagelærer som førsteprioritet (Kunnskapsdepartementet, pressemelding, 25.7.2025). Et unntak var søkertallene ved Nord universitet (Utdanningsnytt, 15.5.2024). Et annet viktig unntak, som ikke framkommer i tallene fra Samordnet opptak, var arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) ved OsloMet, som også i 2024 hadde flere søkere enn studieplasser.

Nok en årsak til bekymring, sett i lys av myndighetenes ambisjoner om økt kompetanse blant de ansatte, er at flere enn før sier at de vil slutte i barnehagen. For det første vil flere gå av med pensjon. I 2012 var det ansatt 3 740 barnehagelærere som i 2024 hadde rukket å bli mellom 60 og 69 år. Mye av frafallet de siste årene er derfor en følge av normal pensjoneringsatferd. Ytterligere 6 800 av dem som var ansatt i 2012, vil fylle 60 år i løpet av det neste tiåret. Det er samtidig klare indikasjoner på at langt fra alle disse fortsatt vil jobbe i barnehage. Ifølge en rapport fra SSB hadde hver tredje barnehagelærer som i 2011 var yngre enn 55 år forlatt yrket i 2021 (Foss, 2022). Enda klarere indikasjoner finner man i en spørreundersøkelse blant Utdanningsforbundets medlemmer i

Oslo. Med en svarprosent på 45 viste denne undersøkelsen at nesten 40 prosent av pedagogiske ledere bare regnet med å jobbe i barnehagen i ett til tre år (Utdanningsforbundet, 2024). Det er altså flere barnehageansatte som slutter, ikke bare på grunn av alder, men kanskje særlig fordi de ønsker høyere bemanning og bedre lønn. Funnene i Utdanningsforbundets spørreundersøkelse viser at disse forholdene sannsynligvis er langt mer alvorlige for den kommende barnehagelærerdekningen enn de reduserte søkertallene til utdanningen.

Dette er bakgrunnen for at vi våren 2025 fikk gjort et nytt registerdatauttak fra Statistisk Sentralbyrå. Statistisk Sentralbyrå har etter hvert selv begynt å bruke egne registerdata i sine publikasjoner om barnehagepersonalet generelt og barnehagelærere spesielt (Stolpe Foss, 2022; Arnesen og Foss, 2022; Andresen, 2024). Med unntak av Foss (2022), som undersøkte hva barnehageansatte med barnehagelærerutdanning som var under 55 år i 2011, foretok seg yrkesmessig i 2021, er dette tverrsnittstudier. Det er dermed ikke mulig å få kunnskap om forløpsprosesser som krever en mer dynamisk dataorganisering.

Vår bestilling til SSB var et nytt uttak som skulle supplere det siste datauttaket fram til 2012. Det var ønskelig at SSB gjenskapte uttaket fra 2012, slik at det kunne danne en basislinje for analyse av den påfølgende utviklingen. Det var viktig å gjenta uttaket i 2012, siden tidligere analyser av registerdata hadde vist at antallet registrerte med førskolelærerutdanning som høyeste fullførte utdanning, var klart lavere enn antallet som hadde fullført slik utdanning (Gulbrandsen, 2004). Denne betydelige feilkilden hadde vi, gjennom godt samarbeid med SSB, fått rettet opp gjennom flere datauttak fram til og med 2012.

Tidligere data frem til 2012 er, etter inngåtte avtaler, slettet ved prosjektenes avslutning. Når vi nå skal sammenlikne utviklingen frem til 2012 med utviklingen etterpå, er vi begrenset av det som allerede er publisert. Vi har i det nye uttaket avgrenset oss til de som i denne perioden har vært i yrkesaktiv alder, nemlig personer født i 1945 eller senere. For å bli inkludert må de en eller annen gang frem til og med 2023 ha fullført utdanning som barnehagelærer. Samtidig har vi med alle som i perioden 2012 til 2023 har påbegynt utdanning som barnehagelærer, samt alle som i minst ett av årene mellom 2012 og 2023 har vært ansatt i barnehage.

Formålet med denne tekniske rapporten er å beskrive dette datamaterialet, hvilke temaer vi planlegger å analysere, samt å informere mulige oppdragsgivere om hvilke analyser vi kan tilby basert på deres kunnskapsbehov.

Et tema vi vil nevne spesielt er myndighetenes ambisjoner om at flere med mastergrad skal jobbe i barnehagen. Selv om dette ikke er konkretisert med måltall, er det behov for troverdige og representative data om hvor mange ansatte i barnehager som har utdanning på masternivå. Her er det ikke tilstrekkelig å bare basere seg på spørreundersøkelser med lav svarprosent (se for eksempel Naper, Myhr og Haugset, 2022; Kasin og Gulbrandsen, 2022). Med det datamaterialet vi nå har tilgjengelig, vil vi kunne beskrive hvilke barnehagelærere som senere har tatt mastergrader av ulike typer og hva dette har betydd for deres yrkesvalg. I tillegg til at vi har data om alle ansatte uten barnehagelærerutdanning, kan vi beskrive hvilken utdanning de har – også de som har utdanning på masternivå.

Parallelt med uttak og analyse av registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB) har vi hentet ut data fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). Denne databasen gir mulighet til å hente ut rapporterte data fra samtlige institusjoner som har tilbudt eller tilbyr en førskole- og barnehagelærerutdanning. Databasen gir også mulighet til å hente ut informasjon om søkertall, opptak av studenter, påbegynte og fullførte studieprogrammer. I tillegg gir dataene fra DBH mulighet

til å fremstille statistikk for den enkelte utdanningsinstitusjonen. Vi kan dermed supplere registerdataene med analyser av lokale og regionale variasjoner i barnehagelærerutdanningen.

2. Data og databehandling

I denne undersøkelsen har vi gjort uttak av anonymiserte data på individnivå fra Statistisk sentralbyrås (SSB) befolkningsregister, utdanningsregister og næringsregister. Ved å kombinere disse dataene har vi mulighet til å konstruere forløpsdata som viser hvilken utdanning vedkommende har gjennomført, når utdanningen ble gjennomført, og deretter hvilken jobbtilknytning personen har hatt etter endt utdanning. Med utgangspunkt i slike forløp kan vi gi et nokså presist bilde av hvorvidt barnehagene klarer å rekruttere og beholde ansatte med barnehagelærerutdanning, herunder hvor lenge de blir i barnehagen og hva de begynner med (nytt yrke/næring, utdanning, pensjonering o.l.) dersom de slutter å arbeide i barnehagen. I tillegg har vi faste data som ikke endres fra år til år som kunnskap om en persons familiebakgrunn og bosted da personen fylte 16 år.

Ideen bak vår bestilling til SSB var å gjenskape det siste året fra forrige gang en av forfatterne fikk tatt et slikt uttak (Gulbrandsen 2015), både som en basislinje for hva som har skjedd i de påfølgende årene og som en kontroll av det nye uttaket vi bestilte høsten 2024. Uttaksplanen er vist i tabell 2.1. Målet var å skape en dynamisk database der ingen forsvant, men hvor nye individer årlig kom til, enten ved at de begynte på utdanning som barnehagelærer eller ble ansatt i en barnehage. En person som begynte på barnehagelærerutdanningen i 2013, vil sannsynligvis være ferdig utdannet som barnehagelærer i 2016. Hvis vedkommende tok en mastergrad i 2022, vil dette være registrert i dataene om vedkommende i 2022 og 2023 i vårt datauttak. Samtidig vil vi for hvert år vite om en person med slik utdanning jobber i en barnehage eller har en annen yrkestilknytning. Vi har også data for hvert år om bostedskommunen. I tillegg vet vi ikke om det har skjedd endringer i de fleste av variablene som er oppført nedenfor. Slike variabler er for eksempel næringstilknytning og arbeidskommune. Andre variabler vil forbli uforandret gjennom hele perioden, som for eksempel bostedskommunen da personen var 16 år, samt mors og fars utdanning da personen var 16 år. Disse stabile variablene forteller oss om sosial og geografisk opprinnelse. Den første linjen i tabell 2.1 viser datauttaket både i vårt forrige og i vårt nåværende uttak for året 2012; den siste linjen i tabellen viser det samlede innholdet i vårt nåværende uttak.

Tabell 2.1

Uttaksplan. Alle ansatte i barnehager i 2012, samt personer med fullført barnehagelærerutdanning i 2012 og personer med pågående barnehagelærerutdanning i 2012, supplert med tilsvarende uttak for hvert år mellom 2013 og 2023. Personer født i 1945 eller senere

2012	Alle med fullført eksamen som barnehagelærer tom 2012	Alle som var i gang med barnehagelærerutdanning i 2012	Alle ansatte i 2012
2013	Fullført eksamen i 2013	Påbegynt i 2013	Alle ansatte i 2013
2014	Fullført eksamen i 2014	Påbegynt i 2014	Alle ansatte i 2014
2015	Fullført eksamen i 2015	Påbegynt i 2015	Alle ansatte i 2015
2016	Fullført eksamen i 2016	Påbegynt i 2016	Alle ansatte i 2016
2017	Fullført eksamen i 2017	Påbegynt i 2017	Alle ansatte i 2017
2018	Fullført eksamen i 2018	Påbegynt i 2018	Alle ansatte i 2018
2019	Fullført eksamen i 2019	Påbegynt i 2019	Alle ansatte i 2019
2020	Fullført eksamen i 2020	Påbegynt i 2020	Alle ansatte i 2020
2021	Fullført eksamen i 2021	Påbegynt i 2021	Alle ansatte 2021
2022	Fullført eksamen i 2022	Påbegynt i 2022	Alle ansatte 2022
2023	Fullført eksamen i 2023	Påbegynt i 2023	Alle ansatte 2023
Vårt uttak	Alle med fullført eksamen tom 2023	Alle som har påbegynt utdanningen mellom 2012 og 2023	Alle ansatte i 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 og/eller 2023

Variabler som inngår i databasen

Følgende variabler er inkludert i databasen og brukes i analysene:

- Barnehagelærerutdanning/førskolelærerutdanning
- Fullføringsår for barnehagelærerutdanning/førskolelærerutdanning
- Utdanningsinstitusjon
- Tilleggsutdanning etter barnehagelærerutdanning.
- Høyeste fullførte utdanning for alle (også ansatte uten barnehagelærerutdanning)
- Utdanningssted (for alle med minst barnehagelærerutdanning)
- Næringskode for alle i uttaket for hvert år mellom 2012 og 2023

- Bostedskommune som 16-åring
- Bostedskommune for hvert år mellom 2012 og 2023
- Arbeidskommune for hvert år mellom 2012 og 2023
- Yrkesstatus (heltid, deltid, ikke yrkesaktiv) for hvert år mellom 2012 og 2023
- Landbakgrunn
- Fødeland
- Fødeår
- Kjønn
- Innvandret år
- Utvandret år
- Dødsår
- Fars høyeste fullførte utdanning da personen var 16 år
- Mors høyeste fullførte utdanning da personen var 16 år

Mottak og klargjøring av data

Datamaterialet ble mottatt som 29 separate .sas7bdat-filer (SAS) levert via Statistisk sentralbyrås (SSB) sikre filoverføringssystem. Selv om filene i stor grad hadde overlappende struktur, var de ikke fullstendig harmonisert ved mottak.

Ved mottak ble filene gjennomgått for å verifisere filintegritet, korrekt filformat og lesbarhet. Variabelnavn, datatyper, formater og verdietiketter ble kontrollert for konsistens på tvers av filene. Alle mottatte filer ble lagret som kopier i .sav-filer (SPSS) for videre kontroll og behandling.

Det ble gjennomført systematiske kontroller for duplikater av identifikatorer (løpenummer) innen og på tvers av filer før videre sammenslåing. Det ble skapt oversikter som dokumenterte hvilke filer som inneholdt duplikater, hvilke identifikatorer som var berørt, samt antall forekomster per identifikator. Overflødige eller misvisende duplikater ble identifisert for videre avklaring. Prosessen ble dokumentert gjennom loggfiler og oversiktsfiler for å sikre etterprøvbarehet.

Etter gjennomført strukturkontroll og innledende duplikatkontroller ble funn og avklaringsbehov gjennomgått i møte med kontaktpersoner i SSB. Møtet omfattet både forståelse og håndtering av identifiserte duplikater, samt muligheten for å identifisere personer som hadde gjennomført barnehagelærerutdanning før 2012, men som ikke var registrert med dette som høyeste utdanning i det mottatte datamaterialet.

I tråd med felles avklaringer ble misvisende duplikater fjernet. Videre leverte SSB en supplerende fil som, ved hjelp av løpenummer, identifiserte om personer i datasettet hadde gjennomført barnehagelærerutdanning før 2012. Filen inneholdt en binær indikator (ja/nei) og ble inkludert i den videre databehandlingen.

Etter at duplikater var håndtert og en supplerende fil var mottatt, ble filene sammenstilt ved hjelp av automatiserte skript utviklet i Python 3.x for å sikre en sporbar og reproducerbar prosess. Sammenslåingen ble utført basert på entydige identifikatorer (løpenummer/personidentifikator),

med ytre kobling der det var nødvendig for å bevare alle relevante observasjoner. Under sammenslåingsprosessen ble det kontrollert for manglende eller ugyldige identifikatorer.

I forlengelsen av sammenslåingen ble utvalgte deler av datamaterialet omformet fra long- til wide-format for å legge til rette for videre analyse. Dette gjaldt blant annet regsys-data, som opprinnelig inneholdt ett ansettelsesforhold per rad per person per år, samt kursdata, som inneholdt én kursregistrering per rad per person.

Omformingen ble gjennomført ved hjelp av automatiserte skripter utviklet i Python 3.x. For regsys-data ble arbeidsforhold nummerert etter person og år, og informasjon om arbeidsforhold, arbeidskommune og næringskode ble omstrukturert slik at hvert arbeidsforhold ble representert ved egne variabler. I samme prosess ble det konstruert årsspesifikke indikatorer for barnehageansettelse basert på næringskode.

For kursdata ble kursregistreringer sortert kronologisk per person, nummerert og omstrukturert slik at gjentatte kursforekomster ble representert som separate variabler (første kurs, andre kurs osv.). Der det var nødvendig ble kodeverdier standardisert for å sikre konsistent videre behandling.

Etter sammenslåing og omforming ble det gjennomført kontroller for å sikre at hver identifikator forekom én gang i det endelige datasettet. Videre ble det kontrollert at sentrale variabler hadde forventet omfang, verdifordeling og intern konsistens, samt at ingen data var gått tapt på grunn av en utilsiktet feil i behandlingsprosessen.

Utvalget ble definert som personer som enten hadde fullført barnehagelærerutdanning før 2012, eller som fullførte utdanningen i perioden 2012–2023. Det ble konstruert en ny binær variabel som indikerte om personen hadde barnehagelærerutdanning (0/1). Variabler ble der det var mulig omgjort til numerisk format, og manglende verdier ble håndtert i henhold til standardinnstillingene i SPSS.

Det endelige datasettet ble lagret i SPSS-format for videre analyse. Hele databehandlingsprosessen ble gjennomført ved hjelp av automatiserte skripter i Python 3.x for å sikre konsistens, reproduserbarhet og etterprøvbarhet.

Statistiske analyser

De empiriske analysene i denne tekniske rapporten bygger på en kombinasjon av institusjonsdata og individbaserte registerdata. Formålet med analysene har vært å kartlegge endringer i rekruttering til utdanningen, overgangen til yrkeslivet, samt stabilitet og avgang blant barnehageansatte over tid. I det følgende redegjøres det for datakildene og de analytiske fremgangsmåtene som ligger til grunn for resultatfremstillingen i kapittel 3 til 12.

Analysene baserer seg på to hovedkilder, registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). DBH brukes for å analysere søkertall, studieplasser, oppmøte og gjennomføring ved barnehagelærerutdanningene (kapittel 3–5). Dataene dekker perioden frem til 2025 og muliggjør sammenligninger på tvers av institusjoner og studieformer (heltid/deltid).

Registerdata fra SSB brukes for å analysere individers utdanningsbakgrunn, familiebakgrunn og yrkeskarriere. Populasjonen er avgrenset til personer født i 1945 eller senere som enten har fullført barnehagelærerutdanning, har påbegynt slik utdanning, eller har vært ansatt i barnehage i perioden 2012–2023,

For å belyse rekrutteringssituasjonen (kapittel 3–5) er det benyttet tidsserieanalyser av aggregerte data. Det skilles her mellom kapasitet (antall studieplasser), etterspørsel (søkere med førsteprioritet) og produksjon (antall fullførte kandidater).

For å måle gjennomføringsgraden og frafall underveis i studiet, sammenstilles antall studenter som møtte til studiestart med antall fullførte grader etter normert tid (3 år for heltid, 4 år for deltid). Rekrutteringen analyseres også med hensyn til sosial seleksjon, operasjonalisert ved fars utdanningsnivå da studenten var 16 år (sosial bakgrunn).

En metodisk utfordring ved bruk av registerdata er at personer som tar videreutdanning, ofte mister sin opprinnelige utdanningskode i statistikken. For å sikre at analysene omfatter alle med barnehagelærerutdanning (kapittel 6), er det foretatt historiske søk i utdanningsregistrene. Dette innebærer at personer som har barnehagelærerutdanning i bunn, men som senere har oppnådd en høyere grad (f.eks. mastergrad), inkluderes i populasjonen av barnehagelærere, i motsetning om vi kun hadde brukt standard «høyeste fullførte utdanning»-statistikk.

Analysene av hvor barnehagelærerne arbeider (kapittel 7 og 8) er basert på koblinger mellom utdanningsregisteret og sysselsettingsregisteret per 4. kvartal hvert år. For å konkretisere «sektorfordelingen» beregnes årlige andeler av utdannede barnehagelærere som er sysselsatt i barnehage eller andre næringer.

For å beskrive de nyutdannedes yrkesvalg og overgangen til yrket benyttes kohortanalyser der man ser på yrkesstatus to år etter fullført eksamen for ulike avgangskull (f.eks. 2010-kullet vs. 2021-kullet).

For å kartlegge kompetanse og kompetanseutvikling av de ansatte uten barnehagelærerutdanning (kapittel 12) og for barnehagelærere med videreutdanning (kapittel 8), benyttes NUS2000-koder² for å kategorisere utdanningsnivå og fagområde (f.eks. master i barnehagepedagogikk vs. master i spesialpedagogikk).

Rapporten benytter forløpsanalyser (longitudinale analyser) for å måle stabilitet og mobilitet i arbeidsstokken (kapittel 9 og 10). Stabiliteten måles ved å sammenligne individers arbeidssted på to tidspunkter (T1 og T2). Arbeidstakerne kategoriseres i fire grupper (stabilitetsmatriser): (1) De stabile, som er ansatt i barnehage ved både T1 og T2. (2) De nylig frafalne som er ansatt ved T1, men ikke T2. (3) De som kom tilbake, personer som ikke er ansatt ved T1, men ansatt ved T2. (4) De stabilt frafalne som verken er ansatt ved T1 eller T2. Dette er gjort for femårsperiodene 2013–2018 og 2018–2023 for å avdekke eventuelle brudd i trender.

For å analysere pensjonering og naturlig avgang (aldersspesifikt frafall, kapittel 10), benyttes matriser som følger spesifikke alderskohorter år for år (diagonalt i tabeller) for å identifisere ved hvilken alder yrkesdeltakelsen avtar.

For å undersøke om endringer i yrkesadferd skyldes livsfase eller kulturelle endringer (kapittel 11), er materialet inndelt i generasjonskategorier (Generasjon Z, Y, X og Babyboomers), basert på fødselsår. Metoden innebærer å sammenligne ulike generasjoners yrkestilknytning når de befinner seg i samme livsfase (f.eks. sammenlignes Generasjon Z sin yrkesdeltakelse som 19–28-åringer i 2023 med Generasjon Ys deltakelse som 19–28-åringer i 2013).

² SSB: <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/36/korrespondanser>

3. Rekruttering – å utdanne seg til barnehagelærer, belyst med data fra SSB og DBH

Det har i de siste årene vært uttrykt stor bekymring for sviktende rekruttering til barnehagelærerutdanningene. Dette kan studeres med utgangspunkt i flere parametere, fra hvor mange som søker seg til utdanningen, via antallet studenter som møter til studiet og til slutt hvor mange studenter som fullfører studiet. Med utgangspunkt i registerdataene fra SSB og institusjonsdata fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) har vi for perioden 2013 til 2025 følgende tall på antall studenter som har møtt til studiestart og som har fullført en barnehagelærerutdanning (tabell 3.1 og 3.2).

Tabell 3.1

Antall nye barnehagelærerstudenter 2013 – 2025 (Kilde: Registerdata fra SSB; DBH for 2024 og 2025)

År	Antall nye studenter som har møtt til studiestart
2013	2792
2014	2861
2015	3009
2016	3055
2017	3020
2018	2982
2019	3105
2020	3132
2021	2981
2022	2364
2023	1947
2024	1985
2025	1770

Tabell 3.2

Antall barnehagelærerstudenter som har fullført utdanningen i perioden 2013-2025 (Kilde: Registerdata fra SSB; DBH for 2024, 2025)

År	Antall med fullført barnehagelærerutdanning
2013	2030
2014	1956
2015	2304
2016	2084
2017	2102
2018	2200
2019	2299
2020	2184
2021	2153
2022	2275
2023	1951
2024	1945
2025	1550

Ved å sammenligne de som ikke har fullført barnehageutdanning ved tidspunkt T1 med de som har fullført slik utdanning ved T2, vil vi kunne identifisere antall nye barnehagelærere i år T2. Tabell 3.2 viser antallet nyutdannede barnehagelærere per år i perioden 2013-2025. Det er et betydelig frfall blant studentene. Fra 2013 til 2021 lå antall nye studenter rundt 3000, mens antallet som årlig tok eksamen, var omtrent 1000 lavere. For å skaffe nok nye barnehagelærere, er det en forutsetning at studentene velger denne utdanningen. Men det er samtidig svært viktig at de fullfører.

Tabell 3.3 viser hvor stor andel av nye studenter som ble barnehagelærere, fire år etter at de påbegynte utdanningen. Denne andelen har vært ganske stabil i den perioden vi har data for.

Tabell 3.3

Andel av nye barnehagelærerstudenter som har fullført utdanningen fire år senere (Kilde: Registerdata fra SSB; DBH for 2024, 2025)

Start- og fullføringstidspunkt	Andel (%) som har fullført	Antall som startet
2013-2017	74,1	2 792
2014-2018	73,1	2 861
2015-2019	73,7	3 009
2016-2020	75,2	3 055
2017-2021	74,7	3 020
2018-2022	73,8	2 982
2019-2023	76,4	3 105
2020-2024	61,5	3163
2021-2025	62,5	2982

Vi har i denne oversikten tatt utgangspunkt i normal studieprogresjon, altså at de som startet på et deltidsprogram i 2013 og et heltidsprogram i 2014, er forventet å fullføre dette programmet i 2017, osv. I 2024 og 2025 ser vi en markant nedgang med en fullføringsandel mellom 61,5 og 62,5 prosent. Dette er studenter som påbegynte studiet under pandemien, noe som kan forklare den markante nedgangen i fullføringsgraden. En usikkerhet som har betydning for en slik beregning av andelen som har fullført, er tidspunktet for rapportering av hvor mange som har møtt opp til studiestart. Møttetallene fra 2020 og 2021 er basert på DBH's praksis med å hente ut tall på studenter rundt 1. oktober, når studiene har kommet i gang. Tallene fra 2013 til 2019 er hentet fra SSB-utdanningsregisteret, og dersom det her er benyttet et annet tidspunkt for registrering, vil tidligere rapporteringer antakelig gi høyere antall studenter som møter opp til studiet enn senere rapporteringer. Tidspunktet for registrering av «møtt» har derfor betydning for beregning av fullføringsprosenten.

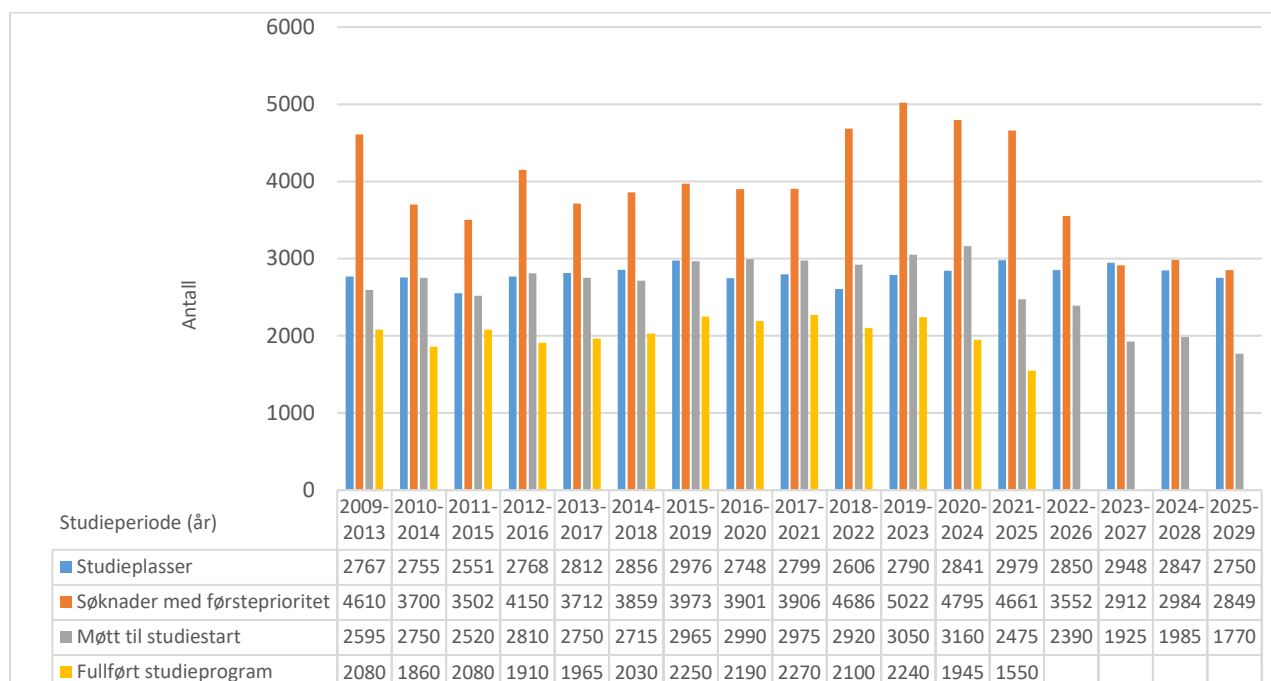
[Mer om barnehagelærerutdanningen i Database for statistikk om høyere utdanning \(DBH\)](#)

Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) inneholder tall fra Samordnet opptak og lokale tall fra alle utdanningsinstitusjoner som tilbyr barnehagelærerutdanning i Norge. Denne databasen gir mulighet til å supplere tallene om antall studenter som møter opp og fullfører studiet, med tallene om antall studieplasser og antall som søker seg til barnehagelærerutdanningen. På denne måten kan vi både kontrollere tallene fra SSB og konstruere et mer fullstendig bilde av trender innen utdanningen.

I figur 3.1 har vi kombinert tall på studieplasser, søkere som har hatt barnehagelærerutdanningen som førsteprioritet, antall som har møtt opp til studiet, og til slutt antall som har fullført en barnehagelærerutdanning. Vi har også valgt å utvide tidsperioden i begge ender, fra 2009 til 2025. Vi får da med studenter som har fullført en utdanning i 2013 (f.o.m. året vi har nytt uttak av registerdata) og som normalt startet en deltidsutdanning fire år før (2009) og en heltidsutdanning tre år før (2010).

Figur 3.1

Barnehagelærerutdanning (BLU) i Norge - kapasitet, rekruttering og fullføring i perioden 2009 - 2025
2009–2025 (Kilde: DBH)

Note. De tre første søylene i hver studieperiode (studieplasser, søknader og studenter som møter) er tall fra studieperiodens begynnelse. Den siste søylen (fullført studieprogram) viser tall fra studentens antatte fullføringstidspunkt. Dette gjelder alle figurene i rapporten som viser disse tallene sammen.

Figuren gir et samlet bilde av alle barnehagelærerutdanninger i Norge i perioden 2009 til 2025, både heltids- og deltidsprogrammer. Det er flere ting vi kan stoppe opp ved i denne oversikten. Når det gjelder det vi har kalt kapasitet, er det påfallende at antall studieplasser i 2025 er omtrent på samme nivå som i 2009 (i overkant av 2700 plasser). Når vi kaller dette «påfallende», er det fordi disse tallene kan relateres til politiske målsettinger om å øke andelen utdannede barnehagelærere blant barnehagens ansatte. Dette skulle tilsi at en også bygger ut kapasiteten til å utdanne flere. Vi må her nevne at antall studieplasser er det vi kan kalle en «relativ størrelse»³, da rapporteringen av dette kan variere fra hvor mange studenter som faktisk tas opp på studieprogrammene, til budsjettering av antall plasser knyttet til eksternfinansierte programmer, og ikke alle studieplasser fanges opp av rapporten «Studieplasser» i DBH.⁴ Tallene i figur 3.1. Viser for eksempel at det i flere år møter flere studenter til studiestart enn det som er rapportert som studieplasser. Der vi har manglet tall på studieplasser ved enkelte institusjoner, studieprogrammer og år, har vi supplert med tall fra rapporten «Opptakstall».⁵

Når det gjelder rekruttering til utdanningene, har vi valgt å se på søknader der personer har ønsket seg en barnehagelærerutdanning som førsteprioritet. Dette gir et brukbart bilde av utdanningens popularitet og viser markante variasjoner. I toppåret 2019 var det i overkant av 5000 personer som hadde barnehagelærerutdanning som førsteprioritet. I løpet av seks år har dette tallet blitt nesten halvert, til over 2800 personer i 2025. Flere søker seg til barnehagelærerutdanningen enn

³ Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse definerer antall studieplasser som «det antall studenter institusjonen ønsker å sitte igjen med på et studium når opptaket er avsluttet.»

(<https://dbh.hkdir.no/datainnhold/tabell-dokumentasjon/370>)

⁴ Studieplasser via lokale opptak har siden høsten 2010 ikke blitt registrert (satt til «blankt») i DBH.

⁵ <https://dbh.hkdir.no/tall-og-statistikk/statistikk-meny/studenter>.

utdanningsinstitusjonene har kapasitet til å ta imot. Fra 2023 synes dette å ha blitt utjamnet, slik at det er omtrent like mange søkere som studieplasser.

Når vi velger å ta utgangspunkt i søkere med barnehagelærerutdanning som første prioritet, gir ikke dette et fullstendig bilde av rekrutteringsgrunnlaget. I de tilfellene der det er færre førsteprioritetsøkere enn det er studieplasser, vil også søkere med lavere prioriterte utdanninger bli tilbudt studieplass. Tabell 3.4 viser en oversikt over søkere med barnehagelærerutdanning på 1., 2. og 3. prioritet i perioden 2009 – 2025.

Tabell 3.4

Antall søknader til barnehagelærerutdanning 2009-2025, etter prioritet (Kilde: DBH)

År	1. prioritet	2. prioritet	3. prioritet
2009	4610	2948	2199
2010	3700	2465	2026
2011	3502	2381	1897
2012	4150	2801	2129
2013	3712	2426	1819
2014	3859	2571	2050
2015	3973	2599	2078
2016	3901	2758	2286
2017	3906	3027	2526
2018	4686	3390	2799
2019	5022	3497	2917
2020	4795	3451	2891
2021	4661	3372	2823
2022	3552	2402	2014
2023	2912	1817	1479
2024	2984	1711	1404
2025	2849	1543	1238

Det er viktig å merke seg at man ikke kan slå sammen tallene for søknader med ulik prioritet for hvert år og deretter bruke disse som tall på personer som søker barnehagelærerutdanningen. Det er mulig å søke seg til samme studium ved ulike læresteder, men da med ulik prioritet. Den samme søkeren kan altså stå igjen som søker med flere prioriteringer for den samme utdanningen. Ved en slik konkurranse mellom institusjoner som tilbyr barnehagelærerutdanning, får vi et grovt bilde når vi

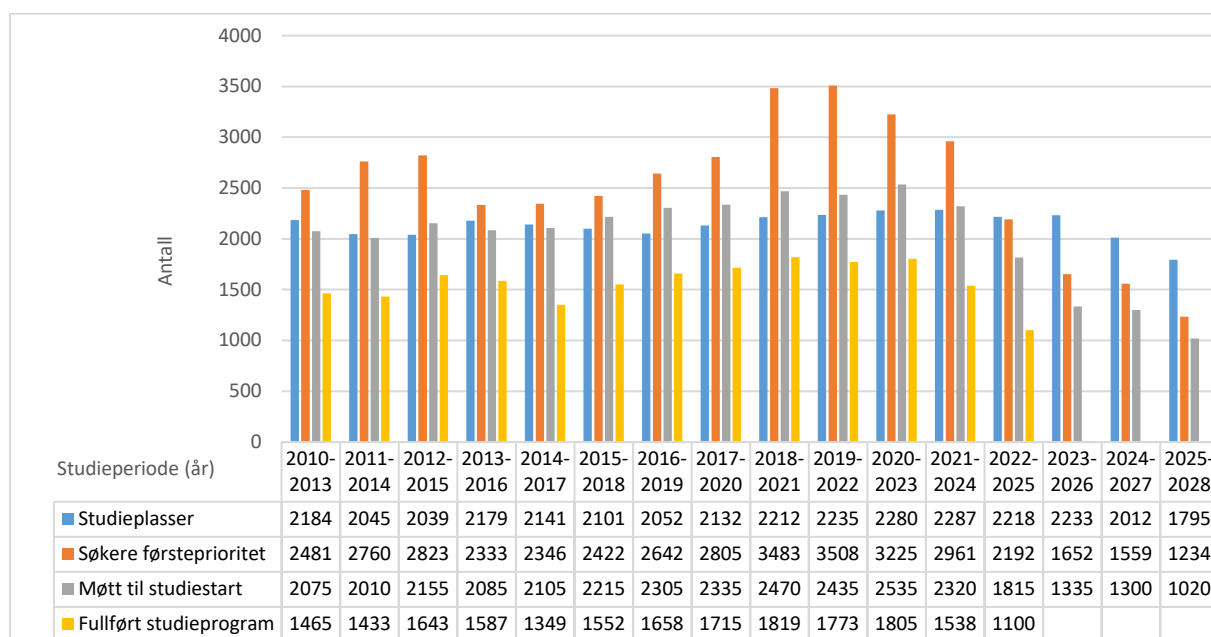
viser søkertallene for disse (se kapittel 4 samt vedlegg). Her mangler vi imidlertid individdata for å kunne avgjøre om det er samme person som søker seg til barnehagelærerutdanningen ved flere læresteder. Det er imidlertid av vel så stor interesse å se hvor stor andel av søkerne til barnehagelærerutdanningen som også søker seg til andre utdanninger. Vi presenterer to andre utdanninger i kapittel 5: grunnskolelærerutdanning og sykepleierutdanning, begge med tall fra DBH. Vi trenger imidlertid data på individnivå for å vurdere konkurranseomfanget mellom disse utdanningene.

Forskjeller på heltids- og deltidsutdanningene

I figur 3.1 har vi presentert alle studieprogrammene som tilbys innenfor barnehagelærerutdanningene. Dersom vi skiller mellom heltids- og deltidsprogrammer⁶, er det interessant å se om det dukker opp noen endringer i det totale rekrutteringsbildet. Om vi starter med heltidsutdanningene (figur 3.2), får vi følgende tall på studieplasser, søknader samt påbegynte og fullførte studieprogrammer:

Figur 3.2

Barnehagelærerutdanninger i Norge, heltidsprogrammer. Kapasitet, rekruttering og fullføring i perioden 2010 – 2025 (Kilde: DBH)

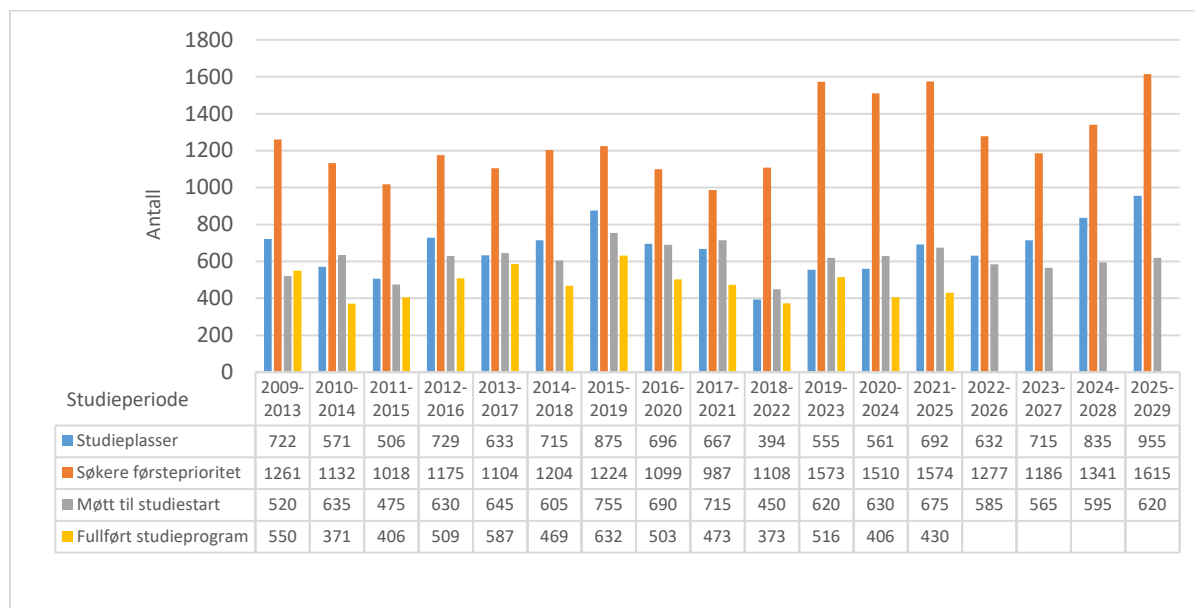

Om vi tar utgangspunkt i det samlede antallet studieplasser i figur 3.1, ser vi at heltidsutdanningene har den største andelen av studieplassene. Vi ser en topp mellom 2018 og 2020, både når det gjelder studieplasser, søknader og påbegynte og fullførte studieprogrammer. Fra 2021 ser vi en nedadgående trend. Det er likevel noen forskjeller som det er verdt å stoppe opp ved. Om en ser på utviklingen fra 2022 til 2025, er det faktisk færre førsteprioritets søkere enn det er studieplasser. Her ser vi altså en tydelig svikt i rekrutteringen. For deltidsprogrammene ser bildet litt annerledes ut (se figur 3.3).

⁶ I DBH sine ordinære nettbaserte rapporter skilles det ikke mellom heltids- og deltidsstudier. Vi har derfor skilt mellom heltid/deltid via studiekode (kode på studieprogram) samt med supplerende informasjon fra lærested der det ikke har vært åpenbart om koden indikerer en heltids- eller en deltidsutdanning.

Figur 3.3

Barnehagelærerutdanninger i Norge, deltidsprogrammer. Kapasitet, rekruttering og fullføring i perioden 2009 – 2025 (Kilde: DBH)

Om vi sammenlikner deltid med heltidsutdanningene, vil vi fremheve følgende forskjeller:

- Bildet er mer variabelt på deltid enn på heltid i perioden fra 2009 til 2025, både når det gjelder studieplasser og søkertall, og studenter som begynner og fullfører studiet.⁷
- Det er gjennomgående flere søkere per studieplass til deltidsstudier sammenliknet med heltidsstudier.
- For både heltids- og deltidsstudier har søknader med førsteprioritet hatt en nedadgående trend fra toppårene 2019–2021. For heltid fortsetter denne nedadgående trenden frem til 2025, mens for deltid er trenden brutt, da søknadene igjen øker i 2024 og 2025.
- Antallet studieplasser på heltidsprogrammene er redusert mellom 2023 og 2025, mens det viser seg en motsatt trend for deltidsprogrammene, der antallet studieplasser har økt.⁸
- Sammenligner man fullføringsgraden på heltidsutdanninger og deltidsutdanninger (se tabell 3.5 nedenfor), viser det seg at deltid har høyere fullføringsgrad enn heltid, men også større variasjon i gjennomføring fra år til år. Begge typer studieprogram har imidlertid en markant nedgang i 2024 og 2025.

⁷ Slike variasjoner skyldes lokale forskjeller, at det ved noen utdanningssteder tilbys deltidsutdanninger for en kortere periode, at studietilbudet varierer med varierende ekstern finansiering (arbeidsplassbaserte studier) o.l.

⁸ Det hefter imidlertid usikkerhet ved tallene på studieplasser. Dette gjelder spesielt for arbeidsplassbaserte deltidsutdanninger, der flere studieplasser kan være eksterntfinansiert, og hvor tall på studieplasser kan være budsjetterte tall, og ikke plasser der studenter faktisk har fått opptak.

Tabell 3.5*Andel fullført med barnehagelærerutdanning, avhengig av studieform (heltid og deltid)*

Fullført heltid	2010-2013	2011-2014	2012-2015	2013-2016	2014-2017	2015-2018	2016-2019	2017-2020	2018-2021	2019-2022	2020-2023	2021-2024	2022-2025
	70,6	71,3	76,2	76,1	64,1	70,1	71,9	73,4	73,6	72,8	71,2	66,2	60,6
Fullført deltid	2009-2013	2010-2014	2011-2015	2012-2016	2013-2017	2014-2018	2015-2019	2016-2020	2017-2021	2018-2022	2019-2023	2020-2024	2021-2025
	105,70	58,40	85,5	80,8	91	82	83,7	72,8	66,1	82,8	83,2	64,4	63,7

Alle tallene i tabell 3.5 er basert på DBHs tall for antall som har møtt og som har fullført studiet. Disse avviker noe fra tallene for alle barnehagelærerutdanningene i tabell 3.3, som baserer seg på SSBs registerdata for perioden 2013–2023, og kan som nevnt tidligere skyldes forskjeller i tidspunktet for når studentene registreres som møtt til studiet. Fullføringsandelen over 100 prosent (deltidsutdanningen mellom 2009–2013) skyldes at studenter som startet før 2009 har fullført deltidsutdanningen i 2013. En slik forsinket progresjon kan også skjule seg i tallene for de andre studieperiodene fram til og med 2025. Dette kan forklare de relativt store variasjonene i fullføringsgrad fra ett år til et annet. Tabellen tar utgangspunkt i at studentene fullfører på normert tid, mens det i realiteten kan være snakk om forsinkelser i gjennomføringen av studiet. En mulig forklaring kan være at kombinasjonen av arbeid og studier (spesielt på deltidsutdanningene) skaper utfordringer med å fullføre på normert tid.

Hva kan og bør gjøres videre?

Tallene fra DBH indikerer tydelig svikt i rekrutteringen til barnehagelærerutdanningene. Dette gjelder spesielt heltidsutdanningene. Her er det verdt å merke seg den nye situasjonen fra og med 2023, der tilbudet (antall studieplasser) er større enn etterspørselen (søknader med førsteprioritet). Selv om situasjonen er annerledes for deltidsprogrammene, er ikke kapasiteten (studieplasser) på disse studiene tilstrekkelig til å dempe den svikten vi ser i tilgangen på nyutdannede barnehagelærere totalt.

Basert på den viste utviklingen i barnehagelærerutdanningen på nasjonalt nivå, vil det i fortsettelsen være interessant å se nærmere på årsakene til endringene vi har pekt på over. Dette er spørsmål som krever en åpen tilnærming hvor man undersøker et mangfold av mulige faktorer, slik som betydningen av tidligere arbeidserfaringer fra barnehagen, muligheter for å kombinere arbeid og studier, konkurranse med andre studier og endringer i utdanningen, for å nevne noen. Her er det mulig å se for seg analyser av registerdata når det gjelder kombinasjon av arbeid og utdanning, samt konkurranse mellom utdanninger. Det kan også være relevant med kvalitative studier som søker å kartlegge ulike faktorer som påvirker utdanningsvalg.

Når i livsløpet tar studentene en barnehagelærerutdanning?

Tidligere analyser av registerdata fram til og med 2012 har vist at studentene som tok denne utdanningen stadig ble eldre. Selv om man i disse datasettene kun hadde tilgang til alder ved ferdig utdanning og ikke ved påbegynt utdanning, var endringen mot eldre studenter likevel åpenbar. Mellom 1971 og 1979 var 71,4 prosent av de nye barnehagelærerne under 25 år. Andelen sank til 33,7 prosent i årene 2006–2007, for deretter å øke igjen til henholdsvis 43,1 prosent i årene 2008–2010 og 41,2 prosent i årene 2011–2012. Økningen skyldtes først og fremst at de yngste studentene fikk selskap av flere godt voksne. Grenseverdien for første kvartil (alderen som skiller den yngste fjerdeparten fra resten) holdt seg stabil på 23 år fra 1971 til 2012. Medianverdien økte kun fra 23 til

25 år. Øvre grenseverdi for niende desil (alderen som skiller den eldste tiendedelen fra de øvrige) steg fra 27 år på 1970-tallet til hele 42 år i årene 2011-2012 (Gulbrandsen 2015, s. 17).

I tidligere rapporteringer basert på registerdata er kun situasjonen i 2012 beskrevet, og da med en tabell som skiller mellom studenter som samme år jobbet i en barnehage og resten. De studentene som samtidig jobbet i barnehage, hadde en medianalder på 31 år, og den eldste tiendedelen var 44 år eller eldre. Blant dem som ikke jobbet i barnehage, var de tilsvarende tallene 23 og 34 år (Gulbrandsen 2015, s. 19).

Det siste er et tema som lar seg følge opp i det nyeste datauttaket. Studentmassens aldersfordeling er en egenskap som endrer seg sakte. I tabell 3.6 har vi derfor nøyd oss med å vise fordelingene for annethvert år i perioden 2013-2023. Tabellen viser aldersfordelingen for alle studenter på hvert tidspunkt, samt aldersfordelingen for de studentene som samme høst er registrert som ansatte i barnehager.

Ser vi på den samlede studentmassen, skjer det ingen nevneverdige endringer i den laveste enden av fordelingen. Både i 2013 og 2023 er den yngste fjerdedelen 22 år eller yngre. Det er heller ikke nevneverdige endringer i midtpunktet av fordelingen. I den øvre enden av fordelingen falt aldersgrensen som skilte ut den eldste tiendedelen fra 39 år til 36 år mellom 2013 og 2019, men har senere økt igjen til 39 år.

Tabell 3.6

Aldersfordeling for barnehagelærerstudenter 2013–2023. Alle studenter, inkludert studenter som er ansatt i en barnehage mens de studerte

	1. desil	1. kvartil	Median	3. kvartil	9. desil	Antall
2013						
Alle studenter	21	22	24	31	39	7 748
Studenter ansatt i BH	22	25	30	38	44	2 368
2015						
Alle studenter	21	22	24	30	39	8 008
Studenter ansatt i BH	22	25	30	37	44	2 687
2017						
Alle studenter	21	21	24	30	37	8 477
Studenter ansatt i BH	22	24	29	36	44	2 563
2019						
Alle studenter	20	21	24	29	36	8 481
Studenter ansatt i BH	22	24	29	35	42	2 487
2021						
Alle studenter	20	22	24	30	37	8 482
Studenter ansatt i BH	21	23	27	35	41	2 728
2023						
Alle studenter	21	22	25	32	39	6 447
Studenter ansatt i BH	22	24	29	36	42	2 488

Note. BH = Barnehage

Aldersfordelingen er beskrevet ved hjelp av desil- og kvartilverdier. For eksempel viser første desil i øverste linje at 10 prosent av studentene var 21 år eller yngre. Første kvartil viser at 25 prosent var 22 år eller yngre. Medianverdien viser at halvparten var 24 år eller yngre. Tredje kvartil viser at den eldste fjerdedelen av alle studentene i 2013 var 31 år eller eldre. Niende desil viser at den eldste tiende delen var 39 år eller eldre.

De studentene som kombinerte studier med arbeid i barnehagen, er eldre enn de øvrige studentene. Det er en svak tendens til at aldersforskjellen minker. Medianverdien var 6 år høyere i 2013, men bare 4 år i 2023.

Den mest iøynefallende endringen er imidlertid forholdet mellom de to studentgruppene. I 2015 utgjorde de barnehageansatte studentene 33,6 prosent av studentmassen. I 2023 utgjorde de 38,6 prosent. Bare fra 2021 til 2023 sank antallet studenter med hele 2 035. Den barnehageansatte studentmassen sank bare med 240. Når vi samtidig ser en økning i alderen blant hele studentmassen, tyder dette på at det særlig er blant de yngste at valget av barnehagelærerutdanning er blitt mindre aktuelt. Blant dem som kombinerer studier med barnehagejobb, har studenttallet nesten holdt seg uendret.

Tabell 3.7

Andel av alle barnehagelærerstudenter som samtidig med studiene har et ansettelsesforhold i en barnehage 2013-2023

År	Andel av alle barnehagelærerstudenter som har et ansettelsesforhold i en barnehage
2013	30,6 %
2017	30,3 %
2021	32,8 %
2023	38,6 %

Antall nye studenter har altså gått sterkt ned de siste par årene, og man kan stille spørsmål ved om denne nedgangen har medført endringer i den sosiale rekrutteringen. Årsaken til at vi her måler sosial bakgrunn ved hjelp av fars utdanning, er at vi da kan sammenligne med analyser basert på tidligere uttak av registerdata. I slutten av forrige århundre skjedde det en betydelig økning i utdanningskapasiteten i Norge, men denne økningen fant man ikke når man ser på den sosiale bakgrunnen til de som valgte å utdanne seg til barnehagelærer. I 2012 var det slik at, uansett alder, enten barnehagelærerutdannede var i 60-årene eller i 20-årene, hadde ca. 20 prosent av dem en far med universitet- og/eller høgskoleutdanning. Hvis deres sosiale bakgrunn skulle ha reflektert utdanningsveksten i Norge, skulle denne andelen ha økt fra ca. 20 prosent til nesten 40 prosent (Gulbrandsen, 2018). Fra å være et ganske representativt uttrykk for utdanningsnivået i samfunnet, ble barnehagelærere i stadig økende grad rekruttert fra hjem uten akademiske tradisjoner. Dette betyr at det har vært en endring, men at den har gått i motsatt retning av det man kunne forvente dersom de som valgte å utdanne seg til barnehagelærer, hadde vært et representativt bilde av befolkningen.

Det viser seg at denne utviklingen i høy grad også preger de som har valgt dette studiet etter 2012 (se tabell 3.8). Andelen av nye barnehagelærerstudenter med far med utdanning på universitets- og høgskolenivå (minst cand. mag. eller bachelor) har holdt seg relativt stabil og lav mellom 2013 og 2023.

Tabell 3.8

Andelen nye barnehagelærerstudenter (2013–2023) med en far som har utdanning på høgskole-/universitetsnivå (minst nivå 6 i utdanningsregistret NUS2000⁹). Fars utdanning refererer til det tidspunktet studenten var 16 år (Kilde: Registerdata fra SSB)

År	Andel (%) studenter med far med utdanning på minst nivå 6 (NUS, 2000)
2013	19,2
2014	19,9
2015	18,7
2016	19,8
2017	20,4
2018	21,9
2019	20,4
2020	21,6
2021	20,5
2022	20,1
2023	20,4

Foreløpige analyser av gjennomføringen mot fars utdanning viser så langt ingen sammenheng. Blant nye studenter i 2019 som fullførte utdanningen i 2023, var andelen med fullført utdanning 76,5 prosent blant de som hadde fedre uten universitets- og høgskoleutdanning, og 76,3 prosent blant de som hadde fedre med slik utdanning.

Hva kan og bør gjøres videre?

Vi har beskrevet barnehagelærernes sosiale bakgrunn ved hjelp av fars utdanningsnivå. Dette skyldes at vi i tidligere publikasjoner har benyttet oss av nettopp fars utdanning, da de fleste tidligere førskolelærere ble utdannet i en tid da menn gjennomgående hadde høyere utdanning enn kvinner. Ved å bruke fars utdanning, ville vi derfor forvente å få et høyere utdanningsnivå blant foreldrene enn dersom vi hadde brukt mors utdanning. Slik er det ikke lenger. Vi bør derfor supplere de analysene vi så langt har gjort ved også å bruke mors utdanning, eventuelt en kombinasjon av mors og fars utdanning, den gang den framtidige barnehagelæreren var 16 år.

⁹ <https://www.uis.unesco.org/en/methods-and-tools/isced>

4. Lokale og regionale variasjoner i barnehagelærerutdanningen

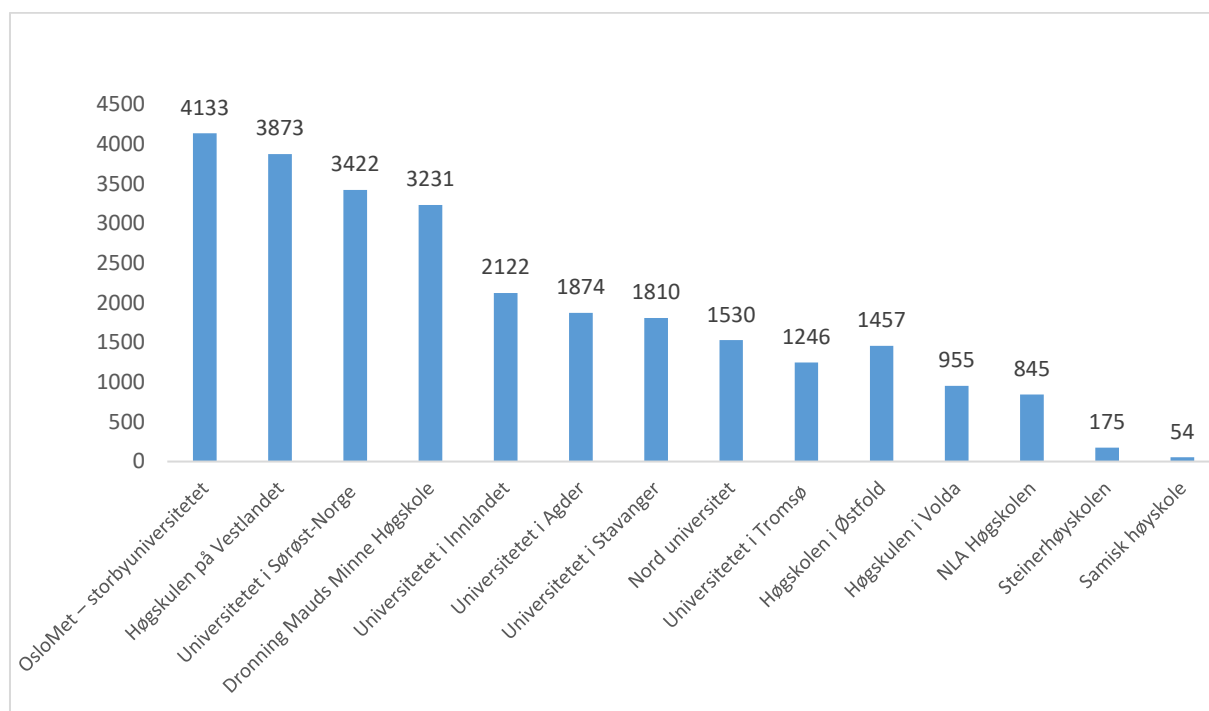
Vi har så langt vist samlede tall for alle barnehagelærerutdanningene i Norge, både når det gjelder søker tall, studenter som har møtt opp til utdanningen og studenter som har fullført utdanningen. En del av dette bildet kan nyanseres eller kompletteres ved å se nærmere på lokale variasjoner. I perioden vi har hentet ut tall fra DBH (fra 2009 til 2025) har flere utdanningsinstitusjoner både slått seg sammen og/eller endret institusjonskategori fra høyskole til universitet. Vi benytter nåværende (2026) institusjonsnavn og kategori (universitet eller høyskole). Per 2026 er det mulig å ta barnehagelærerutdanning ved følgende læresteder (alfabetisk ordnet):

- Dronning Mauds Minne Høgskole
- Høgskolen i Østfold
- Høgskulen i Volda
- Høgskulen på Vestlandet
- NLA Høgskolen
- Nord universitet
- OsloMet – storbyuniversitetet
- Samisk høyskole
- Steiner høyskolen
- Universitetet i Agder
- Universitetet i Innlandet
- Universitetet i Stavanger
- Universitetet i Sørøst-Norge
- Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet

En samlet oversikt over studenter med fullført studieprogram på barnehagelærerutdanningen ved de ulike lærestedene i perioden 2013–2025 viser følgende:

Figur 4.1

Antall med fullført barnehagelærerutdanning 2013-2025, aggregerte tall per institusjon

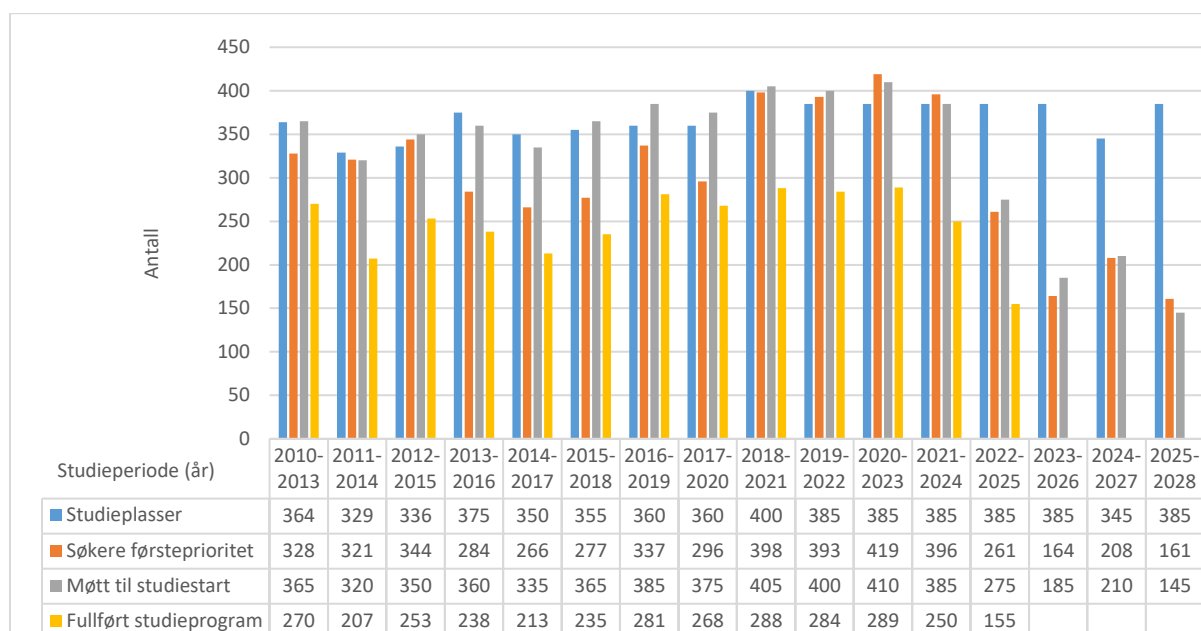

Disse aggregerte tallene sier bare noe om volumet av ferdigutdannede studenter ved de ulike utdanningsinstitusjonene. Det sier ikke noe om institusjonelle endringer som kan ha skjedd i perioden.

Om vi tar utgangspunkt i studieplasser, søknader samt en oversikt over studenter som har møtt opp til studiet og som har fullført utdanningen ved den enkelte institusjon, er det mulig å sammenlikne institusjonene og vurdere lokale og regionale variasjoner opp mot det samlede nasjonale bildet vi presenterte i figurene 3.1 til 3.3. Her presenterer vi ikke tallene for alle institusjonene, men retter søkelys mot tre utvalgte institusjoner som representerer ulike landsdeler og har ulik organisering når det gjelder campus/studiesteder: Høgskulen på Vestlandet (HVL), som har barnehagelærerutdanninger spredt på flere steder, OsloMet, med utdanningene samlet i Oslo, og Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH), med utdanningene i Trondheim. Vi presenterer tallene fra disse stedene etter tur, med en kort sammenfatning til slutt.

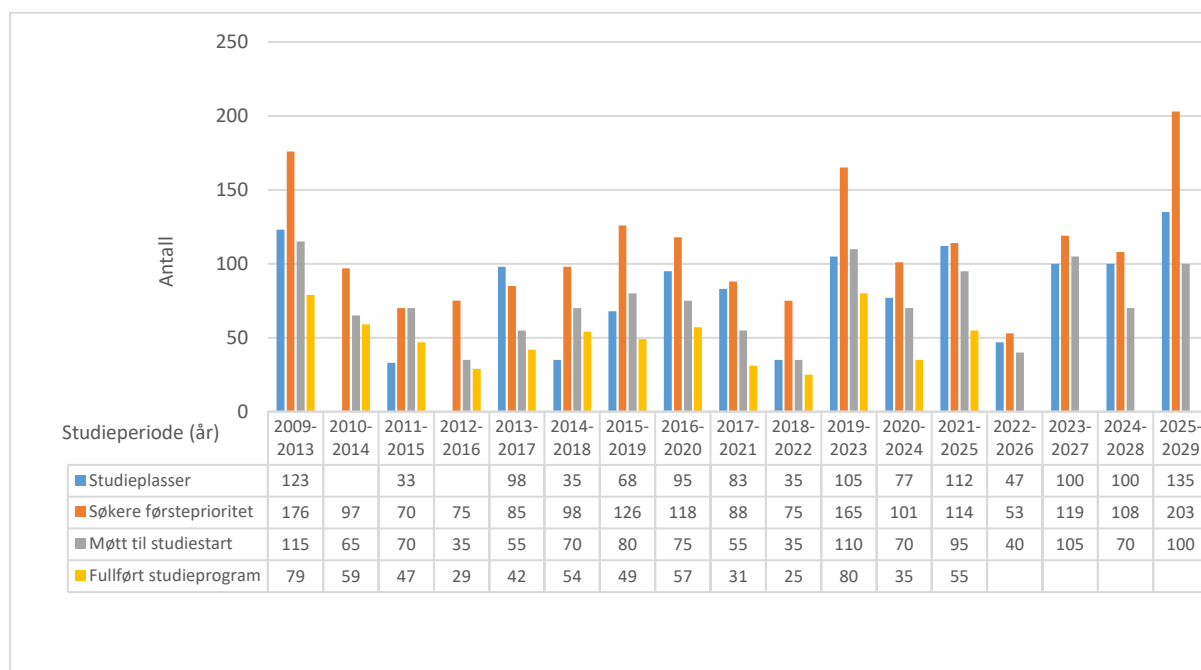
Figur 4.2

Høgskulen på Vestlandet, barnehagelærerutdanning heltid, 2010 – 2025

Figur. 4.3

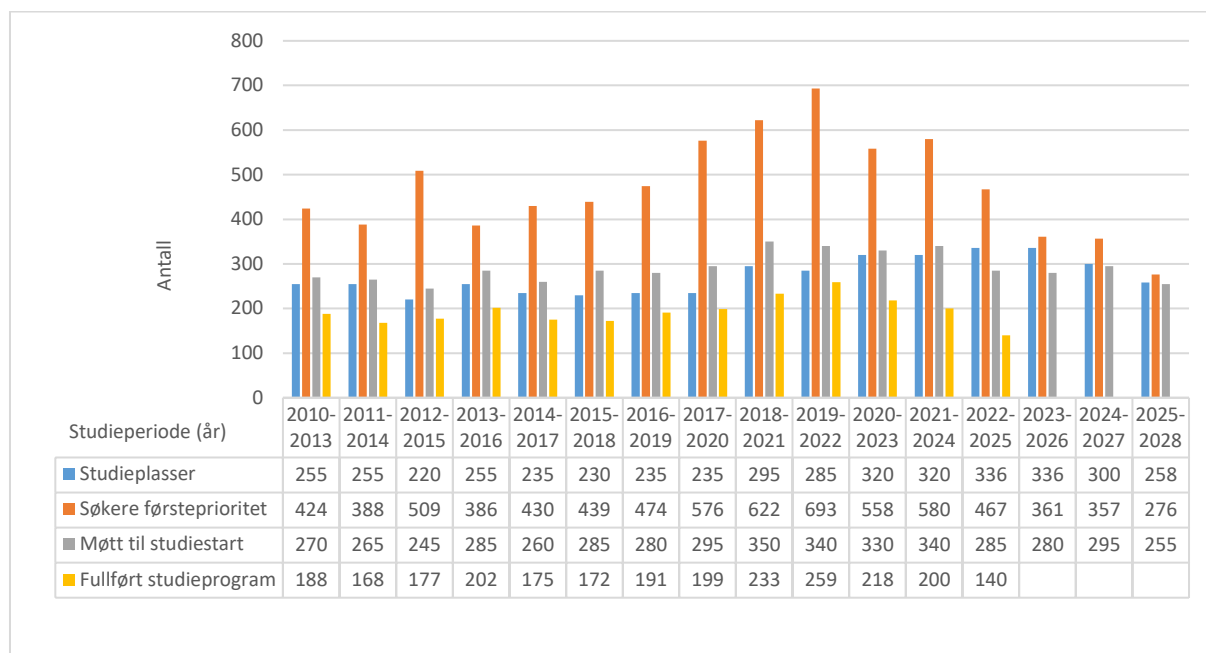
Høgskulen på Vestlandet (HVL), barnehagelærerutdanning deltid, 2009 – 2025

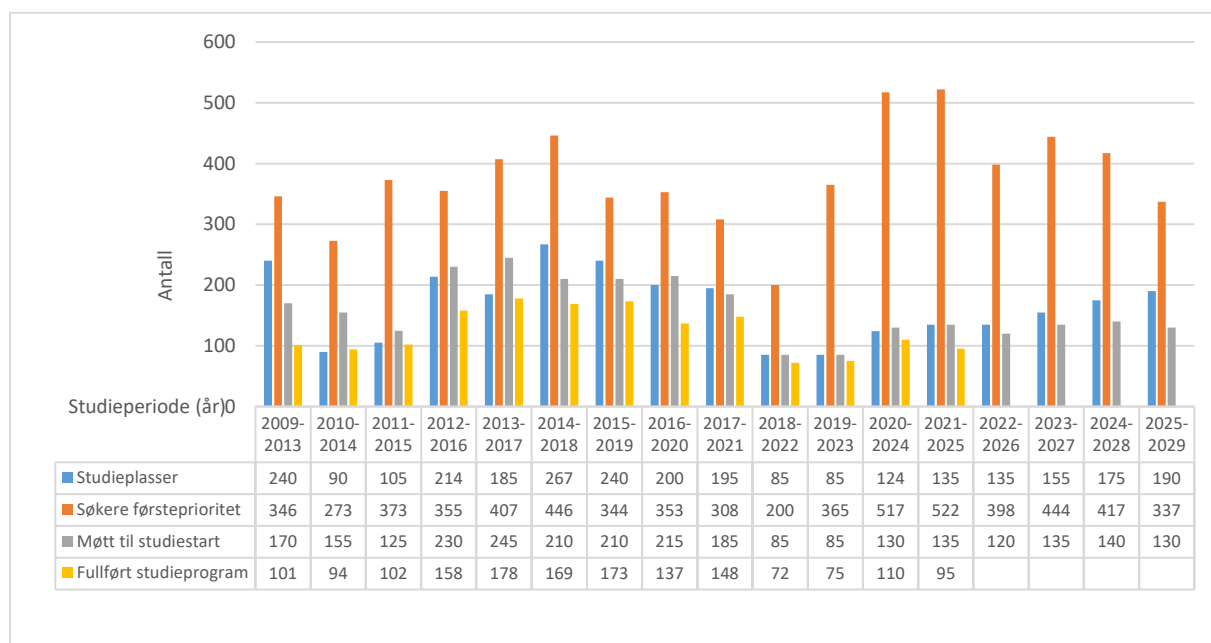
For Høgskulen på Vestlandet er situasjonen at svikt i rekrutteringen til barnehagelærerutdanningen er knyttet til heltidsprogrammet. Denne svikten er spesielt markant fra 2022. Fra 2022 er også tilbudet av studieplasser langt høyere enn antallet søkere som har barnehagelærerutdanning som førsteprioritet. Her er det verdt å merke seg at Høgskulen på Vestlandet har en spredt campusmodell, slik at det kan være lokale variasjoner (Stord, Haugesund, Bergen, Førde, Kvam, Sogndal) i utdanningen mellom 2009 og 2025.

Figur 4.4

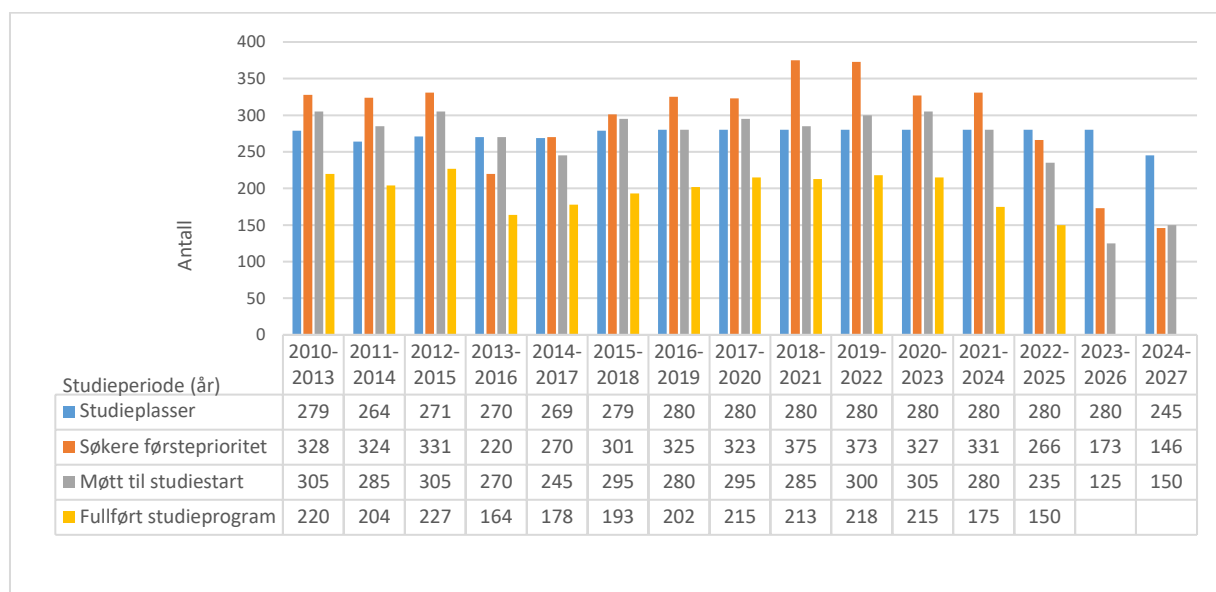
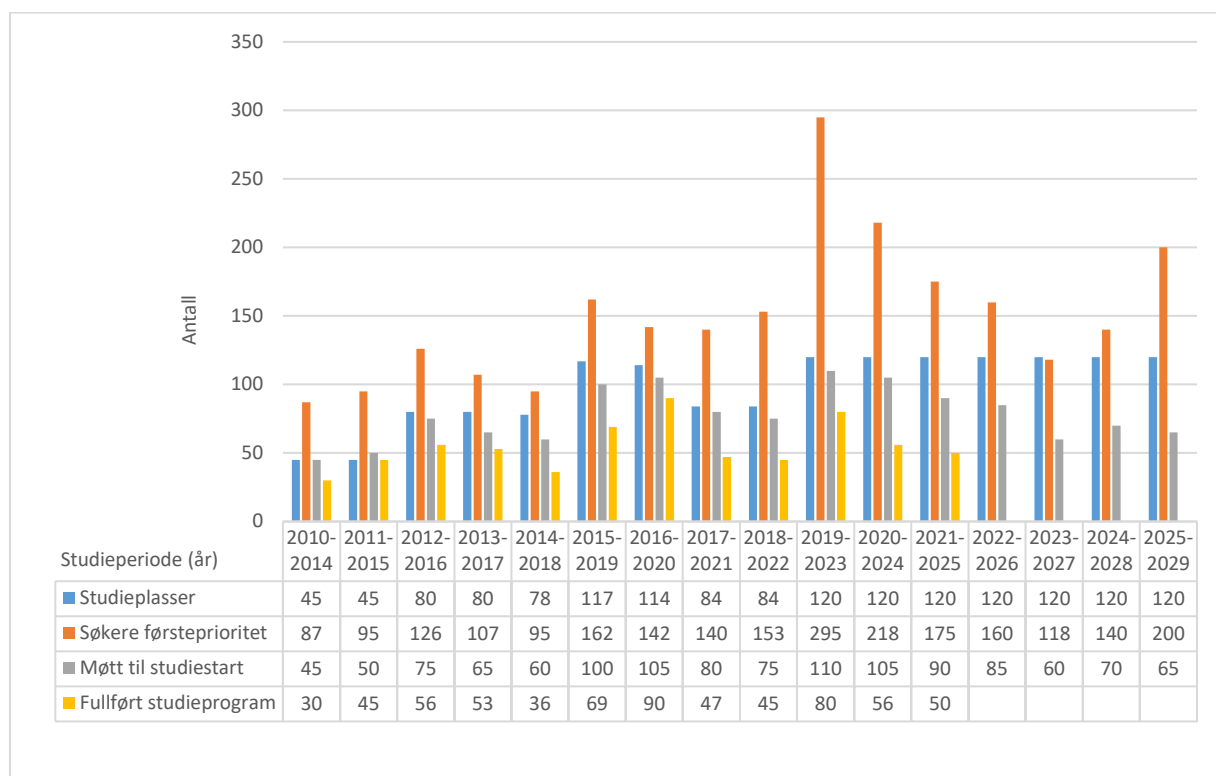
OsloMet, barnehagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025

Figur 4.5
OsloMet, barnehagelærerutdanning deltid, 2009 - 2025

Også for OsloMet er det en merkbar svikt i rekrutteringen knyttet til heltidsprogrammene fra og med 2020, hvis man ser på søkertallene. Hvis man ser på forholdet mellom heltid og deltid på OsloMet, er studieplassene på deltid mer etterspurt enn heltidsplassene. Men også for deltidsklassene er det en nedadgående trend fra og med 2024 når det gjelder etterspørselen. Hvis vi sammenligner tallene fra OsloMet med Høgskulen på Vestlandet, viser det seg at etterspørselen etter studieplasser er større ved OsloMet. Dette gjelder både heltid og deltid, og kan kanskje forklares som en «storbyeffekt» (at det er mer enn studiet som trekker studenter til byen). HVL har flere heltidsplasser gjennom hele perioden, sammenlignet med OsloMet, men har noe færre ferdigutdannede barnehagelærere hvis man ser på perioden samlet (se figur 4.1). Dette skyldes at OsloMet har et mye større volum av deltidsutdanninger enn HVL. På OsloMet har i overkant av 1600 studenter fullført en barnehagelærerutdanning på deltid i perioden 2013–2025. Tilsvarende tall for HVL er i underkant av 650.

Figur 4.6*Dronning Mauds Minnes Høgskole (DMMH), barnehagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025***Figur 4.7***Dronning Mauds Minnes Høgskole (DMMH), barnehagelærerutdanning deltid, 2010¹⁰ - 2025*

Ved DMMH ser vi det samme mønsteret som ved HVL og OsloMet, at barnehagelærerutdanningen får færre førsteprioritetssøkere til heltidsstudiene. I 2022 er det første gang siden 2013 at DMMH har flere studieplasser enn søkere med førsteprioritet. Deltidsstudiene har gjennomgående flere søkere

¹⁰ I DBH er det ikke registrert noen studieplasser på deltid i 2009 hos Dronning Mauds Minne Høgskole, og heller ingen med fullført deltidspågang i 2013.

enn studieplasser. Etter et toppår i 2019 har trenden vært synkende søkere på deltid fram til 2023, men den tar seg opp igjen i 2024 og 2025. Når det gjelder studenter som fullfører studiet, opplever DMMH en nedadgående trend i heltidsprogrammet fra 2021, mens det for deltid er mer variabelt gjennom hele perioden.

Med tall fra de enkelte utdanningsinstitusjonene er det selvfølgelig mulig å lete etter mange små og store variasjoner. Vi har pekt på noen når vi sammenligner barnehagelærerutdanningene ved Høgskulen på Vestlandet, OsloMet og Dronning Mauds Minne Høgskole, som variasjon i etterspørsel, og ulik fordeling i volum (studieplasser og studenter) mellom heltids- og deltidsutdanningene. Vi ser også at det er større variasjon i deltidsprogrammene, både når det gjelder volum og om studier blir tilbudt eller ikke. Det siste skyldes antakelig at deltidsutdanninger, som arbeidsplassbasert lærerutdanning, i stor grad er ekstern finansiert.

Om vi også tar med tall fra de andre institusjonene som tilbyr en barnehagelærerutdanning i Norge (se vedlegg), er det imidlertid av stor interesse å se nærmere på likhetene snarere enn variasjonene. På tross av ulikheter knyttet til landsdeler, rekrutteringsgrunnlag, tradisjoner ved institusjonene og organisering av studieprogrammer, er det slående at barnehagelærerutdanningene over hele landet opplever en svikt i rekrutteringen etter toppårene mellom 2018 og 2020. Og det er også gjennomgående heltidsprogrammene som står for denne svikten.

Et mulig resonnement i forlengelsen av dette er at endringer i barnehagelærerutdanningene, når det gjelder kapasitet, rekruttering og fullføring, ikke bare avhenger av den enkelte institusjons innsats. Dette må kanskje betraktes som en spissformulering, da tallene nok ville sett ganske annerledes ut dersom institusjonene ikke hadde lagt ned innsats for å få tak i studenter. Men når utviklingsmønsteret på nasjonalt nivå også gjenfinnes på lokalt nivå, er det nødvendig å lete etter årsaker som ligger utenfor den enkelte institusjon. Hvorvidt dette dreier seg om populariteten til barnehagelærerutdanningen sammenlignet med andre utdanninger? Kan det knyttes til spørsmål som handler om generasjonsforskjeller? Eller er det knyttet til endringer i hvordan potensielle søkere til utdanningen ser på senere muligheter i yrkeslivet, inkludert barnehagelærer-yrket, slik som hvor attraktivt arbeidet blir oppfattet, lønnsbetingelser, karrieremuligheter o.l.?

I de kommende kapitlene presenterer vi et grunnlag for å belyse slike spørsmål ved å presentere tall som viser utviklingen på noen andre utvalgte utdanninger (kapittel 5), samt tall på hvor stor populasjonen av utdannede barnehagelærere er, hvor mange av de utdannede barnehagelærerne som velger å arbeide i barnehagen, hvor mange som har valgt andre yrker, hvor lenge de blir i barnehagen, når de eventuelt slutter, og hva de gjør etter endt arbeidsforhold (videreutdanning, andre yrker, pensjonering) (kapittel 6–12).

Hva kan og bør gjøres videre?

I tillegg til å analysere tallene fra de enkelte utdanningsinstitusjonene nærmere, er det behov for å supplere med utdanningsdata på individnivå. Slike data vil gi mulighet for å se eventuell konkurranse mellom læresteder som tilbyr en barnehagelærerutdanning (søknader med ulike prioriteringer fra samme søker). En kombinasjon av data om utdanningssted og data fra næringsregisteret vil også gi mulighet for å analysere lokale og regionale likheter og forskjeller når det gjelder hvorvidt utdanningen fører til videre yrkesdeltakelse, om det er lokale/regionale forskjeller i hvor raskt man kommer i arbeid, o.l.

5. Barnehagelærerutdanning sammenliknet med andre utdanninger

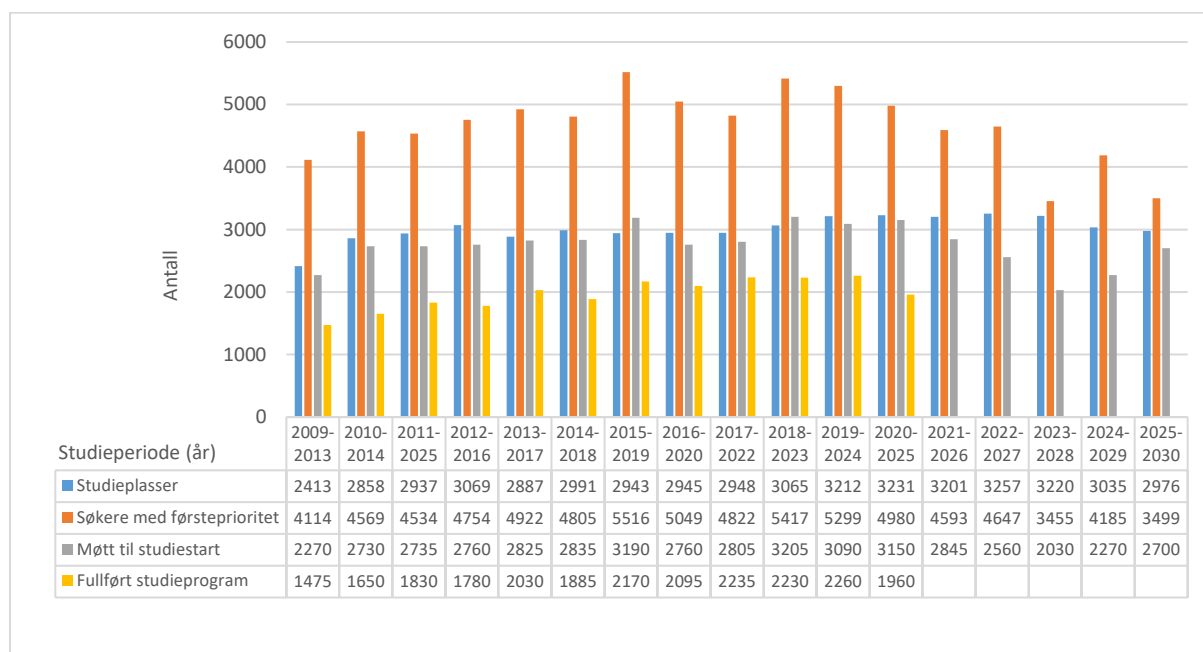
Det er fritt utdanningsvalg i Norge, og det er naturlig å se på et større bilde av utdanningene når vi studerer utviklingstrekk i barnehagelærerutdanningen. Vi kan da sammenligne den med andre yrker med likheter når det gjelder krav til utdanning og kjennetegn ved yrket knyttet til samfunnsrollen (for eksempel pedagogiske yrker eller omsorgsykker), arbeidsoppgaver, stillinger, karrieremuligheter, lønnsvilkår, organisering osv. Vanlige lønnsforskjeller mellom lærere i grunnskolen og barnehagen er ifølge Utdanningsnytt rundt 100 000 kroner i året. En adjunkt med tillegg, den største lærergruppen i skolen, tjener i gjennomsnitt over 700 000 kroner, mens en pedagogisk leder tjener over 600 000 kroner i 2024 (Jelstad, 2025).

En nærliggende utdanning å sammenligne barnehagelærerutdanningen med, er derfor grunnskolelærerutdanningen. Utdanningen kvalifiserer for pedagogisk virksomhet (skoler) som forvaltningsmessig, økonomisk og kulturelt har mange likhetstrekk med barnehagen, for eksempel et felles verdigrunnlag. Om man ønsker å utdanne seg som lærer eller barnehagelærer, kan det derfor for mange fremstå som et reelt valg.

Vi starter først med å gjenta noen hovedpunkter når det gjelder kapasitet, rekruttering og gjennomføring i barnehagelærerutdanningene i perioden 2009 til 2025:

- Antall studieplasser var omtrent på samme nivå i 2025 som i 2009 (i underkant av 2700 plasser).
- I toppåret 2019 var det i overkant av 5000 personer som hadde barnehagelærerutdanning som førsteprioritet.
- I løpet av seks år har dette tallet nesten blitt halvert (i overkant av 2800 personer i 2025)
- I hele perioden mellom 2009 og 2022 har det vært flere førsteprioritetssøkere til utdanningen enn det har vært studieplasser. Dette har endret seg siden 2023, og flere utdanningsinstitusjoner har problemer med å fylle opp studieplassene.
- Et synkende antall personer fullfører barnehagelærerutdanning, med 2299 ferdigutdannede i toppåret 2019 og en foreløpig bunnotering på 1550 ferdigutdannede i 2025.

Basert på tall fra DBH, viser figur 5.1 bildet for grunnskolelærerutdanningen (GLU) når det gjelder kapasitet, søkertall og fullføring.

Figur 5.1Grunnskolelærerutdanninger i Norge, kapasitet, rekruttering og fullføring i perioden 2009-2025¹¹

Grunnskolelærerutdanningen (GLU) har gjennomgått noen endringer i perioden 2009–2025. Allmennlærerutdanning (ALU) ble faset ut fra 2010 og erstattet av GLU. GLU ble da delt inn i spesialiseringer fra 1.–7. trinn og fra 5.–10. trinn. Mellom 2010 og 2016 var GLU en 4-årig utdanning, og fra 2017 ble den en 5-årig masterutdanning. Man kan kanskje tro at endringen fra fireårig til femårig utdanning i 2017 representerte en høyere terskel, noe som gjorde det vanskeligere å utdanne like mange grunnskolelærere som før. Men når vi ser på tallene i figur 5.1, er det faktisk flere studenter som fullførte studiet mellom 2022 og 2024 enn tidligere. Dette er studenter som startet på studiet mellom 2017 og 2019, altså etter at grunnskolelærerutdanningen ble endret til en 5-årig mastergrad.

Vi ser både forskjeller og likheter ved å sammenligne barnehagelærerutdanningene og grunnskolelærerutdanningene.

- Mens BLU har en synkende tendens når det gjelder antallet med fullført utdanning fra 2024, er 2024 et toppår for GLU med 2260 personer som har fullført.
- Fra 2025 ser vi imidlertid en reduksjon i antall fullføringer. Det er verdt å nevne at dette er studenter som startet i pandemiåret 2020, et kull som kan forventes å ha hatt økt frafall og forsinket studieprogresjon.
- Sammenlignet med BLU opplever også GLU en avtagende etterspørsel etter utdanningen.
- Mellom 2021 og 2023 er det også en markant reduksjon i antallet som møter til studiestart, både for BLU og GLU. Men mens dette tallet fortsetter å synke i 2024 for BLU, øker det igjen for GLU, fra 2030 studenter i 2023 til 2700 studenter i 2025.

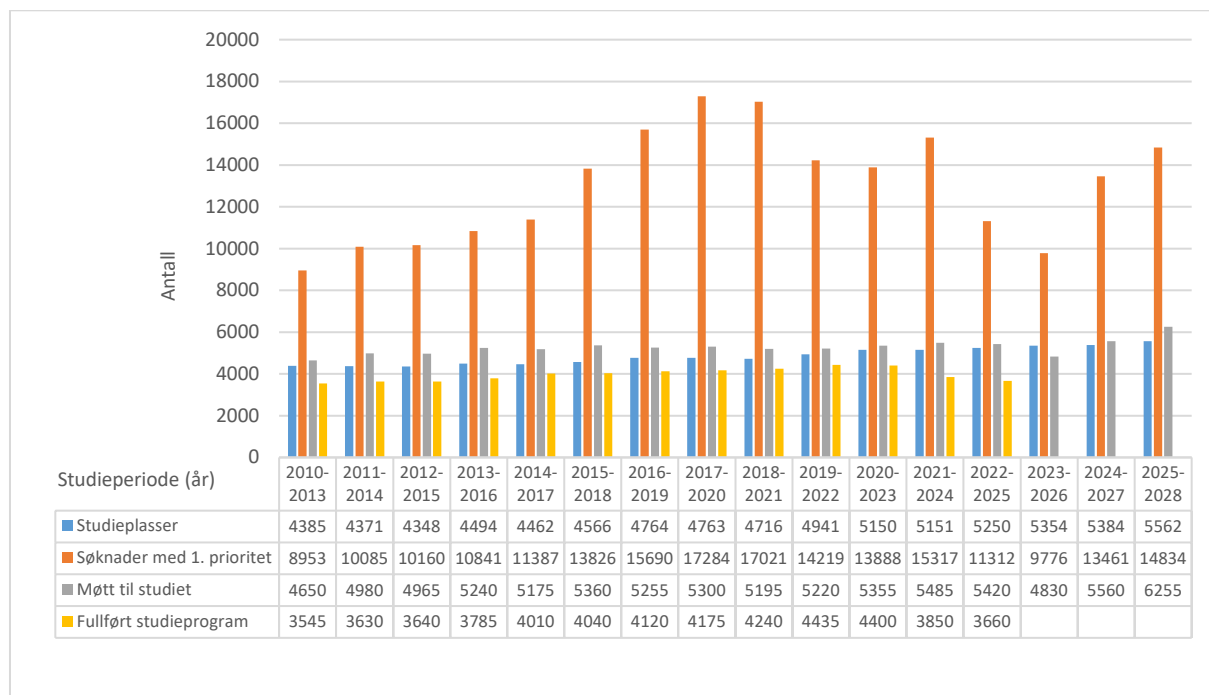
Selv om vi finner forskjeller mellom BLU og GLU, er begge utdanningene knyttet til pedagogiske yrker med flere likhetstrekk når det gjelder politikk, økonomi og juridisk styring. Om vi ser på en annen samfunnssektor, helsevesenet, kan vi trekke fram sykepleierutdanningen. Ifølge sykepleierindeksen har den en gjennomsnittlig lønn på 719 760 kroner i 2025. Dette er en lønn omtrent på nivå med en

¹¹ Tallene i figur 5.1 er hentet fra rapportene «Studietilbudet», «Oppnådde kvalifikasjoner» samt «Søknad og opptak» i DBH (<https://dbh.hkdir.no/tall-og-statistikk/statistikk-meny/studenter>)

adjunkt med opprykk i skolen. For perioden 2009 til 2025 ser utviklingen på sykepleierutdanningen slik ut:

Figur 5.2

Sykepleierutdanninger i Norge, 2010-2025¹²

Antallet studenter som fullfører et studieprogram innen sykepleie er høyere enn for barnehagelærere og grunnskolelærere. Vi ser også at utdanningen har langt høyere søkertall sammenliknet med BLU og GLU. I tillegg har utdanningen hatt en jevn økning i studieplasser i hele perioden, med 4385 plasser i 2010 og 5562 plasser i 2025. Selv om søknadene med førsteprioritet har variert, har antallet som begynner på studiet holdt seg stabilt, og det er en stigende trend i 2024 og 2025. Det mest interessante når det gjelder sykepleierutdanningen er kanskje ikke konkurranseflaten med barnehagelærerutdanningen, men heller hva som ligger bak «populariteten» i studiet. Er det noe å lære av denne utdanningen for BLU?

Oppsummert kan vi si at barnehagelærerutdanningen skiller seg fra både grunnskolelærer- og sykepleierutdanningen ved en tydeligere nedgang i søkertall, antall studenter som møter til studiet og antall studenter som fullfører studiet.

Hva kan og bør gjøres videre?

Oppfølging når det gjelder forholdet mellom barnehagelærerutdanningene og andre utdanninger er å få tall på konkurransen mellom utdanningene i form av individdata. Når det gjelder forholdet mellom grunnskolelærerutdanningen og barnelærerutdanningen, har kanskje innføringen av karakterkrav og muligheten for dispensasjon fra slike krav i grunnskolelærerutdanningen noe å si for denne konkurransen. Den kanskje mest aktuelle utdanningen å sammenlikne med

¹² Sykepleierutdanningene har mellom 2009 og 2025 hatt tilbud om både 3-årig heltidsutdanninger samt 4- og 6-årig deltidsutdanninger. Vi har valgt å presentere tallene med utgangspunkt i en 3-årig studieperiode. Alle studieprogrammene og utdannede studenter er med, og det betyr at vi ikke kan benytte denne oversikten til f.eks. å beregne andel som fullfører på normert tid. Tabellen gir allikevel et omtrentlig bilde på utvikling i popularitet og antall med fullført studieprogram.

barnehagelærerutdanningen er grunnskolelærerutdanningen for 1.–7. trinn. trinn. Er dette en utdanning som appellerer til de samme søkerne? Og hvor stor er eventuelt denne konkurransen?

6. Hvor mange har utdannet seg til barnehagelærer?

Erkjennelsen om at barnehagelærere ikke kan hentes direkte ut fra utdanningsregistre ved hjelp av variabelen «høyest registrert utdanning» stammer helt tilbake til et første forsøk i 2004 på å ta ut registerdata om førskolelærere (Gulbrandsen, 2004). Antall personer man fikk ved å søke på den aktuelle utdanningskoden, var klart mindre enn det man kunne lese ut av tilgjengelig statistikk over hvor mange som hadde blitt utdannet som førskolelærere. De som senere hadde tatt annen utdanning, sto oppført med denne utdanningen som den høyeste fullførte utdanningen. For å finne alle med førskolelærerutdanning, måtte det gjennomføres historiske søk for å identifisere og registrere alle som på et eller annet tidspunkt hadde fullført slik utdanning. Med god hjelp fra SSB fikk vi gjort dette i flere datauttak, sist gang med data til og med 2012.

I vårt siste datauttak var det blant barnehagelærerutdannede født i 1945 eller senere 35 601 personer som hadde barnehagelærerutdanning som registrert høyeste utdanning i 2012. I 2023 har dette antallet økt til 52 392. Men i det siste tallet mangler vi de barnehagelærerne som mellom 2012 og 2023 tok en annen høyere utdanning. Dette var 6 715, slik at antallet som minst én gang mellom 2012 og 2023 er registrert med barnehagelærerutdanning som høyeste utdanning, blir 59 107. Men fortsatt har vi ikke med de barnehagelærerne som var utdannet før 2012, og som samtidig hadde fullført en annen høyere utdanning før 2012. Inkluderer man også disse, finner man at det fram til og med 2023 er utdannet 73 867 barnehagelærere født i 1945 eller senere (se tabell 6.1). Ved utgangen av 2023 var 1 259 døde og 661 ikke bosatt i en norsk kommune.

Tabell 6.1

Antall personer (født i 1945 eller senere) med barnehagelærerutdanning og annen høyere utdanning

	2012	2023
Barnehagelærer som høyeste fullførte utdanning	35 601	52 392
Barnehagelærerutdannet med annen høyere utdanning	14 760	21 475
Sum	50 361	73 867

Det er avgjørende å få med det riktige antallet personer som har utdannet seg til barnehagelærer. Hvis man ikke får med hele populasjonen med en slik utdanning, vil all statistikk der antall med barnehagelærerutdanning inngår i diverse brøker, være feilaktig. Feilen vil ofte ha en positiv effekt på det fenomenet tabellen skal beskrive. For eksempel vil andelen av dem med barnehagelærerutdanning som er ansatt i en barnehage, bli overestimert. Dette er tilfelle i en studie fra SSB som undersøker hvor barnehagelærere jobber (Arnesen og Foss, 2022). Forfatterne opererer med 52 799 personer mellom 22 og 61 år i 2021, et tall som utvilsomt er for lavt. Med den uttaksprosedyren vi benyttet for vårt uttak, var det i 2021 totalt 60 442 personer i dette aldersspennet som hadde utdannet seg som barnehagelærer, og som fortsatt var i live. Et avvik på 7643 er ikke ubetydelig. Arnesen og Foss (2022) konkluderer med at 60,2 prosent av dem med slik utdanning var sysselsatt i en barnehage i 2021. Legger man derimot våre mer korrekte tall til grunn, finner man at kun 56,8 prosent var ansatt i en barnehage.

På forespørsel om hva som fører til at en person oppføres med en ny kode for høyeste fullførte utdanning, har SSB opplyst at en slik endring gjøres når en person oppnår 120 nye studiepoeng, enten på samme eller et høyere nivå i NUS2000.

Hva kan og bør gjøres videre?

Å etablere sikre data om barnehagelærere med så mye annen utdanning at de ikke lenger er oppført i utdanningsregisteret som barnehagelærere, er helt avgjørende for å kunne besvare spørsmål om utnyttelsen av barnehagelærernes kompetanse. Hvilke videre- og etterutdanninger fører til hva? Er det mulig å skille mellom videreutdanninger som gjør dem til bedre barnehagelærere og videreutdanninger hvis primæreffekten er at barnehagelærere forlater barnehagene?

7. Hvor jobber barnehagelærerne?

Et spørsmål som gjennom årene ofte har blitt stilt, er hvor mange av dem som har utdannet seg som førskolelærere eller barnehagelærere, faktisk jobber i en barnehage. Tabell 6.1 er hentet fra Gulbrandsen (2015) og illustrerer en tydelig og viktig endring mellom 2000 og 2012. En stadig større andel av de barnehagelærerutdannede jobbet i denne perioden med den typen arbeid de var utdannet til, mens andelen barnehagelærere i grunnskolen ble redusert nesten like mye.

Tabell 7.1

Yrkesvalg blant barnehagelærerutdannede 2000–2012. Andelen av barnehagelærerutdannede under 68 år og bosatt i Norge

	2000	2003	2005	2007	2012
Ansatt i barnehage	44,1 %	47,5 %	50,4 %	52,7 %	54,0 %
Grunnskole	25,6 %	21,8 %	19,4 %	17,6 %	16,3 %
Annet yrke	22,6 %	21,0 %	21,1 %	21,3 %	20,9 %
Ikke yrkesaktiv	7,7 %	9,8 %	9,0 %	8,3 %	8,8 %
Antall	27 353	34 467	37 012	39 340	46 385

I tabell 7.2 har vi videreført første rad i denne tabellen fra og med 2013 og fram til 2023 ved hjelp av data fra vårt siste uttak av registerdata. Vi har foreløpig ikke fått gjort analyseklare andre næringskoder enn barnehageansatte i vårt siste datauttak. I tabellen har vi for hvert tidspunkt presentert andelen som er sysselsatt i barnehage blant alle som på de gitte tidspunktene var yngre enn 68 år, hadde fullført barnehagelærerutdanning, fortsatt var i live og var registrert bosatt i en norsk kommune. Den økende andelen barnehagelærere som arbeider i barnehagen kulminerte i 2013. Nivået har deretter i mange år holdt seg på omtrent samme høye nivå, før det har falt siden 2022.

Tabell 7.2

Andel barnehagelærere som jobber i barnehage 2013-2023, av alle som har barnehagelærerutdanning som på hvert tidspunkt er 67 år eller lavere, i live og bosatt i en norsk kommune

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
54,2%	54,1%	53,7 %	53,7 %	53,3 %	53,8 %	53,9 %	53,8 %	53,7 %	52,3 %	51,4%
51188	52872	54843	56487	58131	59803	61460	62765	63841	65000	65804

Et annet spørsmål er hvor de nyutdannede tar veien. Tidligere analyser, sist gang med data til og med 2012, viste hvor mange av de nyutdannede barnehagelærerne som jobbet i barnehage to år etter fullført utdanning. En viktig grunn til den forbedrede situasjonen med hensyn til barnehagelærere i barnehagen i denne perioden, var at en stadig økende andel av de nyutdannede valgte å arbeide i barnehage. Av nyutdannede i 1998 jobbet 55,9 prosent i barnehage 2 år senere. Blant nyutdannede i 2010 hadde denne andelen økt til 81,9 prosent (Gulbrandsen, 2015, s. 24).

I tabell 7.3 har vi sammenstilt data fra uttaket fram til og med 2012 med data fra det siste uttaket fram til og med 2023. For å redusere tabellens størrelse har vi valgt å presentere kun utvalgte år, både fra tidligere og fra det nyeste datauttaket. Vi ser i tabellen at den økningen som tidligere var dokumentert fram til og med 2010, holdt seg fram til gruppen som avsluttet studiet i 2016, før den deretter avtok. De som utdannet seg i 2021, er tilbake på samme nivå som de som utdannet seg for drøyt 20 år siden, i 2004.

Tabell 7.3

Andel barnehagelærerutdannede som jobbet i barnehage to år etter at de har blitt uteksaminert fordelt etter eksamensår

1998	2001	2004	2007	2010	2013	2016	2019	2021
55,9 %	66,7 %	76,4 %	81,4 %	81,9 %	82,2 %	84,1 %	79,3 %	75,4 %

En spørreundersøkelse fra 1970, som beskrev førskolelæreres yrkeshistorie, viste et stort frafall fra yrket allerede ganske tidlig etter fullført eksamen (Holt 1972). Tre til fem år etter fullført eksamen var det bare 49 prosent som jobbet i barnehage. Det største frafallet kom tidlig, men fortsatte, om enn i et noe redusert tempo. 15 til 17 år etter eksamen jobbet 37 prosent i barnehage. De som tok eksamen i 1998, lignet mye på de nye barnehagelærerne fra midten av 1960-tallet, siden 55,9 prosent jobbet i barnehage to år etter eksamen (Gulbrandsen 2015:22). Men deretter skjedde det en sterk reduksjon i tilbøyeligheten til å slutte. Av dem som tok eksamen i 2010, jobbet 81,9 prosent i en barnehage 2 år etter at de var ferdigutdannet.

Tabell 7.4 sammenligner aldersgrupper som tverrsnitt, samt som alderskohorter. Barnehagelærere under 50 år utgjorde i 2013 en høyere andel av barnehageansatte enn i 2023. Dette er historisk betinget. De tilhører generasjonen av barnehagelærere som «hadde sluttet å slutte».

Tabell 7.4

Andel og antall barnehagelærere som jobbet i barnehage i 2013 og 2023, fordelt på alder i 2013 og 2023. Tabellen er kun basert på barnehagelærere bosatt i Norge på de respektive tidspunkt

Alder 2013	25-29	30-39	40-49	50-59	60-67	-
Andel barnehagelærere i 2013	72,6 %	69,8 %	53,4 %	36,5 %	18,9 %	
Antall	7991	13 749	14 476	10 847	4134	
Alder 2023	25-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-77
Andel barnehagelærere i 2023	70,1 %	65,3 %	53,0 %	42,3 %	16,5 %	1,4 %
Antall	7086	16 481	15 982	15 113	10 632	3924

Betrakter vi aldersgruppene som fødselskohorter, kan vi avlese stabilitet som barnehageansatt. Vi ser i alle alderskohorter et frafall, men vi bør merke oss at frafallet blant de som var i 30-årene i 2013, er

større enn blant de som på samme tid var i 40-årene (16,8 mot 11,1 prosentpoeng). Det kan legges til at alderskohorten 25-29 fra 2013 gjenfinnes som alderskohorten 35-39 i 2023. Her var andelen 62,3 prosent (N=8343), altså en nedgang på 10,3 prosentpoeng. Aldersgruppen 30-34 i 2023 er også «ny» i 2023. Av disse har svært få rukket å bli ferdigutdannet i 2013. Her var andelen barnehageansatte 68,5 prosent (N=8 136).

Hva kan og bør gjøres videre?

Siden overgangen til grunnskolen var det viktigste alternative yrket fram til 2012, bør vi også i vårt nye datauttrekk etablere en ny variabel som hvert år mellom 2012 og 2023 viser ansettelsesforhold i en grunnskole, på samme vis som vi allerede har gjort for ansettelse i barnehage. I første omgang bør vi undersøke om vi ved å kombinere disse to variablene med variablene som årlig viser heltid eller deltid, vil kunne konstruere en tilsvarende variabel for perioden mellom 2012 og 2023, som er vist i tabell 7.1.

8. Hva slags annen utdanning tar barnehagelærere?

Hovedtyngden av de 24 943 barnehagelærerne som i 2023 er registrert med en annen høyere utdanning enn barnehagelærerutdanning, er registrert med en utdanning på samme nivå som barnehagelærerutdanning (nivå 6) i Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS2000).¹³ Dette gjelder tre av fire, altså 75,6 prosent. 23,7 prosent har tatt steget opp til nivå 7, master- eller hovedfagsnivå, mens 0,6 prosent har nådd det høyeste nivået, nivå 8 eller forskernivå.

I tabell 8.1 har vi presentert de i alt åtte utdanningene på minst nivå 6 eller høyere som er representert med minst én prosent blant alle født i 1945 eller senere og som en eller annen gang har fullført en barnehagelærerutdanning.

Tabell 8.1

Utdanningstyper representert med minst én prosent blant barnehagelærere som i 2023 ikke lenger hadde barnehagelærerutdanning som sin høyeste registrerte utdanning. Alle som er født i 1945 eller senere

625101 Videreutdanning for allmenn-/grunnskolelærere og førskole-/barnehagelærere, uspesifisert	25,8 %
625103 Videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet, I og II, uspesifisert	4,7 %
625201 Engelsk, videreutdanning for lærere	1,5 %
625202 Norsk, videreutdanning for lærere	3,2 %
625603 Matematikk, videreutdanning for lærere	3,0 %
721104 Master, førskole-/barnehagepedagogikk, toårig	1,2 %
724115 Master, pedagogikk, toårig	2,5 %
724207 Master, spesialpedagogikk, toårig	6,8 %

Det store flertallet er her å finne i kategorien videreutdanning (625101). SSB opplyser at denne koden inkluderer førskole- og allmennlærere, videreutdanning, uspesifisert: ettårig, halvårig og 5-20-vektstallsstudium. Neste kode, 625103, som har det tredje høyeste antallet, inkluderer ifølge SSB førskole- og allmennlærere, ettårig og halvårig videreutdanning: småskolepedagogikk og overgang barnehage/skole, uspesifisert. Det framgår av betegnelsene hva de tre neste kodene representerer. Av de tre utdanningene på masternivå opplyser SSB at kode 721104 inkluderer barnehagepedagogikk og småbarnsvitenskap, mens kode 724115 inkluderer pedagogikk med fordypning i rådgivning, pedagogikk med fordypning i utdanning, kvalitetsutvikling og styring, samt pedagogikk med fordypning i IKT.

I tabell 8.2 viser vi hvor stor andel av dem som er registrert med de utdanningene som er representert i tabell 8.1, som høsten 2023 var ansatt i en barnehage. Sammenligner vi for eksempel med tabell 8.3, har alle som er registrert med en annen høyere utdanning en lavere andel barnehageansatte enn de som ikke er registrert med annet enn barnehagelærerutdanning. De som

¹³ SSB: <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/36/korrespondanser>

har satset på mer spesifikke videreutdanninger, som lærere, har tydeligvis vinket farvel til barnehagene. Blant dem som har tatt mastergrad i barnehagepedagogikk, har en så høy andel som drøyt 40 prosent valgt å jobbe, eller kanskje fortsette å jobbe, i barnehager. På masternivå er andelen lavest blant dem som har en mastergrad i spesialpedagogikk. Men siden dette er den masterutdanningen de fleste barnehagelærere har tatt, er dette likevel den tallmessig største gruppen av barnehageansatte med masterutdanning.

Tabell 8.2

Andel barnehagelærerutdannete som i 2023 var ansatt i barnehage og som i 2023 hadde en annen høyest registrert utdanning

	Andel ansatt i barnehage	Antall med utdanningen
625101 Videreutdanning for allmenn-/grunnskolelærere og førskole-/barnehagelærere, uspesifisert	24,1 %	4103
625103 Videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet, I og II, uspesifisert	26,7 %	963
625201 Engelsk, videreutdanning for lærere	1,4 %	363
625202 Norsk, videreutdanning for lærere	3,9 %	799
625603 Matematikk, videreutdanning for lærere	1,5 %	746
721104 Master, førskole-/barnehagepedagogikk, toårig	40,9 %	294
724115 Master, pedagogikk, toårig	25,2 %	598
724207 Master, spesialpedagogikk, toårig	19,8 %	1 641

Note. Kun utdanninger som har blitt tatt av minst én prosent av barnehagelærere som var født etter 1945 og som i 2023 ikke lenger hadde barnehagelærerutdanning som høyeste registrerte utdanning, er vist i tabellen

For å oppsummere, viser tabell 8.3 hvordan annen utdanning, både på samme nivå som barnehagelærerutdanning (nivå 6) og på høyere nivå, henger sammen med ansettelse i en barnehage. Tabellen viser situasjonen i 2012 blant de som den gang var 67 år eller yngre og bosatt i en norsk kommune.

Tabell 8.3

Sammenheng mellom andel barnehagelærerutdannete ansatt i en barnehage i 2012 med deres høyeste fullførte utdanning

Bare barnehagelærerutdanning (2012)	Annen registrert høyeste fullførte utdanning på samme nivå (2012)	Annen registrert høyeste fullførte utdanning på høyere nivå (2012)
66,1 %	27,8 %	16,2 %
30 707	12 586	1781

En tilsvarende sammenfatning for 2023 (tabell 8.4) viser at det blant de personene som kun er registrert med barnehagelærerutdanning eller annen høyere utdanning på samme nivå, er andelen barnehageansatte lavere i 2023 enn i 2012. Blant dem som har tatt utdanning på masternivå, er imidlertid andelen høyere i 2023 enn i 2012.

Tabell 8.4

Sammenheng mellom andel barnehagelærerutdannede ansatt i en barnehage i 2023 med deres høyeste fullførte utdanning

Bare barnehagelærerutdanning (2023)	Annen registrert høyeste fullførte utdanning på samme nivå (2023)	Annen registrert høyeste fullførte utdanning på høyere nivå (2023)
60,9 %	25,0 %	23,0%
48 655	12 445	4581

Hvor arbeider de som senere fullførte utdanning på master- eller hovedfagsnivå i 2023? Som vi ser av tabell 8.5, jobbet litt under 20 prosent i barnehage. Sammenholdt med analyser basert på tidligere uttak av registerdata, kan vi observere en økning fra 2005, da tilsvarende andel var 6,8 prosent; den økte til 10,1 prosent i 2007 og videre til 17,1 prosent i 2012 (Kasin og Gulbrandsen 2022, s. 20).

Tabell 8.5

Andelen ansatte i barnehage høsten 2023 blant barnehagelærerutdannede under 68 år, bosatt i Norge og som senere har tatt eksamen på master- eller hovedfagsnivå.

Andel	19,4 %
Antall	5585

Det totale antallet ansatte i barnehager med utdanning på master- eller hovedfagsnivå omfatter imidlertid ikke bare de som har tatt en utdanning på toppen av en barnehagelærerutdanning. Det er faktisk langt flere som har en annen tidligere utdanning. Om vi filtrerer på alle barnehageansatte med utdanning på nivå 7 eller 8, blir dette 3 919 personer i 2023. Ut fra tabell 8.6 kan vi beregne at 1 054 av disse i utgangspunktet har vært barnehagelærere, noe som utgjør 26,9 prosent av barnehageansatte med utdanning på master- eller hovedfagsnivå.

Et mål for økt kompetanse er at flere av de ansatte skal ha utdanning på masternivå (minimum nivå 7 i NUS2000). Målet er ikke mer presist formulert enn ved bruk av ordet 'flere', men det er likevel klart at det både har blitt flere slike og at de utgjør en økende andel av de ansatte. Men de er fortsatt relativt sett få, selv om andelen er mer enn fordoblet mellom 2012 og 2023. Et annet viktig funn i tabell 8.6 er at de som har sitt faglige grunnlag i en barnehagelærerutdanning, utgjør et mindretall av barnehageansatte med mastergrad.

Tabell 8.6

Andel og antall barnehageansatte med utdanning på masternivå, samt deres fordeling på barnehagelærerutdanning eller annen type utdanning på bachelornivå (2012 – 2023)

	2012	2018	2023
Andel og antall ansatte med mastergrad	1,88 % 1803	2,98 % 2920	4,00 % 3919
Derav med barnehagelærerutdanning	289	650	1059
Andre med masterutdanning	1514	2270	2860
Antall ansatte	95 815	98 044	98 086

Hva kan og bør gjøres videre?

Foruten data om fullførte utdanninger inneholder vårt datauttak data om alle kurs hvor hvert enkelt kurs er registrert med startdato og sluttdato, samt informasjon om det er kurs eller deksamener som er bestått, eller en grad på minst to år på nivå 6-7-8. Det betyr at det i datauttaket finnes mer detaljert informasjon om hvilke kurs som er påbegynt og/eller gjennomført, samt om dette har ført til en fullført grad. Dette er et innholdsrikt og komplekst datamateriale som kan gi oss ytterligere informasjon om barnehagelæreres etter- og videreutdanning, samtidig som det gir innsikt i kurs som er gjennomført før utdanningen påbegynnes. På den måten kan vi både undersøke forløpene til kurs og deksamener før og etter påbegynnelse av barnehagelærerutdanningen og etter- og videreutdanning etter fullført utdanning.

Som nevnt i kapittel 6 var det i 2023 totalt 52 392 personer som var registrert med barnehagelærerutdanning som høyeste utdanning, mens totalt 73 867 personer hadde fullført en slik utdanning på ett eller annet tidspunkt. Det er avgjørende viktig at vi i den videre analysen av kurs tar utgangspunkt i den siste gruppen, nettopp fordi gjennomføring og/eller fullføring av kurs vil være en viktig årsak til at barnehagelærere ikke lenger er registrert med barnehagelærerutdanning som høyeste fullførte utdanning. Videre vil det gi informasjon om det er barnehagelærere som har tatt videreutdanning uten at det er registrert som høyeste fullførte utdanning. Ser vi på denne gruppen, er det 42 784 personer som er registrert med 1 til 85 unike kurs. I tillegg er det i denne gruppen registrert kurs med 1 til 1464 ulike NUS2000-koder, med 1 til 18 unike koder registrert per person. Dette viser omfanget av datagrunnlaget. Slik informasjon om kurs kan kobles mot andre data, for eksempel ansettelsesforhold. Denne koblingen vil gi innsikt i sammenhengen mellom å ta kurs/deksamener og om det fører til at en fortsetter å arbeide i barnehagen eller ikke. På denne måten er det mulig å analysere nærmere betydningen av videre- og etterutdanning for om barnehagelærere velger å bli i eller forlate yrket, og hvor de som velger å slutte blir ansatt.

9. Jobbstabilitet blant barnehagelærerutdannede

Jobbstabilitet kan måles som andelen som er i samme jobb eller samme type jobb ved to tidspunkter. Når vi gjør dette, må vi velge om de som av naturlige årsaker faller fra skal tas med eller ikke. Vi har her valgt å konsentrere oss om dem som på de to tidspunktene var i yrkesaktiv alder. For å beskrive mulig endring over tid, har vi presentert jobbstabilitet mellom 2013 og 2023 for alle bosatte barnehagelærerutdannede som i henholdsvis 2018 og 2023 var 67 år eller yngre. Tabell 9.1 viser barnehagelærerutdannedes barnehageansettelse mellom 2013 og 2018, mens tabell 9.2 viser tilsvarende utvikling mellom 2019 og 2023.

Tabellene bekrefter antagelsen om fallende jobbstabilitet. Andelen stabilt ansatte har gått ned, og det samme gjelder andelen som kom tilbake som barnehageansatt mellom de to tidspunktene.

Tabell 9.1

Grad av jobbstabilitet som barnehageansatt mellom 2013 og 2018 blant barnehagelærerutdannede bosatt i Norge og som var under 68 år i 2018

De stabilt frafalne: Ikke ansatt i barnehage hverken i 2013 eller 2018	38,9 %
De nylige frafalne: Ansatt i barnehage i 2013, men ikke i 2018	11,1 %
De som kom tilbake: Ikke ansatt i barnehage i 2013, men ansatt i 2018	5,4 %
De stabile: Ansatt i barnehage både i 2013 og i 2018	44,6 %
Antall	49 165

Tabell 9.2

Grad av jobbstabilitet som barnehageansatt mellom 2019 og 2023 blant barnehagelærerutdannede bosatt i Norge og under 68 år i 2023

De stabilt frafalne: Ikke ansatt i barnehage hverken i 2019 eller 2023	42,0 %
De nylig frafalne: Ansatt i barnehage i 2019, men ikke i 2023	12,3 %
De som kom tilbake: Ikke ansatt i barnehage i 2019, men ansatt i 2023	3,0 %
De stabile: Ansatt i barnehage både i 2019 og i 2023	42,7 %
Antall	58 308

Vi har tidligere sett på stabilitet på kort sikt, i form av andelen som jobber i barnehage 2 år etter eksamen. I tabell 9.3 anlegger vi et noe lengre tidsperspektiv ved å måle ansettelse i barnehage i 2023 etter eksamensår blant de som har fullført barnehagelærerutdanning etter 2012.

Tabell 9.3

Prosentandel barnehageutdannede ansatt i barnehage høsten 2023 avhengig av når de har avsluttet barnehagelærerutdanningen (eksamensår)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
64,4	65,5	68,2	70,5	71,3	71,8	73,7	75,1	75,4	70,5	44,6*

*Se tabell 9.5 for en nærmere diskusjon av dette lave tallet.

Tabellen viser at andelen barnehageansatte minker jo lenger tilbake i tid barnehagelærerne har avlagt eksamen. Men dette gjelder ikke de som er nyutdannede. Det er en lavere andel barnehageansatte blant dem som tok eksamen i 2022 enn blant dem som fullførte året før. Vi stilte oss i utgangspunktet spørrende til de oppsiktsvekkende lave tallene for 2023. Vi tok forbehold om at det kunne ha oppstått et visst etterslep i registreringen av de siste ansatte, og at dette kunne være en alternativ forklaring på den store nedgangen. Men dersom det var riktig, skulle et slikt etterslep være tilfeldig fordelt, noe det viste seg ikke å være. Tabell 9.4 viser tilsynelatende en systematisk sammenheng med de nyutdannedes alder.

Tabell 9.4

Andel og antall av nyutdannede barnehagelærere i 2023 som var ansatt i en barnehage høsten 2023

23 år eller yngre	24 – 25 år	26 – 30 år	31 – 35	36 år eller eldre
30,7 % (735)	37,1 % (342)	50,2 % (404)	60,8 % (227)	70,6 % (252)

Ifølge denne tabellen er det de yngste som ikke har begynt å jobbe i barnehagen. Selv med de relativt grove inndelingene øker andelen barnehageansatte med alderen. Denne tolkningen støttes også av SSBs forklaring på hvordan yrkesdeltakelse registreres. Den registerbaserte sysselsettingsstatistikken omfatter bosatte personer i alderen 15-74 år som har utført arbeid av minst én ukes varighet i referanseuken, eller som har vært midlertidig fraværende fra slikt arbeid. Mellom 2000 og 2014 var referanseuken den tredje uken i november. Fra 2015 er referanseuken den uken i november som inneholder datoen 16. Stort sett vil det være den tredje uken i november. En mulig tolkning av det oppsiktsvekkende lave tallet i 2023 (tabell 9.3) er at det viser en reell endring og ikke et resultat av etterslep i registreringen.

Ved nærmere ettersyn viser det seg at denne tolkningen ikke er *korrekt*. Ved å se på barnehageansettelse i eksamensåret og det påfølgende året, kan vi for hvert år mellom 2013 og 2023 vise en tabell som tydelig må være et resultat av etterslep i registreringen av de dataene vi har fått utlevert (tabell 9.5).

Tabell 9.5

Prosentandel av nye barnehagelærere som er ansatt i barnehage i eksamensåret og i det påfølgende året

Eksamensår	Ansatt i eksamensåret	Ansatt året etter	Antall nye barnehagelærere
2013	47,7	76,7	2030
2014	42,6	75,8	1956
2015	44,7	74,7	2304
2016	42,8	74,0	1993
2017	37,6	77,0	2104
2018	40,0	76,2	2210
2019	40,6	74,3	2310
2020	37,9	70,9	2199
2021	42,4	70,0	2168
2022	41,4	70,4	2288
2023	44,5	_*	1960

*Andelen er ikke tilgjengelig i datasettet.

Et betydelig, men for oss ukjent antall av barnehagelærerne som sannsynligvis ble ansatt i august i eksamensåret, har ikke blitt registrert som barnehageansatt i referanseuken i november i de datasettene vi har fått utlevert. Den sterke sammenhengen med alder som vi påviste i tabell 9.4, er sannsynligvis et resultat av det store innslaget av personer som kombinerer utdanning med arbeid i barnehagen. De vil selvfølgelig allerede være registrert som barnehageansatte.

Andelen nyutdannede i 2022 med ansettelsesforhold året etter (tabell 9.6), viser at alder fortsatt har en betydning, noe som styrker antakelsen om at det dreier seg om en kombinasjon av utdanning og arbeid i barnehagen, der denne andelen er lavest blant de yngste og høyest blant de eldste. Samtidig er andelen med registrert ansettelsesforhold i barnehage høyere året etter, sammenlignet med året de fullførte utdanningen. Dette styrker vår antakelse om at det er snakk om et etterslep i registreringen.

Tabell 9.6

Andel av nyutdannede barnehagelærere i 2022 som var ansatt i en barnehage høsten 2023, betinget av deres alder i 2022

23 år eller yngre	24-25	26-30	31-35	36 år eller eldre
65,8 %	66,6 %	72,6 %	77,5 %	82,9 %
(952)	(401)	(438)	(240)	(257)

Et slikt etterslep er for øvrig også blitt registrert i analyser av tidligere uttak av tilsvarende data. Av dem som tok eksamen i 2005 var 62,5 prosent ansatt i en barnehage i eksamensåret, en andel som økte til 77,0 prosent to år etter eksamen, høsten 2007 (Gulbrandsen 2009, s. 30). Dette ble den gang tolket som et resultat av at noen av de nyutdannede trengte tid for å bestemme seg med hensyn til

yrkesvalg. Sannsynligvis var det også et etterslep i registreringen den gang, men antakelig langt mindre enn i det nyeste datauttaket.

Samtidig viser tabell 9.7 at reduksjonen i antall barnehageansatte med barnehagelærerutdanning var større fra 2021 til 2022 enn fra 2022 til 2023.

Tabell 9.7

Årlig tilvekst/reduksjon av barnehageansatte med barnehagelærerutdanning

Netto tilvekst/reduksjon	Antall
Fra 2013 til 2014	+ 556
Fra 2017 til 2018	+ 813
Fra 2021 til 2022	- 909
Fra 2022 til 2023	- 784

Tabell 9.3 gir et tverrsnitt som speiler året 2023 og kan sammenlignes med et tilsvarende tverrsnitt hentet fra Gulbrandsen (2015). Tabell 9.6 viser andelen barnehagelærerutdannede ansatte i barnehagen høsten 2012. Alle prosentandelene i tabell 9.8 er høyere enn tilsvarende andeler i tabell 9.3.

Tabell 9.8

Prosentandel barnehagelærerutdannede som er ansatt i barnehagen høsten 2012 avhengig av eksamensår

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
66,5	69,7	69,3	69,6	74,6	76,8	80,4	80,8	82,4	84,9

For 25 år siden var det etablert «sannhet» at de som ikke hadde barnehagelærerutdanning (først og fremst assistentene) var den mest stabile arbeidskraften i barnehagene. Allerede det første uttaket av registerdata viste at dette ikke lenger var sant (Gulbrandsen 2007). Tabellene 9.9 og 9.10 viser at situasjonen ikke har endret seg siden 2011.

Tabell 9.9 viser jobbstabilitet i betydningen av å være ansatt i en barnehage i 2013 og 2018 etter utdanningsbakgrunn. Tabellen er basert på alle ansatte i 2013 som var 60 år eller yngre på dette tidspunktet. Jobbstabiliteten var høyere blant de som i 2013 var utdannet barnehagelærer enn blant de ansatte uten slik utdanning. Den høyeste stabiliteten finnes blant de ansatte som ikke hadde barnehagelærerutdanning i 2013, men som hadde fått den i 2018.

Tabell 9.9

Andel av barnehageansatte i 2013 som fortsatt er ansatt i barnehage i 2018 etter utdanning

Alle ansatte i 2013	Ansatte i 2013 uten barnehagelærerutdanning	Ansatte i 2013 med barnehagelærerutdanning	Ansatte uten barnehagelærerutdanning i 2013, men med slik utdanning i 2018
68,8 %	62,0 %	81,4 %	88,9 %
92 556	61 330	29 890	2 817

Tabell 9.9 kombinerer en beskrivelse av tidsavsnitt og endringsprosess ved å gi et bilde av stabiliteten mellom 2013 og 2018, avhengig av de ansattes utdanningsbakgrunn. Ved å vise en tilsvarende tabell for utviklingen mellom 2018 og 2023 kan vi vurdere om stabiliteten har vært konstant, eller om den har endret seg sammenlignet med de fem foregående årene. Gruppen vi da må ta utgangspunkt i, er alle barnehageansatte i 2018 som den gang var 60 år eller yngre.

Tabell 9.10

Andel av barnehageansatte i 2018 som fortsatt er ansatt i barnehage i 2023 etter utdanning

Alle ansatte i 2018	Ansatte i 2018 uten barnehagelærerutdanning	Ansatte i 2018 med barnehagelærerutdanning	Ansatte uten barnehagelærerutdanning i 2018, men med slik utdanning i 2023
67,2 %	62,1 %	75,0 %	83,0 %
92 569	60 755	30 905	2 625

Hva kan og bør gjøres videre?

I tabellene om stabilitet har vi kun beskrevet det som kalles nettoendringer. Det er en mulighet for at noen av dem som har sluttet på et tidspunkt, kommer tilbake igjen som barnehageansatt på et senere tidspunkt. Selv om en slik tilbakekomst er mindre sannsynlig enn varig frafall, er fenomenet likevel av så stor interesse og betydning at det fortjener oppmerksomhet og beskrivelse.

10. Naturlig avgang: Pensjonering

En viktig konklusjon i Gulbrandsen (2015) var at barnehagesektoren i liten grad hadde et pensjoneringsproblem. Siden de barnehagelærerutdannede i så stor grad allerede hadde sluttet, kunne de ikke slutte en gang til. I 2012 var det bare 185 barnehagelærere mellom 63 og 67 år som var ansatt i en barnehage (Gulbrandsen 2015:46). Men siden det i 2012 var 3 738 barnehagelærere mellom 50 og 59 år som var ansatt i en barnehage (Gulbrandsen 2015:24), ville pensjoneringsproblemet nødvendigvis gradvis øke.

Tabell 10.1 viser i absolutte tall aldersfordelingen blant barnehagelærerne i aldersgruppen 63-67 år som var ansatt i barnehagen. I 2002 var det bare få ansatte barnehagelærere i denne aldersgruppen. Siden har antallet økt, prosentvis sterkest mellom 2015 og 2019, og har hatt en liten økning fra 2019 til 2023.

Tabell 10.1

Aldersfordeling 63-67 blant barnehagelærerutdannede ansatt i barnehage 2002 – 2023 (antall ansatte)

	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	63 – 67 år
2002	13	9	10	3	4	39
2007	26	18	12	8	7	71
2012	76	41	40	19	9	185
2015	126	88	48	39	8	309
2019	268	151	107	71	40	637
2023	254	177	129	89	56	705

I tabell 10.2 går vi mer i detalj ved å beskrive aldersbestemt frafall i perioden 2013-2023. Ved å lese tabellen diagonalt fra venstre til høyre, får vi et mål på det årlige frafallet fram til og med fylte 68 år. Av barnehagelærerne som ble 68 år i 2013, var det bare 2 prosent som fortsatt jobbet i en barnehage. Beveger vi oss til 2018, var det fortsatt bare 2,5 prosent av årskullet som fortsatt jobbet som barnehagelærer det året de fylte 68. I 2023 var det 2,8 prosent av årskullet som både fylte 68 og som fortsatt var ansatt i barnehage. Leser vi tabellen horisontalt, kan vi for hvert år avlese hvordan barnehageansettelse endres med synkende alder. For eksempel, i 2018 var andelen 2,5 prosent blant de som var 68 år, og 15,6 prosent blant de som var 63. Lest vertikalt, får vi et mål på i hvilken grad de ansatte med barnehageutdanning slutter å jobbe i barnehage. Blant dem som var 61 år i 2013, var andelen 20,8 prosent. Denne andelen var blitt redusert til 2,9 prosent når årskullet rundet 68 år i 2020.

Tabellen viser også hvordan det vi kan kalle et pensjoneringsproblem har økt over tid. I 2013 var det bare fire personer med barnehagelærerutdanning som var 68 år og som jobbet i en barnehage. I 2023 var det ikke flere enn 33. Men av de ansatte med barnehagelærerutdanning som hadde rundet 60 år i 2016, hadde 259 forlatt barnehagen i 2023, det året de fylte 68 år.

Tabell 10.2
Andel barnehagelærerutdannede som jobber i barnehage 2013-2023 etter deres alder i 2012

Alder i 2012	67	66	65	64	63	62	61	60	59	58	57
2013	4 2,0 %	10 4,0 %	29 9,2 %	30 9,5 %	69 16,7 %	80 15,7 %	129 20,5 %	180 20,8 %	254 23,3 %	303 27,3 %	318 27,3 %
2014		6 2,4 %	18 5,7 %	23 7,3 %	51 12,4 %	72 14,1 %	111 17,7 %	152 17,5 %	253 23,2 %	301 27,1 %	310 26,6 %
2015			16 5,1 %	8 2,5 %	39 9,5 %	48 9,4 %	88 14,0 %	126 14,5 %	204 18,7 %	292 26,3 %	308 26,4 %
2016				5 1,6 %	16 3,9 %	41 8,0 %	73 11,6 %	112 12,9 %	170 15,6 %	247 22,3 %	292 25,1 %
2017					19 4,6 %	15 2,9 %	52 8,3 %	82 9,5 %	144 13,2 %	207 18,7 %	224 19,2 %
2018						13 2,5 %	23 3,7 %	64 7,4 %	90 8,2 %	169 15,2 %	182 15,6 %
2019							15 2,4 %	40 4,6 %	70 6,4 %	107 9,6 %	151 13,0 %
2020								25 2,9 %	34 3,1 %	67 6,0 %	101 8,7 %
2021									26 2,4 %	42 3,8 %	65 5,6 %
2022										38 3,4 %	40 3,4 %
2023											33 2,8 %
Antall	204	251	315	316	412	510	628	867	1 091	1 109	1 165
Alder i 2023	78	77	76	75	74	73	72	71	70	69	68

Hva kan og bør gjøres videre?

Med tanke på at stadig større årskull av barnehagelærere når pensjonsalderen, er det viktig å følge deres yrkesaktive nedtrapping. Siden vi har opplysninger om arbeidstakernes arbeidstid, kan vi undersøke om det skjer en brå overgang fra heltidsarbeid til pensjonisttilværelse, eller i hvilken grad det skjer en gradvis nedtrapping via deltidsarbeid.

11. Barnehagelærerprofesjonen i et generasjonsperspektiv

Generasjonsbegrepet kan spores tilbake til den tyske sosiologen Karl Mannheim, som i 1928/29 publiserte artikkelen “Das Problem der Generationen”. Resonnementet var at mennesker påvirkes av viktige hendelser i deres formative ungdomsår, og at dette preger dem resten av livet. I de siste årene har generasjonsproblematikken stått sterkt også i den norske samfunnsdebatten, særlig når det gjelder ungdom. Spesielt har den såkalte generasjonen Z ofte blitt omtalt og diskutert (Ødegård, Hellevik og Grødem 2025). Her presenteres også en hyppig brukt inndeling: Generasjon Z er mennesker født i tidsrommet ca. 1997 til 2010; Generasjon Y, også kalt Millennials, i tidsrommet ca. 1981 til 1996; Generasjon X i tidsrommet ca. 1965 til 1980, og babyboomerne i tidsrommet ca. 1946 til 1964.

I norsk sammenheng ville det vært naturlig å ta med også 1945-årgangen og sette grensen for den norske babyboomen til tidlig på 50-tallet. Siden grensene er noe vilkårlige og flytende, vil vi med utgangspunkt i vårt datasett definere Generasjon Z som undergruppen født mellom 1995 og 2004. Dette fordi de i 2023 var mellom 19 og 28 år, og dermed i en alder der utdanning er valgt, for noen fullført, og mange også har fått arbeidserfaring. Samtidig vil mange utdanningsløp ennå ikke være fullført. Problemet som i livsløpsanalyser kalles høyresidesensurering, vil dermed gjøre seg gjeldende i fullt mon. Man studerer en generasjons situasjon på et tidspunkt da mange viktige prosesser ennå ikke er fullført. Samtidig vil vi definere Generasjon Y som undergruppen født mellom 1985 og 1994. De var mellom 19 og 28 år i 2013. Vi kan dermed sammenlikne Y og Z på samme punkt i livsløpet, med forbehold om effekten av den nevnte høyresidesensureringen.

I tabell 11.1 har vi skissert i hvilken livsfase vi kan sammenlikne alle som en eller annen gang i livet har utdannet seg som førskolelærer eller barnehagelærer. Vi kan da si noe om arbeidstilknytning i 2013 for alle med barnehagelærerutdanning fram til og med 2013. Vi kan deretter se hva som skjer med hver generasjon fra 2013 og fram til 2023. De to eldste generasjonene har vi inndelt i en tidlig og en sen variant, hovedsakelig for å kunne sammenlikne 10-årskohorter mellom 2013 og 2023.

Tabell 11.1

Alder i 2013 og 2023 i de ulike analytiske generasjoner representert i vårt datauttak

Generasjon: fødeår	Alder 2013	Alder 2023
1995 - 2004 Z	09 - 18	19 - 28
1985 - 1994 Y	19 - 28	29 - 38
1975 - 1984 Sen X	29 - 38	39 - 48
1965 - 1974 Tidlig X	39 - 48	49 - 58
1955 - 1964 Sen Babyboomers	49 - 58	59 - 68
1945 - 1954 Tidlig Babyboomers	59 - 68	69 - 78

Nettopp generasjonsproblematikk var ellers et av temaene som ble tatt opp på PBLs lederkonferanse i Bodø i begynnelsen av september 2025. Ifølge en artikkel i Barnehage.no publisert 9. september 2025 av Anders Bergundhaugen, tok en av foredragsholderne, Nassima Dzair, opp dette problemet, særlig spørsmålet om hvordan personer fra Generasjon Z kunne rekrutteres til å jobbe i barnehager.

For en av undergruppene i datamaterialet har vi en fullstendig representasjon av universet, nemlig de som en eller annen gang i livet har fullført førskolelærer- eller barnehagelærerutdanning. I tabell

11.2 har vi for alle generasjoner, med unntak av generasjon Z, som var for ung i 2013, vist hvor mange i hver generasjon som hadde tatt slik utdanning i 2013 og i 2023, og hvor stor andel av disse som var ansatt i en barnehage i henholdsvis 2013 og 2023. Både de absolutte tallene og andelene er interessante.

For å begynne med de eldste «babyboomerne», som i 2013 var mellom 59 og 68 år, var det 20,1 prosent som fortsatt jobbet i barnehage i 2013. Dersom vi antar at disse i det minste begynte å jobbe i en barnehage etter at de ble ferdigutdannede, hadde nesten 80 prosent av dem sluttet å jobbe i en barnehage i 2013. Dette er altså en generasjon av barnehagelærere som allerede, og sannsynligvis for lengst, hadde sluttet. I 2023 hadde alle nådd pensjonsalder; antallet er redusert med 263 personer siden 2013 (sannsynligvis på grunn av dødsfall), og kun 1,7 prosent hadde et ansettelsesforhold i en barnehage.

Gjør vi samme antakelse for de sene «babyboomers» med 38,1 prosent barnehageansatte i 2013, hadde altså 61,9 prosent sluttet i 2013, på et tidspunkt da de var mellom 49 og 58 år. Ti år senere var det bare 19,8 prosent som fortsatt jobbet i barnehage. Dette er samme andel som hos foregående generasjon i samme fase av livsløpet, men frafallet ble desto mer merkbart da det var mer enn dobbelt så mange blant de sene babyboomerne som blant de tidlige som hadde utdannet seg til barnehagelærere. De sene babyboomerne med barnehagelærerutdanning som i tiåret etter 2023 når pensjonsalderen, vil dermed gi et dobbelt så stort pensjoneringsfravall sammenlignet med den tidlige delen av generasjonen. Det er likevel ikke mer enn litt i overkant av 2000 barnehageansatte med barnehagelærerutdanning som vil nå pensjonsalderen og slutte i tiåret etter 2023.

Når vi kommer til neste analytiske generasjon, tidlig Generasjon X, ser vi først at det har blitt nesten 750 flere barnehagelærere i løpet av tiåret mellom 2013 og 2023. Dette er sannsynligvis sporene etter at flere barnehageansatte uten barnehagelærerutdanning tar slik utdanning mens de jobber i barnehage (jf. tabell 3.6), noe som viser at 10 prosent av denne studentgruppen i 2013 var 44 år eller eldre. Denne tendensen synes å være enda sterkere blant de som tilhører den sene Generasjon X. Selv om nesten alle i denne generasjonen hadde kunnet feire sin 40-årsdag i årene mellom 2013 og 2023, hadde likevel antallet som hadde fullført barnehagelærerutdanning i denne delen av livsløpet økt med 2 511. Men også her ser vi et frafall fra barnehagene mellom 2013 og 2023. Andelen med barnehagelærerutdanning blant ansatte i barnehager falt fra 70,9 til 54,7 prosent. Men andelen er den samme i 2023 blant de sene X-ene som blant de tidlige X-ene da disse var i samme livsfase mellom 39 og 48 år.

Generasjon Y er den yngste generasjonen vi kan følge i perioden 2013–2023. Det interessante er at nesten 10 000 flere har fullført utdanningen som barnehagelærere. Andelen av disse som er ansatt i barnehage er redusert fra 72,2 til 66,3 prosent. Andelen er også lavere enn da den foregående generasjonen var i samme livsfase (29–38 år), ved at den er redusert fra 70,9 til 66,3 prosent.

I Generasjon Z som i 2023 var mellom 19 og 28 år, har ennå ikke alle rukket å fullføre sin utdanning. Men det er likevel klart flere av denne generasjonen enn av generasjon Y som var utdannet som barnehagelærere i samme livsfase, men også en lavere andel av dem med slik utdanning var barnehageansatt i samme livsfase (mellom 19 og 28 år).

Tabell 11.2*Antall utdannede barnehagelærere og andel av disse ansatt i en barnehage i 2013 og 2023*

Fødeår	Generasjon	BH-lærer i 2013	Av disse BH-ansatt i 2013	BH-lærer i 2023	Av disse BH- ansatt i 2023
1995 – 2004	Z	-	-	8 255	65,8 %
1985 – 1994	Y	6 771	72,2 %	16 327	66,3 %
1975 – 1984	Sen X	13 124	70,9 %	15 635	54,7 %
1965 – 1974	Tidlig X	15 328	54,8 %	16 071	42,2 %
1955 - 1964	Sen Babybommers	10 797	38,1 %	10 622	19,8 %
1945 – 1954	Tidlig Babyboomers	5 387	20,1 %	5 124	1,7 %

Er det noen sammenheng mellom barnehagelærernes tendens til å forlate eller bli i barnehagen og deres sosiale bakgrunn? I tabellene 11.3 og 11.4 vises de tre første kolonnene hvordan de barnehageutdannedes ansettelse i barnehagen i 2013 og 2023 er betinget av sosial bakgrunn, her målt som fars utdanning da de senere barnehagelærerutdannede var 16 år. For et visst antall personer er fars utdanning ikke registrert. Dette er mest sannsynligvis blant innvandrere eller barn av innvandrere. De øvrige er inndelt i to grupper: de som har eller har hatt en far med lav utdanning (nivå 1-5 på NUS-2000), og tilsvarende med far med høy utdanning (nivå 6-8, minst universitet og høyskole). Den siste kolonnen i tabellen viser hvor stor andel av alle med barnehagelærerutdanning som har en far med høy utdanning (nivå 6-8 i NUS-2000). Mens de tre første kolonnene viser en egenskap ved alle barnehagelærerutdannede (ansettelse i barnehage) avhengig av sosial bakgrunn, viser den fjerde og siste kolonnen sosial bakgrunn for alle med slik utdanning.

Tabell 11.3

Barnehagelærerutdannede i ulike generasjoner. Andel og antall som er ansatt i en barnehage i 2013 betinget av fars utdanning, samt andel av alle barnehagelærerutdannede i generasjonen som har far med høy utdanning

Ansatt i BH i 2013	Fars utdanning ikke registrert	Far med lav utdanning	Far med høy utdanning	Andel med far med høy utdanning
Alder i 2013 59 – 68 Tidlige Babyboomers				
Andel	13,0 %	22,5 %	17,6 %	16,4 %
Antall	883	3 620	884	5 387
Alder i 2013 49 – 58 Sene babyboomers				
Andel	42,9 %	38,9 %	33,6 %	17,2 %
Antall	525	8 411	1 861	10 797
Alder i 2013 39 – 48 tidlig generasjon X				
Andel	59,0 %	55,8 %	49,3 %	16,9 %
Antall	502	12 230	2 596	15 328
Alder i 2013 29 – 38 Sen generasjon X				
Andel	69,5 %	71,7 %	67,9 %	19,8 %
Antall	429	10 086	2 609	13 124
Alder i 2013 19 – 28 Generasjon Y				
Andel	56,4 %	72,1 %	69,8 %	21,6 %
Antall	163	5 142	1 466	6 771

Uansett generasjonstilknytning er det en lavere andel som er trofaste mot barnehagen dersom far har høyere utdanning enn dersom far har lavere utdanning. Men forskjellen kan ikke sies å være stor. Den er størst i det vi kaller tidlig Generasjon X, med 6,5 prosentpoeng. Høyre kolonne i tabellen viser andelen av alle med slik utdanning som har eller hadde en far med like høy eller høyere utdanning enn barnehagelæreren selv. Dersom vi antar at far i gjennomsnitt er 30 år eldre enn sine barn, har de tidlige babyboomerne fedre født mellom 1915 og 1924, mens generasjon Y har fedre født mellom 1955 og 1964. At andelen i den yngste kohorten bare er 5,2 prosentpoeng høyere enn i den eldste, viser at barnehagelærere i økende grad rekrutteres fra hjem uten tradisjoner for å ta høyere utdanning, et forhold som allerede ble dokumentert av Gulbrandsen (2018), basert på surveydata og registerdata innhentet fram til og med 2012.

I tabell 11.4 vises det samme bildet som i foregående tabell, men de tidlige babyboomerne som nå har nådd pensjonsalder er utelatt, men supplert med Generasjon Z, representert med barnehagelærere født mellom 1995 og 2004.

De sene babyboomerne har mellom 2013 og 2023 gjennomlevd store deler av livet som 50-åringer eller 60-åringer og befinner seg i 2023 mellom 59 og 68 år i livsløpet. De med fedre med lav utdanning har hatt litt større frafall enn tilsvarende barnehagelærere med far med høy utdanning, 18,9 versus 16,0 prosentpoeng. Blant dem som kan kalles tidlig Generasjon X er det motsatt, men forskjellen er så liten som 0,8 prosentpoeng. Innenfor den sene Generasjon X er frafallet større, men

det er praktisk talt ingen forskjell i utdanningsbakgrunn. Også i Generasjon Y er forskjellen i frafall ubetydelig, 0,3 prosentpoeng mer blant barnehagelærere med fedre med høy utdanning.

Tabell 11.4

Barnehagelærerutdannede i ulike generasjoner. Andel og antall som er ansatt i en barnehage i 2023, er betinget av fars utdanning, samt andel av alle barnehagelærerutdannede i generasjonen som har far med høy utdanning

Ansatt i BH i 2023	Fars utdanning ikke registrert	Far med lav utdanning	Far med høy utdanning	Andel med far med høy utdanning
Alder i 2023 59 – 68 Sene babyboomers				
Andel	24,0 %	20,0 %	17,5 %	17,2 %
Antall	525	8 265	1 832	10 622
Alder i 2023 49 – 58 Tidlig generasjon X				
Andel	52,0 %	43,8 %	38,1 %	16,6 %
Antall	615	12 781	2 675	16 071
Alder i 2023 39 – 48 Sen generasjon X				
Andel	65,6 %	54,7 %	51,0 %	19,0 %
Antall	799	11 858	2 978	15 635
Alder i 2023 29 – 38 Generasjon Y				
Andel	64,7 %	67,0 %	64,4 %	21,1 %
Antall	782	12 097	3 448	16 327
Alder i 2023 19 – 28 Generasjon Z				
Andel	56,5 %	66,8 %	64,9 %	22,3 %
Antall	340	6 071	1 844	8 255

Det er imidlertid et annet interessant trekk ved de ulike generasjonene som kan kvalifisere denne konklusjonen, nemlig veksten i noen av kohortene. Tidlig Generasjon X, som, med unntak av ett årskull, var i 40-årene i 2013, og som, fortsatt med unntak av ett årskull, var kommet i 50-årene i 2023, har tallmessig økt med 743 personer i dette tidsrommet. Dette må skyldes nye barnehagelærere som har tatt utdanningen sent i livet. Dette er enda mer markant i den sene Generasjon X, som, fortsatt med unntak av ett årskull, var i 30-årene i 2013 og hadde nådd 40-årene i 2023, og som har økt med 2 511 personer mellom 2013 og 2023. Personer med far med lav utdanning må ha vært sterkt overrepresentert blant disse, sammenlignet med de tidligere, da andelen totalt sett med far med høy utdanning ble redusert fra 19,8 til 19,0 prosent.

Dette kommer tydelig frem dersom vi ser spesielt på dem som ikke hadde fullført barnehagelærerutdanning i 2013 (tabell 11.5), men som er registrert med slik utdanning i 2023. Uansett fars utdanningsnivå er det en klart høyere andel av disse som er ansatt i en barnehage i 2023 enn blant de øvrige barnehagelærerne i samme alder. Samtidig er andelen med far med høy utdanning også betydelig lavere.

Tabell 11.5

Barnehagelærerutdannede i Generasjon X i 2023 som ikke var utdannet barnehagelærere i 2013. Andel ansatt i en barnehage i 2023 betinget av fars utdanning, samt andel av barnehagelærerutdannede i generasjonen som har far med høy utdanning

	Ikke registrert	Lav	Høy	Alle	Andel med far med høy utdanning
Gen tidlig X	75,9 %	75,8 %	70,7 %	75,2 %	11,5 %
Antall	116	648	99	863	
Gen Sen X	76,3 %	72,5 %	69,1 %	72,6 %	14,8 %
Antall	371	1 827	382	2 580	

Hva kan og bør gjøres videre

Dersom vi skal beskrive hele eller deler av en aldersgruppe som en generasjon, må viktige opplevelser i formative år kunne dokumenteres. Så langt har vi bare kunnet skille ut ulike aldersgrupper. Dersom en generasjon skal utgjøre et fruktbart analytisk grep, må vi vite at viktige felles opplevelser har festet seg som mentale spor. Det vi da trenger, er gode surveyundersøkelser som avdekker meninger og holdninger blant barnehagelærere og andre barnehageansatte.

12. Barnehageansatte som ikke er utdannet som barnehagelærer

I 2023 var det totalt 98 086 personer som hadde et ansettelsesforhold i en barnehage. 34 173 av disse hadde utdanning som barnehagelærer, mens 63 913 ikke hadde slik utdanning. Den siste gruppen var altså i klart flertall. Som det framgår av tabell 12.1, får vi konsekvent noen flere ansatte ut fra registerdata enn antall ansatte i tabeller som SSB har publisert (Statistisk sentralbyrå, 2025). Vi er usikre på hva dette kan skyldes. En mulig årsak kan være ulike rapportører. Basil-tallene har sin opprinnelse i den enkelte barnehage. I den registerbaserte sysselsettingsstatistikk er det tilstrekkelig å ha arbeidet en time i referanseuken (midt i november), og tilkallingsvikarer vil derfor bli registrert hvis de vikarierer akkurat den uken. Også permitterte vil være med i registerdataene. Det samme vil være tilfelle for personer som har et ansettelsesforhold i barnehagen uten å inngå i barnehagens grunnbemanning. Dette tilsier alle at tallene i registerdata bør være høyere enn tallene i Basil, uten at vi foreløpig kan si noe mer om størrelsesordenen på de ulike avvikene. Vi kan imidlertid være rimelig sikre på at vi, ved å bruke registerdata, ikke gir for lave estimater av antall ansatte.

Tabell 12.1

Antall ansatte i barnehager ifølge årsmeldingsskjemaene og ifølge registerdata

	Tall publisert av SSB	Tall basert på data fra registeruttak
2015	95 140	97 659
2016	95 135	97 488
2017	95 334	97 762
2018	95 655	98 044
2019	96 000	98 171
2020	95 546	97 711
2021	96 324	98 399
2022	95 056	96 954
2023	95 729	98 086

Fordelingen av barnehageansatte uten barnehagelærerutdanning fra 2012 til 2023 vises i tabell 12.2.

Tabell 12.2

Barnehageansatte uten barnehagelærerutdanning fordelt etter utdanningsnivå (Norsk standard for utdanningsgruppering NUS-koder) for 2012, 2018 og 2023

NIVÅ (NUS, 2000)	2012	2018	2023
1 Barneskole	0,4 %	0,4 %	0,3 %
2 Ungdomsskole	29,3 %	24,4 %	21,3 %
3 Videregående grunnutdanning	11,8 %	7,2 %	4,4 %
4 Videregående avsluttet utdanning	40,4 %	45,7 %	49,1 %
5 Påbygging i videregående utdanning	1,3 %	1,7 %	3,3 %
6 Lavere nivå høgskole- og universitetsutdanning	13,1 %	15,2 %	17,1 %
7 Høyere nivå høgskole- og universitetsutdanning	2,1 %	3,2 %	4,1 %
8 Forskerutdanning	0,1 %	0,3 %	0,3 %
Antall	68 794	65 621	63 999

Som nevnt innledningsvis er det formulert konkrete målsetninger om hvor stor andel av de ansatte som skal ha utdanning som barne- og ungdomsarbeider, oftest formulert som fagarbeider. Disse utgjør en undergruppe av NUS-nivå 4, nærmere bestemt kode 462101. I tabell 12.3 har vi presentert innslaget av nettopp denne kategorien.

Tabell 12.3

Andel som er registrert med barne- og ungdomsarbeiderutdanning blant barnehageansatte uten barnehagelærerutdanning 2012, 2018 og 2023

Utdanning	2012	2018	2023
Barne- og ungdomsarbeiderutdanning	12,9 %	21,8 %	25,2 %
Antall	68 794	65 621	63 999

Det er viktig å merke seg i denne sammenhengen at målsetningen om 25 prosent fagarbeidere (Kunnskapsdepartementet, 2023) gjelder alle ansatte. Det betyr at kun 16,4 prosent av alle barnehageansatte i 2023 hadde fagarbeiderutdanning, altså en tydelig lavere andel enn det politiske målet.

Hva kan og bør gjøres videre?

Årlige data om barnehageansettelse fra 2012 til 2023 gjør det mulig å besvare flere spørsmål om betydningen av ansettelse. Hvor mange av dem som var ansatt i 2012 er fortsatt ansatt i 2023? Hvor mange har tatt fagbrev, og hvor mange har tatt barnehagelærerutdanning? Det kan være av interesse å studere sosiale forskjeller i prosessene ved hjelp av foreldrenes utdanningsbakgrunn.

13. Oppsummering og implikasjoner

Denne rapporten har hatt som formål å belyse rekrutteringsgrunnlaget og bemanningssituasjonen for barnehagelærere i Norge ved hjelp av oppdaterte registerdata frem til 2023 og utdanningsdata frem til 2025. Analysen fra 2012 konkluderte med at barnehagelærerne hadde «sluttet å slutte». Denne nye rapporten tegner et mye mer alvorlig bilde av dagens situasjon. Vi står overfor et vendepunkt der sektoren presses fra flere kanter samtidig: sviktende rekruttering til utdanningen, økende pensjonering og svake tall når det gjelder overgang til yrket blant nyutdannede.

Et brudd i trenden: Barnehagelærerne slutter igjen

Hovedfunnet i denne rapporten er at den positive stabiliteten som tidligere ble dokumentert frem til 2012 nå er brutt. I 2013 var andelen av barnehagelærerutdannede som jobber i barnehagen 54,1 prosent. I 2023 hadde denne andelen falt til rett i overkant av 50 prosent (51,4).

Dette fallet skyldes ikke bare naturlig avgang. Analysene av jobbstabilitet viser at andelen som forblir i barnehagen over en femårsperiode har sunket. Mellom 2013 og 2018 forble 81,4 prosent av barnehagelærerne i jobben, mens andelen sank til 75,0 prosent i perioden 2018–2023. At stabiliteten faller samtidig som behovet for pedagogisk kompetanse øker, skaper et betydelig gap mellom politiske ambisjoner og realiteter.

Rekrutteringssvikt og «lekkasjen» blant de yngste

Rapporten dokumenterer en dobbel utfordring knyttet til tilstrømningen av nye barnehagelærere. For det første har søkingen til utdanningen stupt. Fra et toppår i 2019 med over 5000 førsteprioritetsøkere er tallet nesten halvert til drøyt 2800 i 2025. Siden 2023 har det vært omtrent like mange studieplasser som søknader med førsteprioritet. Hvis man ser på heltidsutdanningene hver for seg, er det siden 2022 flere studieplasser enn førsteprioritetsøknader. I 2025 søkte 1234 med førsteprioritet på totalt 1795 heltidsplasser, noe som gir ca. 0,7 søknader per studieplass.

For det andre svikter overgangen fra utdanning til yrke blant de aller yngste. Blant nyutdannede i 2010 valgte over 80 prosent å gå ut i jobb i barnehage 2 år etter endt utdanning. Tallene for 2023 viser derimot at kun 65,8 prosent av nyutdannede på 23 år eller yngre var ansatt i en barnehage året etter at de hadde fullført utdanningen. Dette indikerer at problemet blant de yngste (Generasjon Z) handler om en manglende vilje til å gå inn i yrket, snarere enn manglende muligheter.

Kompetanseheving – et tveegget sverd?

Myndighetenes ambisjon er at flere barnehageansatte skal ha utdanning på masternivå. Dataene viser at 4 prosent av de ansatte nå har en mastergrad, en fordobling siden 2012. Imidlertid viser analysene en tydelig sammenheng mellom type videreutdanning og frafall fra sektoren.

Barnehagelærere som tar videreutdanning i skolefag som norsk, engelsk eller matematikk, forlater i stor grad barnehagen. Kun 1,4 til 3,9 prosent av disse jobber i sektoren. Motsatt ser vi at barnehagelærere som tar mastergrader som er spesifikt rettet mot barnehagens egenart, som master i barnehagepedagogikk, i langt større grad velger å arbeide i barnehagen. 40,9 prosent av barnehagelærerne med en slik utdanning var ansatt i barnehage i 2023. Dette innebærer at kompetansehevingstiltak må rettes presist dersom de skal bidra til å styrke barnehagen, snarere enn å fungere som en billett ut av yrket.

Demografiske utfordringer og generasjonskløft

Sektoren står overfor en demografisk utskiftning. Mens pensjonering var et marginalt fenomen i 2012, har antallet yrkesaktive barnehagelærere i alderen 63–67 år økt fra 39 personer i 2002 til 705 i 2023. Store årskull av "babyboomer" nærmer seg pensjonsalderen, og sektoren må forberede seg på en økende naturlig avgang.

Samtidig viser analysen av generasjoner at de yngre kullene (Generasjon Z og Y) har en lavere tilbøyelighet til å bli værende i barnehagen sammenlignet med tidligere generasjoner i samme livsfase. Dette antyder at rekrutteringsstrategier som fungerte for tidligere generasjoner, ikke nødvendigvis vil treffe dagens unge arbeidstakere.

Problemer med utdanningskrav, pedagognorm og mål om økt andel barnehagelærere

Konsekvensene av svikten i rekruttering, både til utdanningen og til yrkesdeltakelsen, er et umiddelbart problem når det gjelder å oppfylle kravene til utdanning og pedagogtettethet i barnehagen. Ifølge Utdanningsdirektoratet manglet det 2495 årsverk for å oppfylle pedagognormen i 2025 (Utdanningsdirektoratet, 2026). Siden cirka 20 prosent av årsverkene i 2025 ble utført av ansatte på deltid, vil en tilsvarende fordeling av årsverk blant nyansatte gi et samlet behov for cirka 2 500 nye barnehagelærere for å oppfylle pedagognormen, og det bare i 2025, samme år som det ble utdannet 1 550 barnehagelærere (tabell 3.2). Med ambisjonen om 60 prosent barnehagelærere innen 2030, vil det samme estimatet i fordelingen av årsverk per person gi et behov for ca. 15 000 barnehagelærere, eller nærmere 3 800 nye barnehagelærere årlig frem til 2030. Bedømt ut fra tallene i denne rapporten er vi på nåværende tidspunkt ikke på vei til å nå dette målet.

Konklusjon og veien videre

Funnene i denne rapporten gir grunn til bekymring for muligheten til å oppfylle de nasjonale målene for barnehagelærerdekning. Kombinasjonen av lave søkertall, høyt frafall under utdanningen, lav overgang til yrket blant nyutdannede, økende pensjonering og synkende stabilitet blant de ansatte skaper en kritisk bemanningssituasjon.

Implikasjonene er tydelige

1. **Behov for målrettet rekruttering:** Det må iverksettes tiltak for å gjøre yrket attraktivt for Generasjon Z, da den tradisjonelle rekrutteringen svikter.
2. **Bevaring av kompetanse:** Det er avgjørende å snu trenden med fallende stabilitet. Videreutdanning bør innrettes slik at den knytter kompetansen til barnehagen (f.eks. barnehagepedagogikk) fremfor å kvalifisere for skoleverket.
3. **Realitetsorientering av bemanningsnormer:** Med dagens utviklingstakt vil det bli svært krevende å nå målet om 60 prosent barnehagelærere uten drastiske grep for å øke både rekruttering og retensjon.

Registerdataene som er etablert i dette prosjektet gir et unikt grunnlag for å følge disse prosessene videre. Det er behov for dypere analyser av *hvorfor* de yngste velger bort barnehagen, og hvilke karriereveier de som forlater sektoren velger, for å kunne utforme treffsikre mottiltak i årene som kommer.

Referanser

- Arnesen Stangeby, H. og Stolpe Foss, E. (26.9.2022). Hvor jobber barnehagelærerne?
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/artikler/hvor-jobber-barnehagelaererne>
- Bergundhaugen, A. (8.9.2025, sist oppdatert 11.9.2025). Hvordan trekke «Gen Z» til barnehagen? Hva gjør at de finner seg til rette? *Barnehage.no*. <https://www.barnehage.no/arbeidsliv-arbeidsmiljo-generasjoner/hvordan-trekke-gen-z-til-barnehagen-hva-gjor-at-de-finner-seg-til-rette/268892>
- Eiendom Norge. (20.1.2026). Sykepleierindeksen 2025.
https://eiendommenorge.no/getfile.php/1320643-1768832095/Bilder/Nyheter/2026/sykepleierindeks2025_END.pdf
- Foss, E. S. (30.9.2022, endret 21.12.2022). 2 av 3 barnehagelærere jobber i barnehage etter 10 år.
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/artikler/2-av-3-barnehagelaerere-jobber-i-barnehage-etter-10-ar>
- Gjerustad, C., Esmaeeli, S., Brekke Stangeland, E., Arnevig Samuelsen, Ø., & Solbue Vika, K. (2025). *TALIS Starting Strong Survey 2024 - Hovedfunn fra den internasjonale rapporten* (Rapport 2025:18). NIFU. <https://nva.sikt.no/registration/019aa5970b3e-206e596e-d010-4e43-81a6-0ca9d37cfe15>
- Gulbrandsen, L. (2004). Data og statistikk i barnehagesektoren. I: *Klar, ferdig, gå! Tyngre satsing på de små! Rapport fra arbeidsgruppe om kvalitet i barnehagesektoren*. BFD, Papirutgave, mars 2005. Vedlegg 3.
- Gulbrandsen, L. (2007). *Full dekning, også av førskolelærere* (Skriftserie 4/07). NOVA.
<https://kudos.dfo.no/documents/4964/files/4826.pdf>
- Gulbrandsen, L. (2009). *Førskolelærere og barnehageansatte*. NOVA notat 4/09.
<https://nva.sikt.no/registration/0198cc4b86d4-6202060b-af97-4c03-b789-2ad687e929e5>
- Gulbrandsen, L. (2015). Barnehagelærerne. Yrkesgruppen som sluttet å slutte (NOVA, Notat 1/15). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
<https://nva.sikt.no/registration/0198cc4c28dc-c85ab716-6ca1-4424-8896-fd3ce1ea1eb9>
- Gulbrandsen, L. (2017). Bemanningsnorm i barnehagene. I: *Barnehagelærerutdanninga - Ei reform tek form?* (Rapport Nr 4, 2017, kap. 8, s. 110-128). Kunnskapsdepartementet.
- Gulbrandsen, L. (2018). Barnehagelærere – Fra mangel til overskudd. *Søkelys på arbeidslivet*, 35(1–2), 43–55. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2018-01-02-03>
- Gulbrandsen, L. (2019). For mange barnehagelærere – problem eller mulighet? *Barnehagefolk*, (3), 20-25.
- Holt, L. (1972). Rapport om førskolelærernes yrkeskarrierer. I *NOU 1972: 39, Førskoler*, Vedlegg 5, s. 134-165. https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008052700008?page=5
- Howard Andresen, S.M. (6.5.2024, endret 14.5.2024). En av fire barnehagelærere med masterutdanning er ansatt i barnehagen. <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/1av-4-barnehagelaererutdannede-med-mastergrad-er-ansatt-i-barnehagen>

- Jelstad, J. (2024). [Mangler nesten 3000 barnehagelærere: Stadig færre barnehager oppfyller loven om pedagogisk bemanning](#). *Utdanningsnytt*, 15(2).
- Jelstad, J. (2024). [Fem år med søkerfall: 40 prosent færre vil bli barnehagelærer](#) *utdanningsnytt.no*. *Utdanningsnytt*, (26)4.
- Jelstad, J. (2024). [De flyttet studiet til barnehagenes nabolag – da strømmet studentene til](#). *Utdanningsnytt*, (15)5.
- Jelstad, J. (2025, 21. februar). Her er snittlønna til lærere i skole og barnehage. *Utdanningsnytt*. <https://www.utdanningsnytt.no/adjunkt-adjunkt-med-tilleggsutdanning-assisterende-rektor/her-er-snittlonna-til-laerere-i-skole-og-barnehage/432348>.
- Kasin, O. & Gulbrandsen, L. (2022). [Barnehagelærere med masterutdanning – omfang, rekruttering og tilrettelegging i barnehagen](#). Rapport Institutt for barnehagelærerutdanning og velferdsforskningsinstituttet NOVA. OsloMet
- Kunnskapsdepartementet (2023). [Barnehagen for en ny tid. Nasjonal barnehagestrategi mot 2030](#).
- Mannheim, K. (1928/29). Das Problem der Generationen. *Kölner Vierteljahreshefte für Soziologie* 7, 7 (1928), 157-185 og (1929) 309-330.
- Naper, L.R., Myhr, A. & Haugset, A.S. (2022). *Spørsmål til barnehage-Norge 2022* (SINTEF Rapport 2022:01387). Sintef. <https://www.udir.no/contentassets/a1a7d2715f214c78b18308a0aa532419/rapport-sporsmal-til-barnehage-norge-2021.pdf>
- Pettersvold, M., Rothuizen, J. J., Østrem, S., Due, S., Greve, A., Axelsen Ivarson, K., & Kasin, O. (2023). *Akademisk kunnskap og pedagogisk faglighet i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk/NOASP. <https://cdforskning.no/cdf/catalog/book/55>.
- Stangeby Arnesen, H. & Stolpe Foss, E. (26.9.2022). Hvor jobber barnehagelærerne? SSB. <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/artikler/hvor-jobber-barnehagelaererne>
- Statistisk sentralbyrå. (2025, 18. juni). 12093: Ansatte i barnehage, etter region, år og kjønn. <https://www.ssb.no/statbank/table/12093>
- Stolpe Foss, E. (30.9.2022). 2 av 3 barnehagelærere jobber i barnehage etter 10 år. <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/artikler/2-av-3-barnehagelaerere-jobber-i-barnehage-etter-10-ar>
- Utdanningsdirektoratet (2026, 27. april). *Fakta om barnehager 2025: Ansatte*. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/analyser/2026/fakta-2025/ansatte/>.
- Utdanningsforbundet (2024). [Planleggingstid under press – en undersøkelse blant barnehagelærere i Oslo kommune](#). Rapport 1/2024. Utdanningsforbundet. https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/publikasjoner/rapporterutredninger/rapport_01.2024_arbeidstid_barnehage_oslo_kommune.pdf
- Ødegård, G., Hellevik, T. & Skevik Grødem, A. (2025). Vil generasjon Z bære velferdsstaten - kort oppsummert (NOVA, Kort oppsummert, nr. 3, 2025). OsloMet. <https://nva.sikt.no/registration/0198cc8f7f73-cec5bcf3-953b-4651-bef8-0f95394ffe87>

Vedlegg

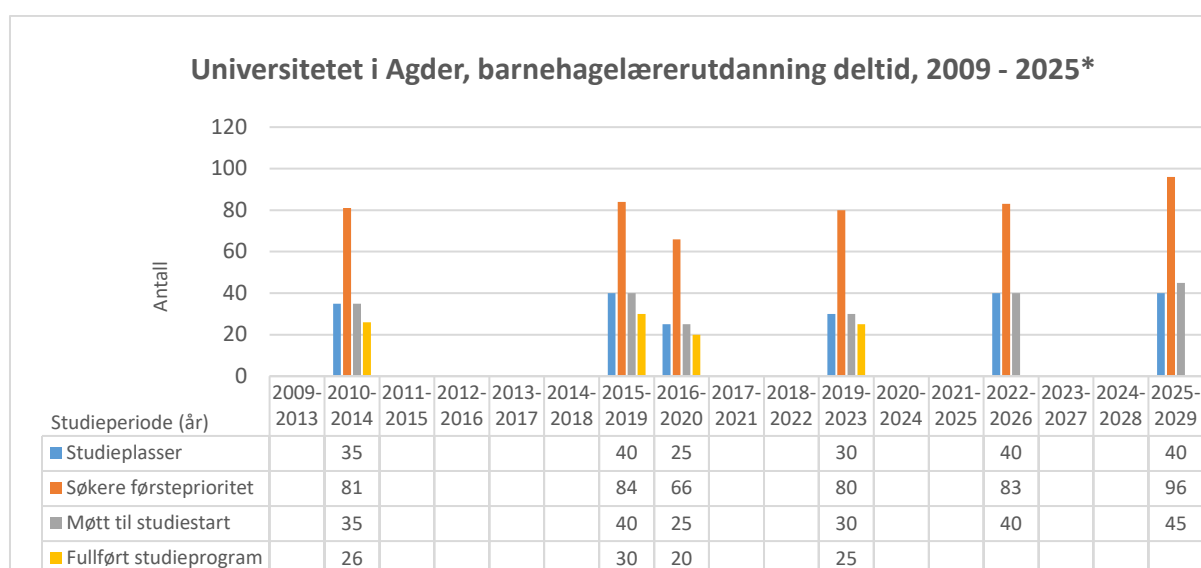
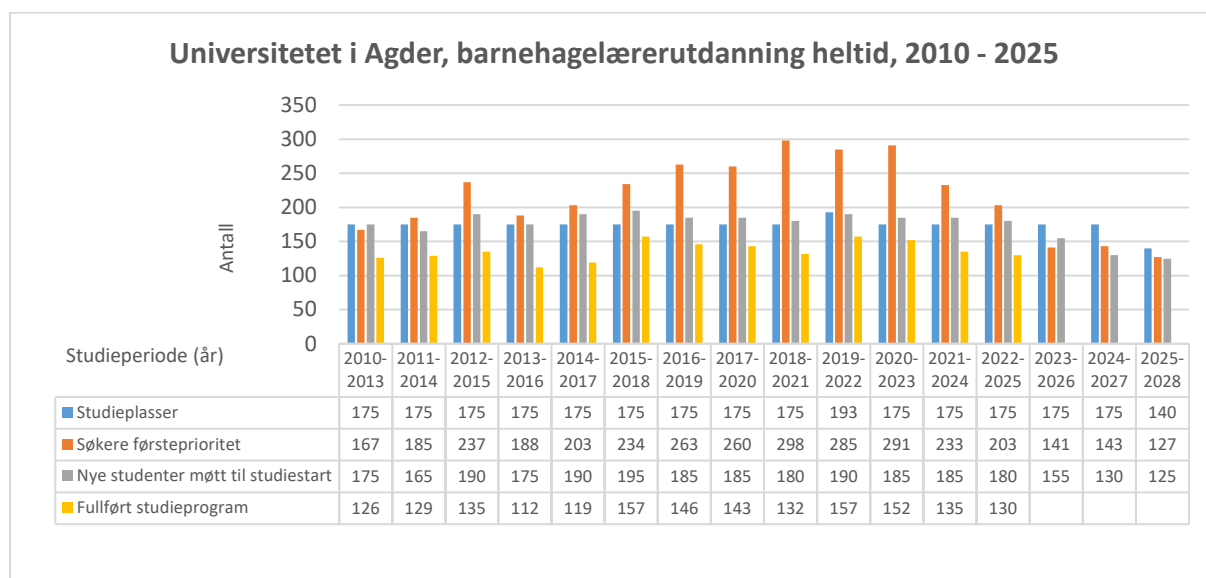
Følgende institusjoner har tilbudt en førskole-/barnehagelærerutdanning i Norge i perioden 2009 – 2025:

- Universitetet i Agder
- Universitetet i Stavanger
- Høgskulen på Vestlandet
- Høgskulen i Volda
- Universitetet i Sørøst-Norge
- Høgskolen i Østfold
- OsloMet – storbyuniversitetet
- Universitetet i Innlandet
- Dronning Mauds Minne Høgskole
- Nord universitet
- Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet
- Steiner høyskolen
- NLA Høgskolen
- Samisk høgskole

I dette vedlegget presenteres tall fra alle institusjonene, og der skiller vi mellom heltids- og deltidsstudier. Vi har en studieperiode på fire år, som dermed rommer begge studieformene. Noen institusjoner har imidlertid såpass få studieplasser og studenter at vi presenterer tallene for heltids- og deltidsutdanningene samlet. Bakgrunnen for dette er også knyttet til personvern hensyn, da få studenter per år (tre personer eller færre) kan gjøre det mulig å identifisere enkeltpersoner. Denne sammenslåingen er gjort for Universitetet i Tromsø (med deltidsstudier kun i periodene 2009 til 2023 og 2010 til 2014), Norsk lærerakademi (NLA høgskole) (med få studenter og variabelt tilbud om deltid), Steiner høgskole (med få studenter med fullført studieprogram enkelte år) og Samisk høgskole (med gjennomgående lavt antall studenter).

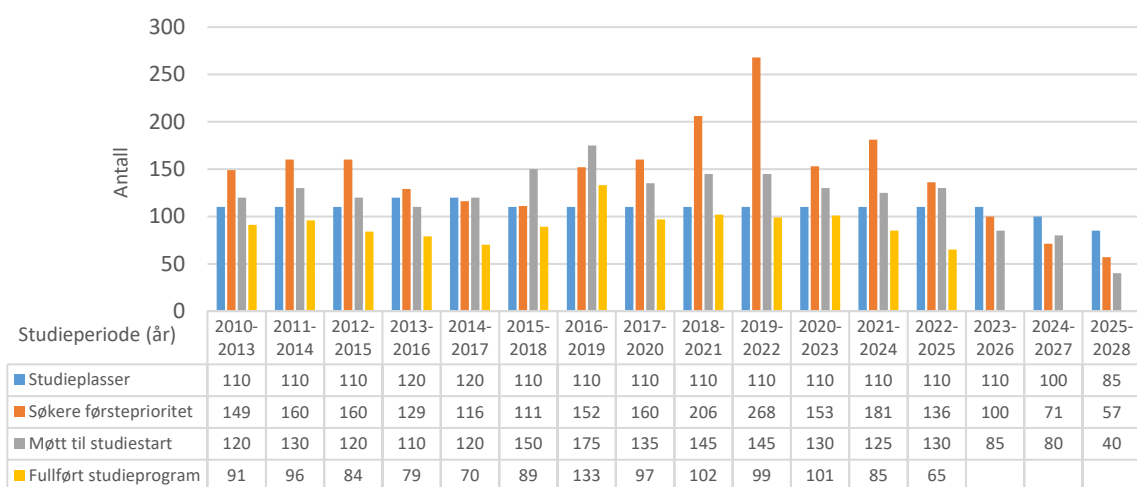
Datagrunnlaget for samtlige tall fra utdanningsinstitusjonen er Database for Statistikk om høyere utdanning (DBH). Det er også gjort enkelte henvendelser til lærestedene der DBH har manglet informasjon om antall studieplasser. Dette gjelder spesielt for studieplasser i arbeidsplassbaserte studieprogrammer. Her har vi, etter samråd med DBH, også supplert med data fra tabellen «Opptakstall»¹⁴ for å få brukbare tall på antall studieplasser.

¹⁴ <https://dbh.hkdir.no/tall-og-statistikk/statistikk-meny/studenter>

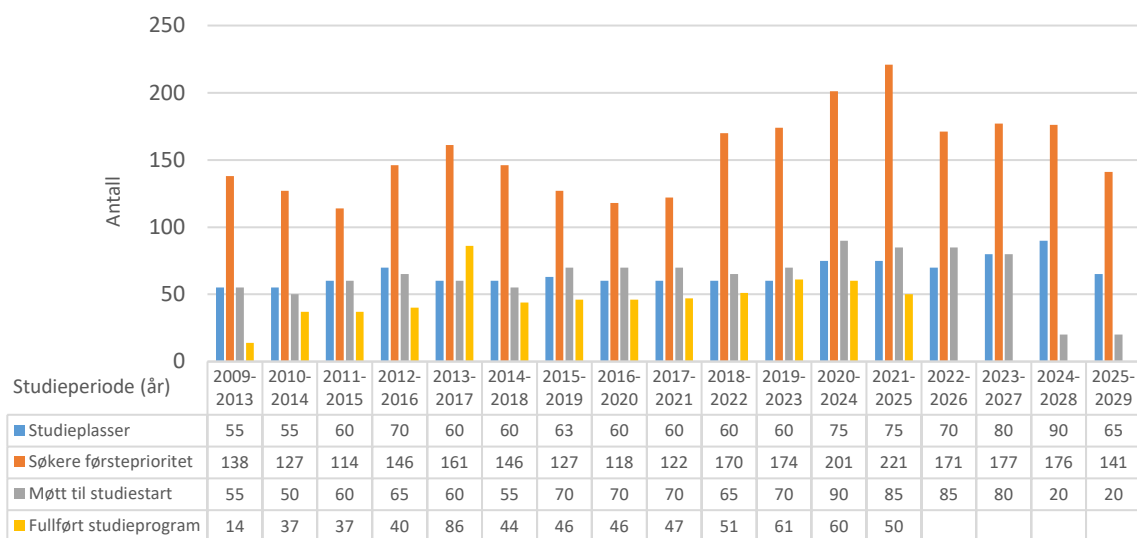

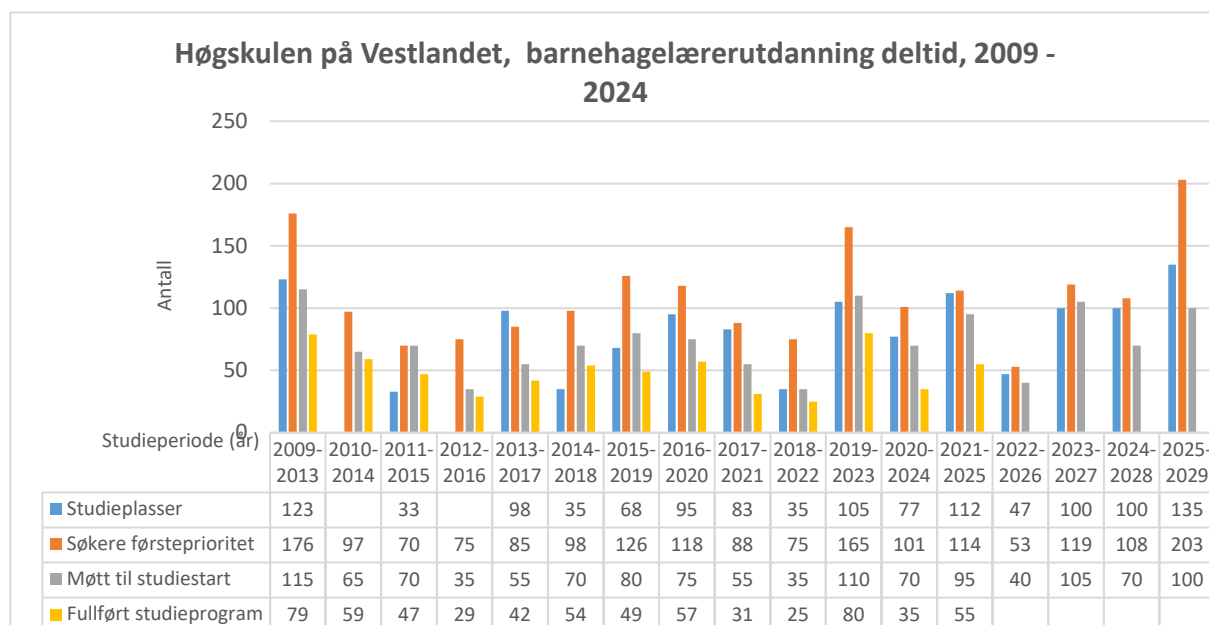
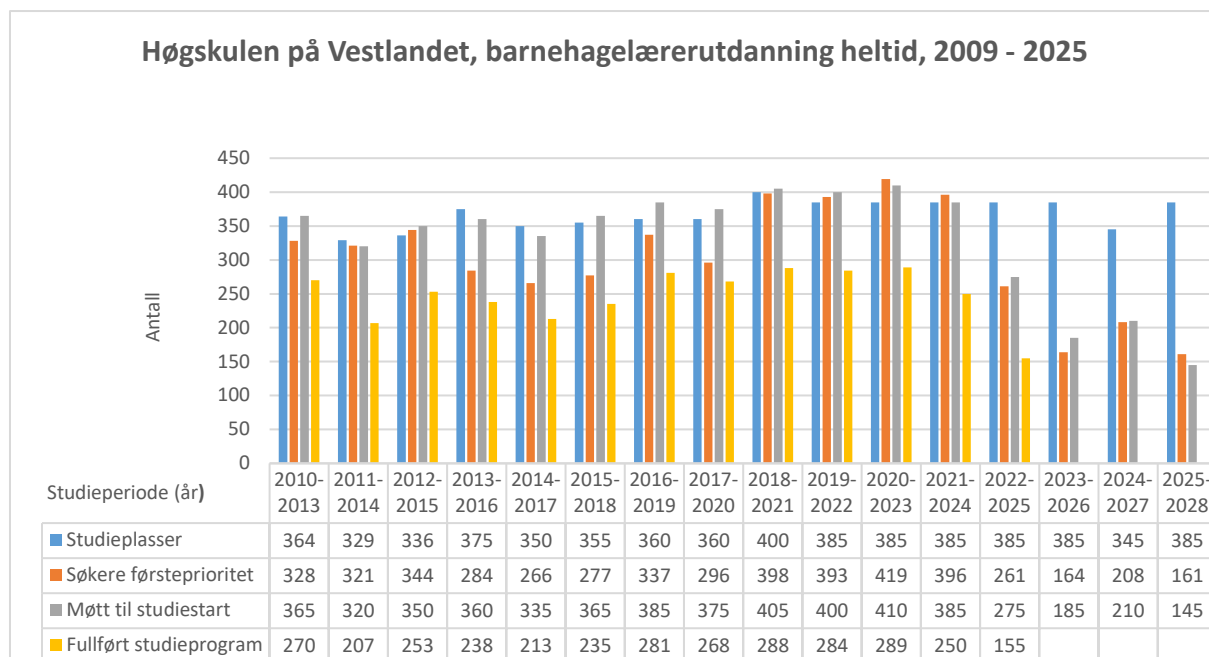
* I denne figuren er tallene for personer som har fullført utdanningen mellom 2013 og 2015, av personvern hensyn, slått sammen i studieperioden 2010 – 2014.

Universitetet i Stavanger, barnehagelærerutdanning heltid , 2010 - 2025

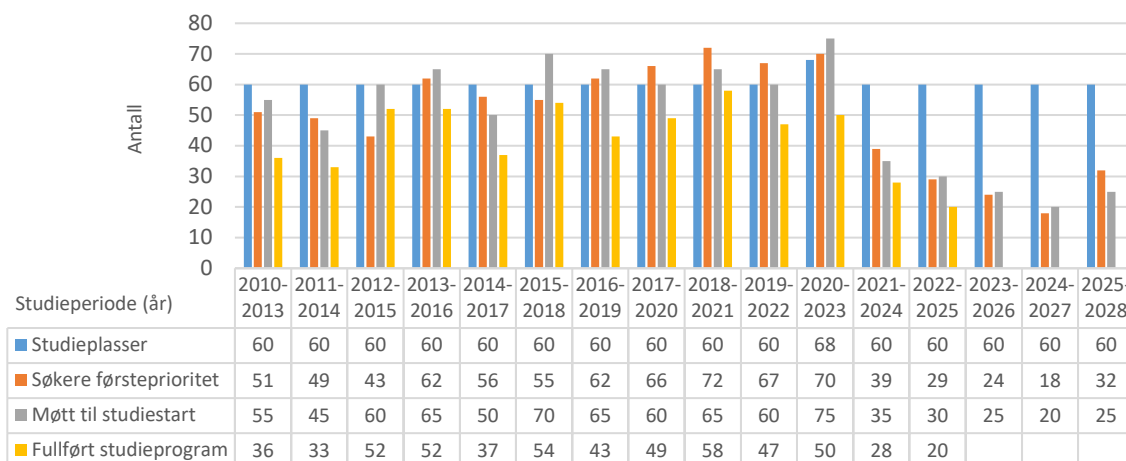

Universitetet i Stavanger, barnehagelærerutdanning deltid , 2009 - 2025

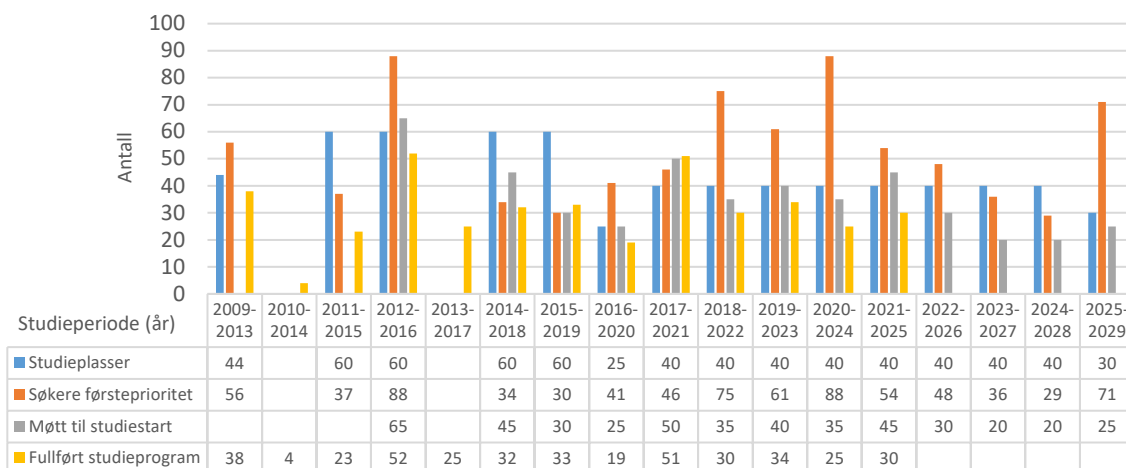

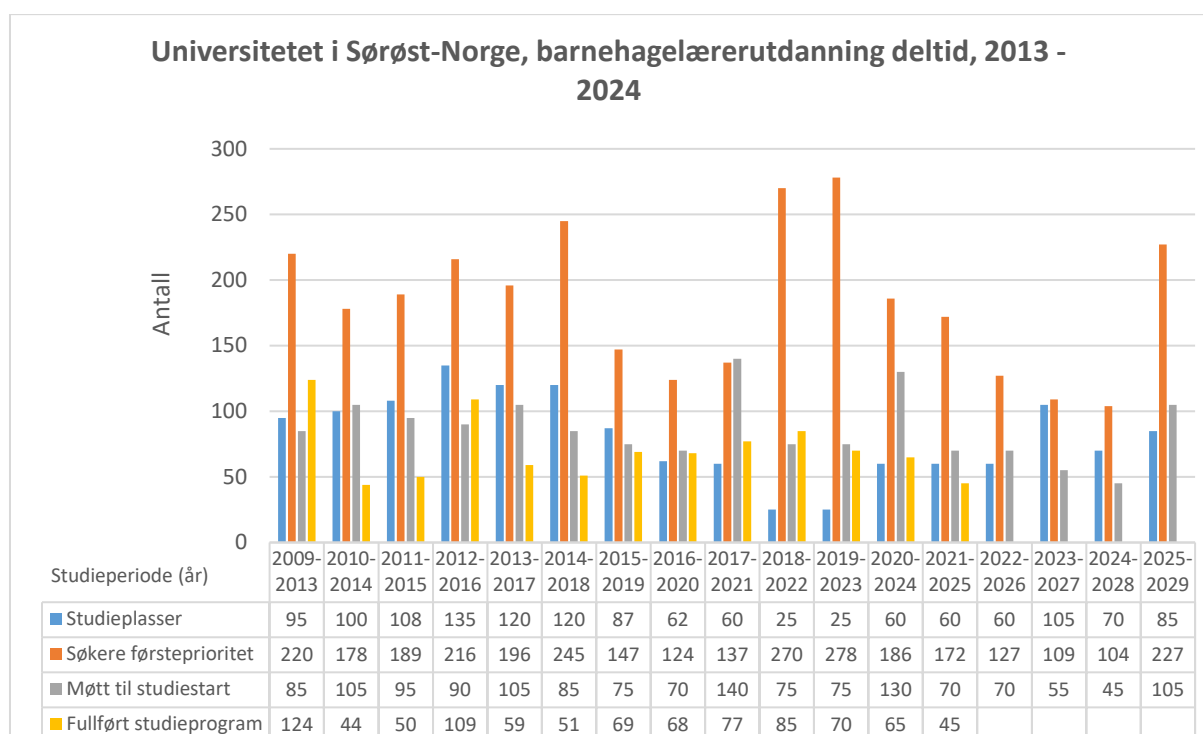
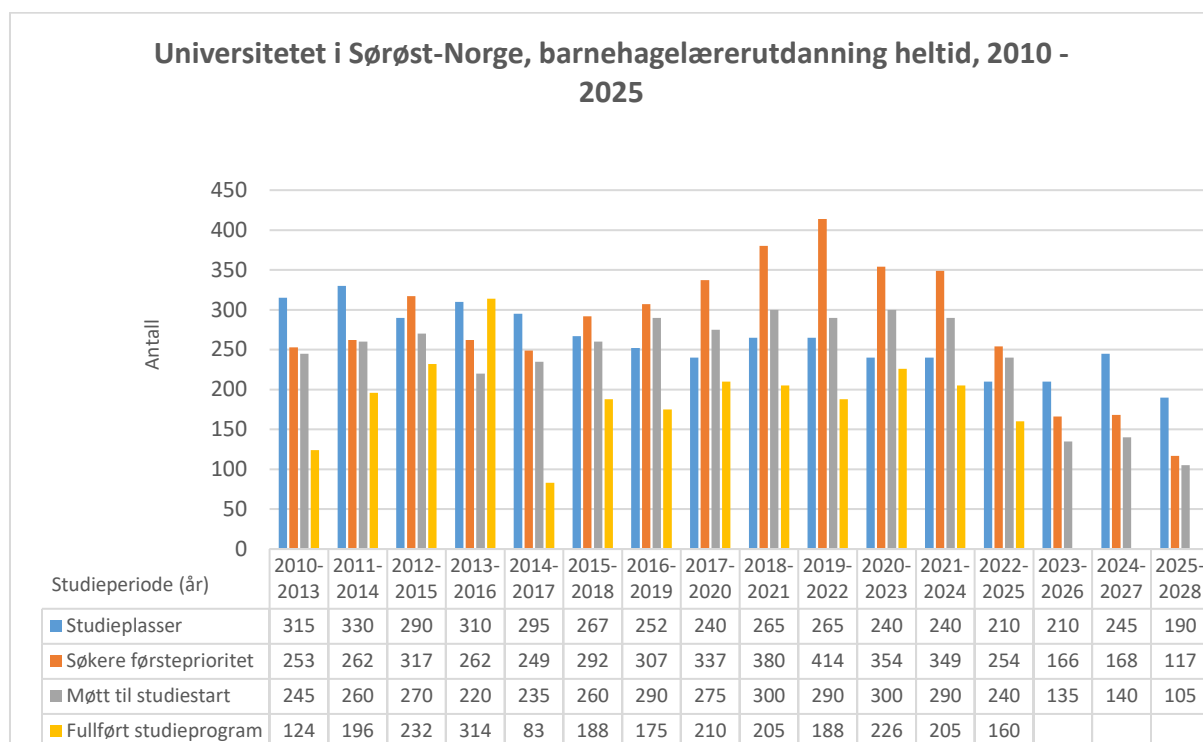

Høgskulen i Volda, Barnehagelærerutdanning heltid 2010 - 2025

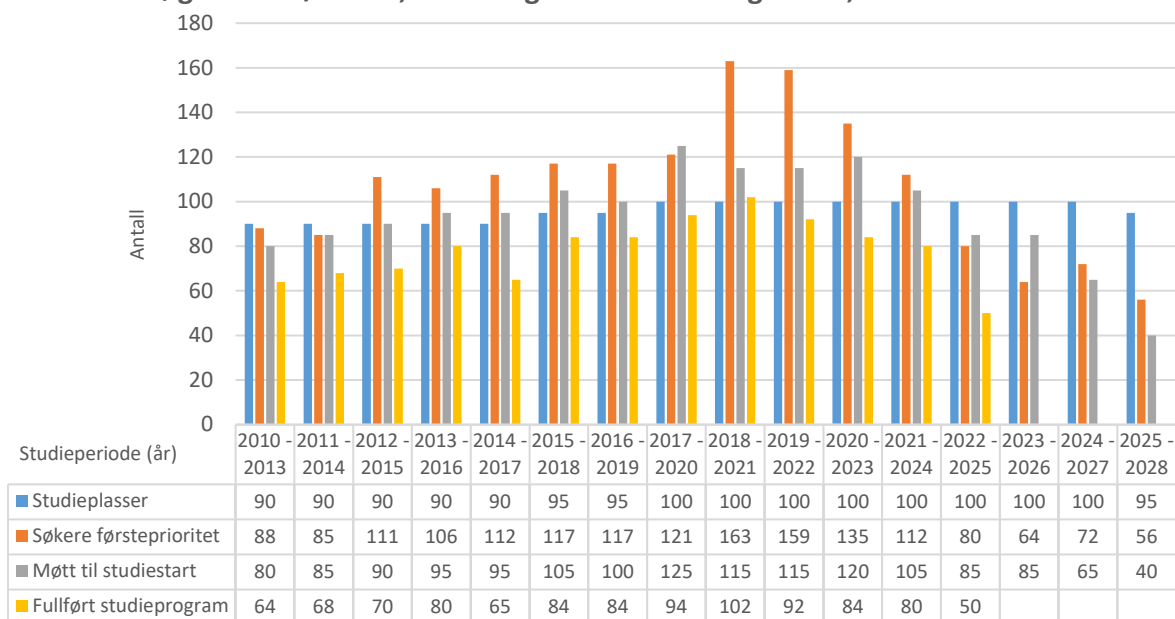

Høgskulen i Volda , barnehagelærerutdanning deltid, 2009 - 2025

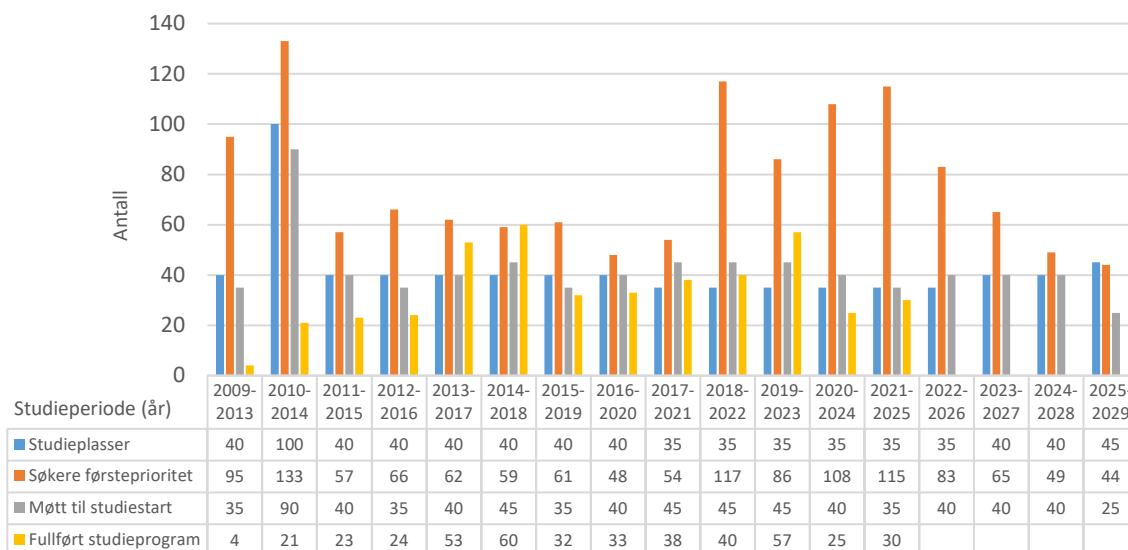

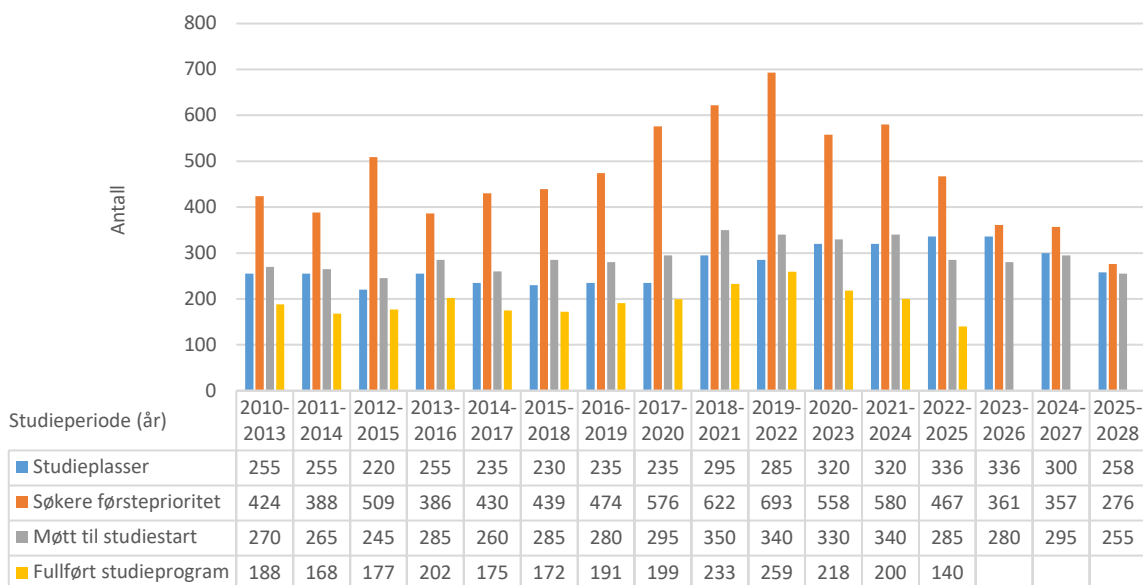
Høgskolen i Østfold, barnehagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025

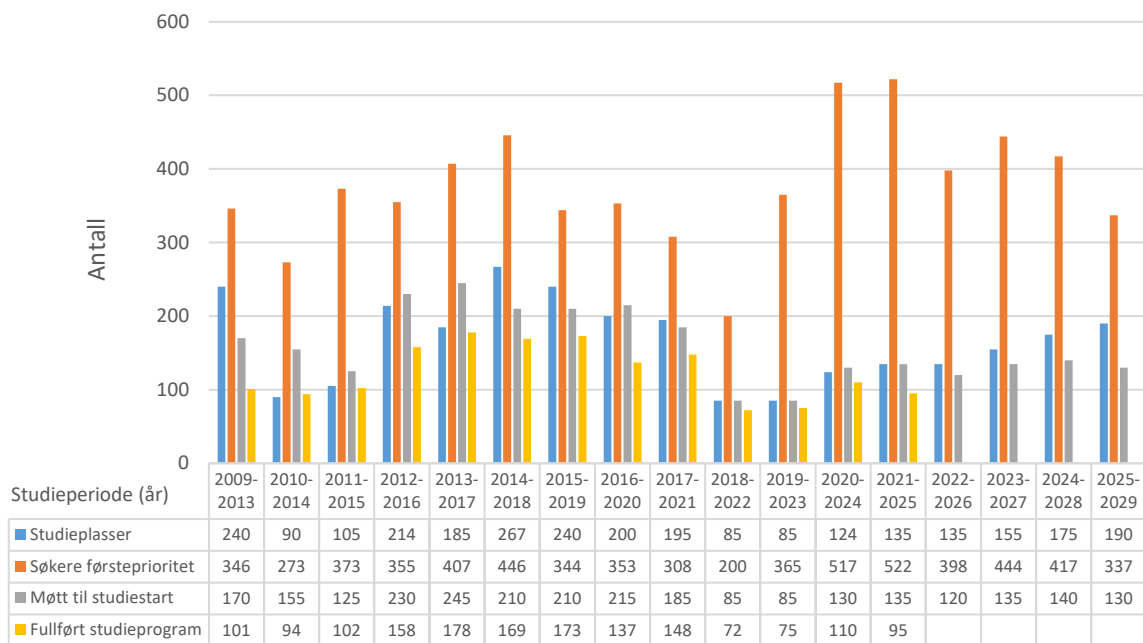
Høgskolen i Østfold, barnehagelærerutdanning deltid , 2009 - 2025

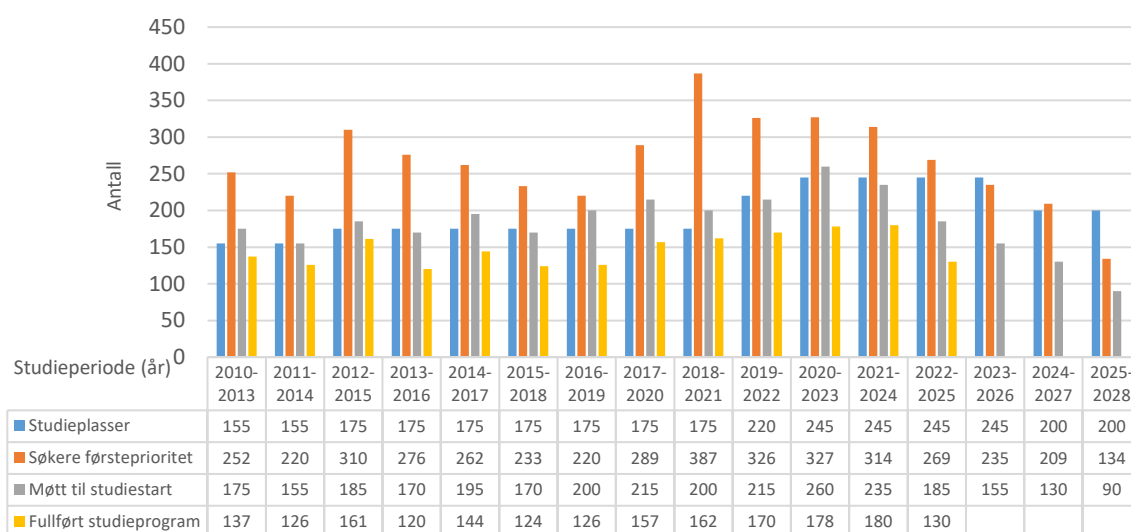
OsloMet, barnehagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025

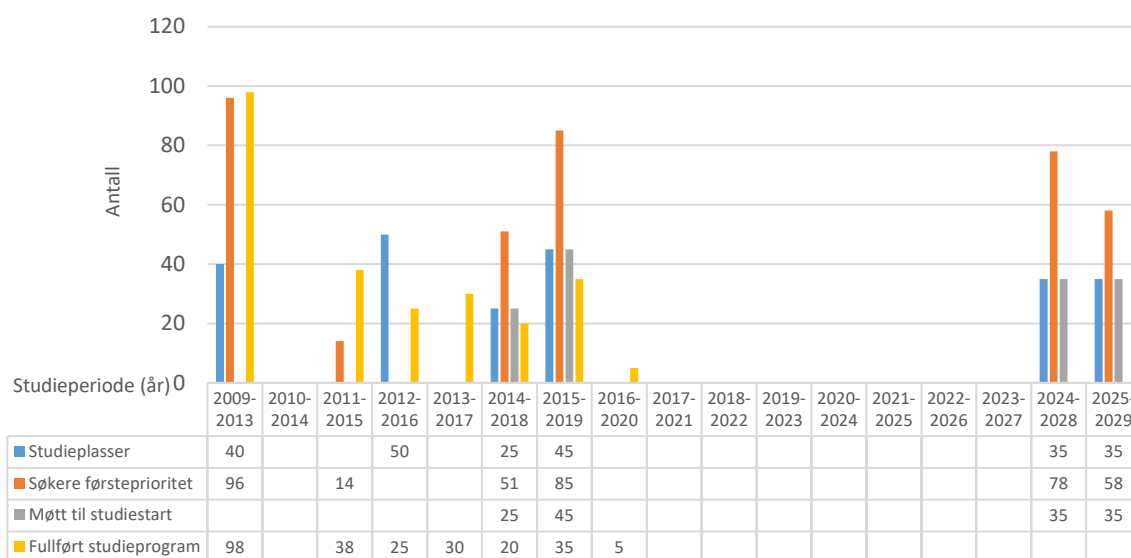
OsloMet, barnehagelærerutdanning deltid, 2009 - 2025

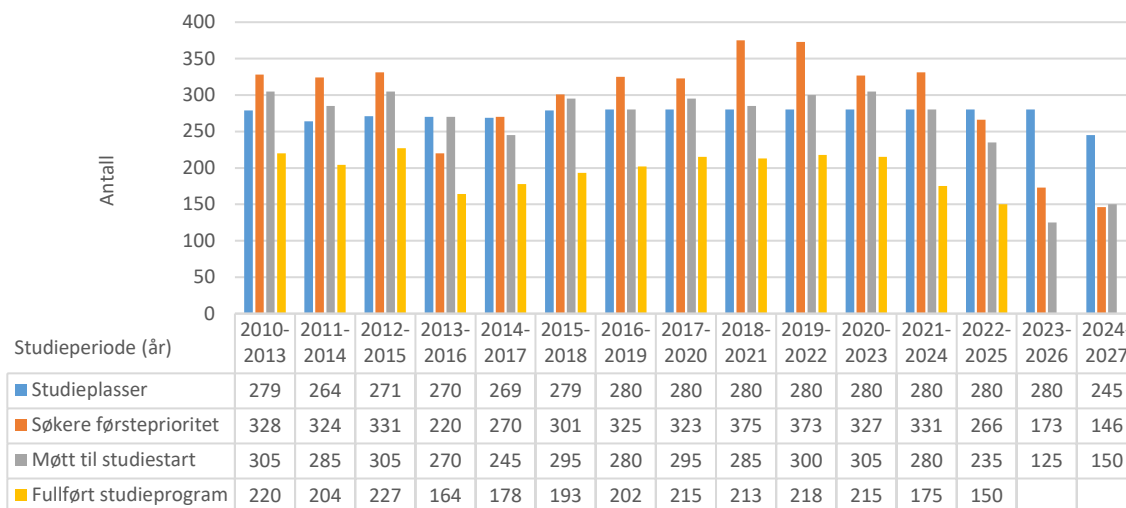
Universitetet i Innlandet, barnehagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025

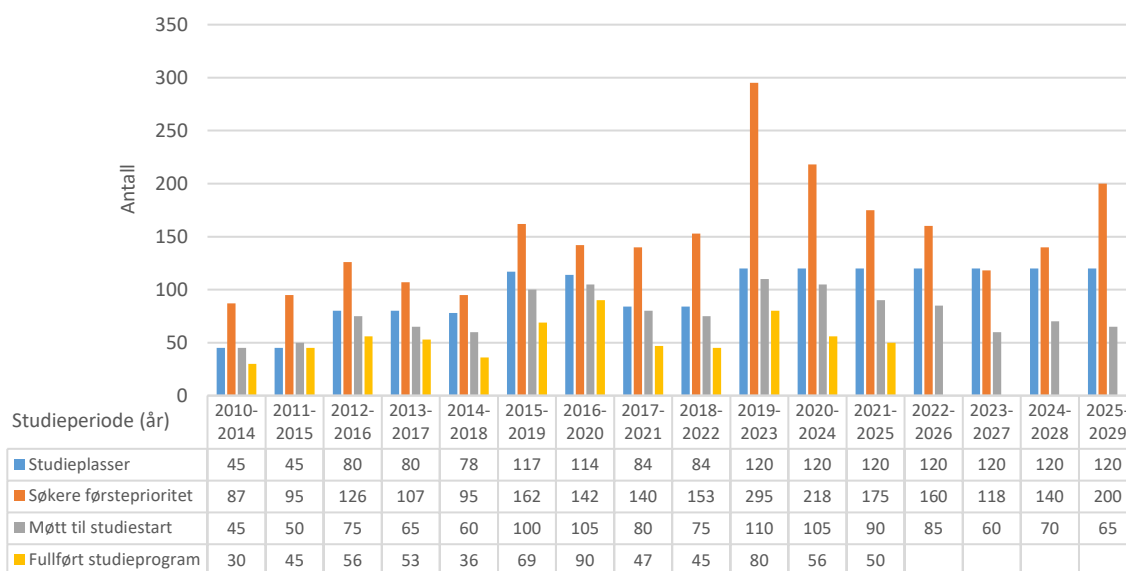
Universitetet i Innlandet, barnehagelærerutdanning deltid, 2009 - 2025

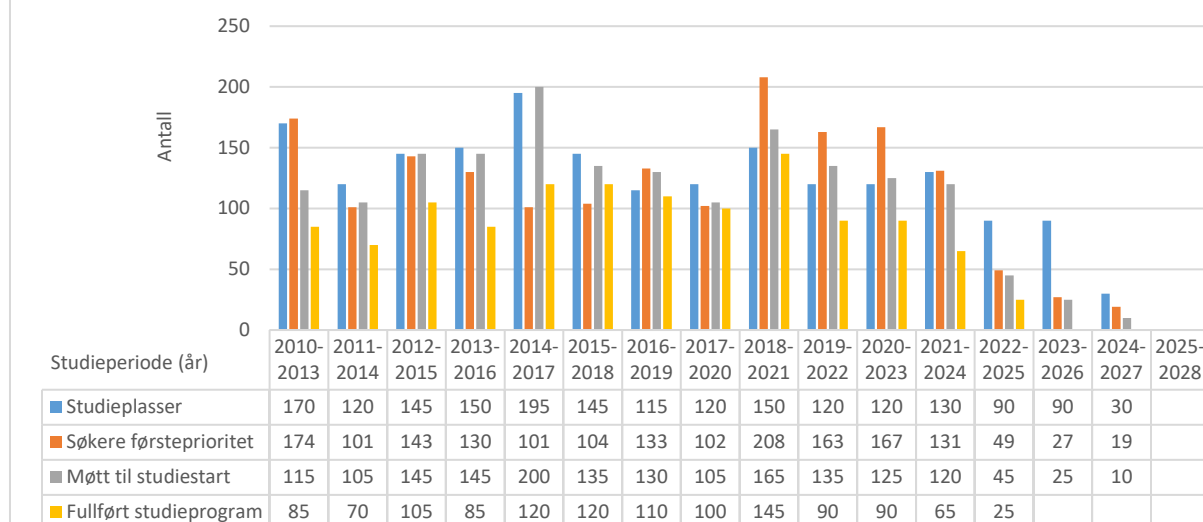
Dronning Maud Minne Høgskole, barnheagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025

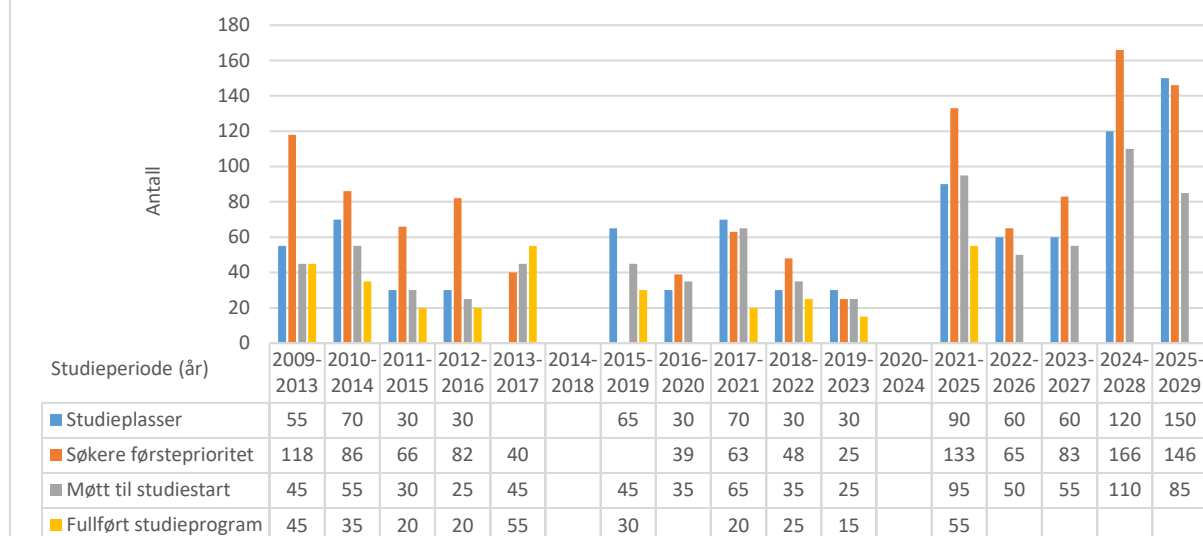
Dronning Maud Minne Høgskole, barnheagelærerutdanning deltid, 2010 - 2025

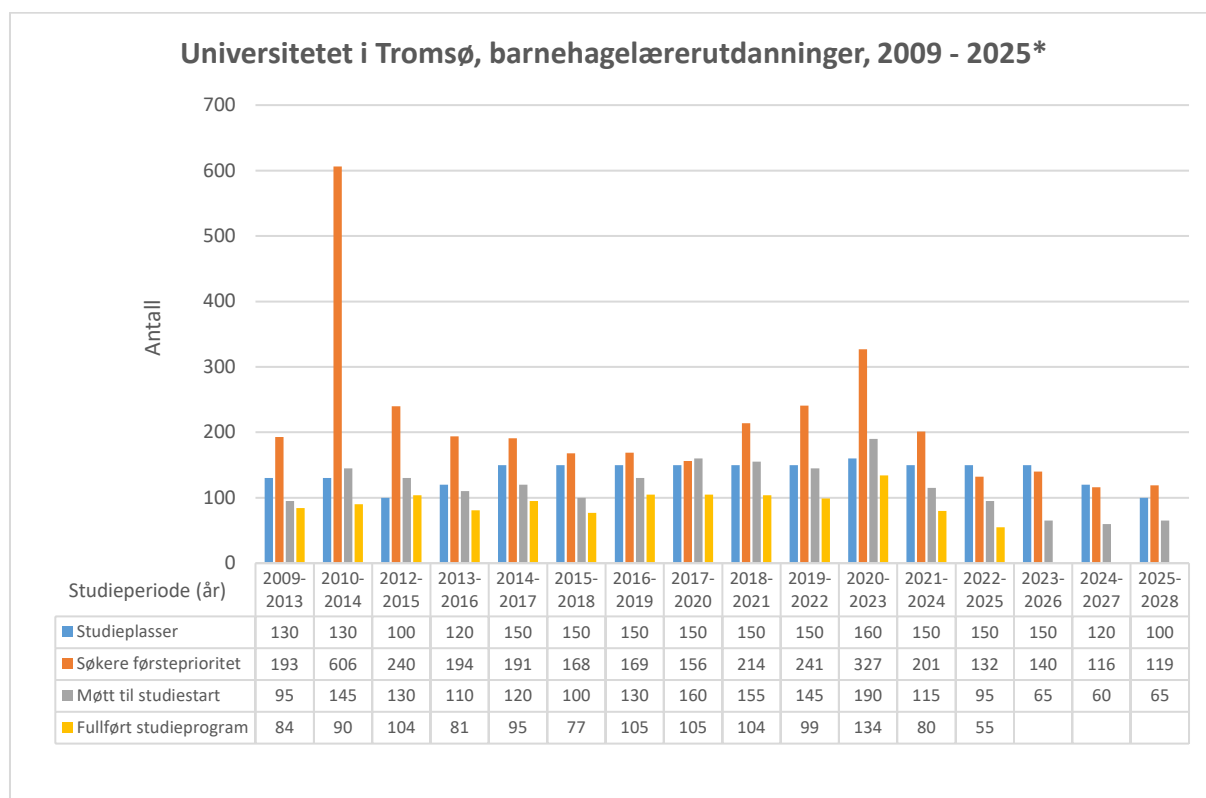

Nord universitet, barnehagelærerutdanning heltid, 2010 - 2025

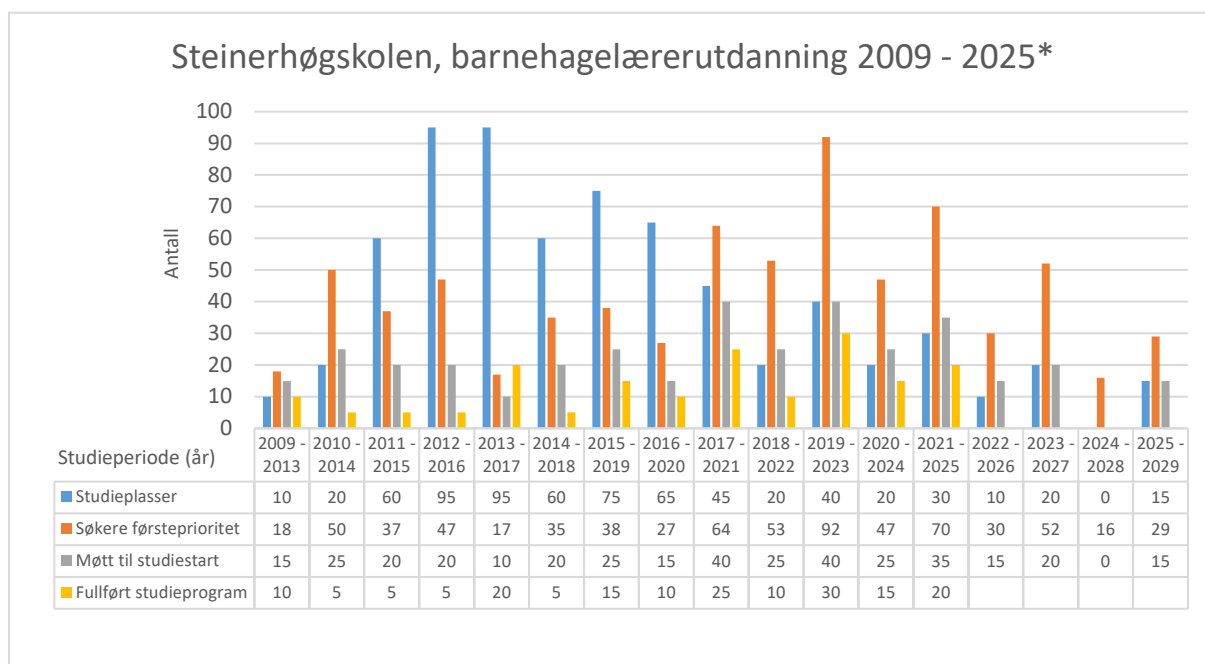
Nord universitet, barnehagelærerutdanning deltid, 2009 - 2025

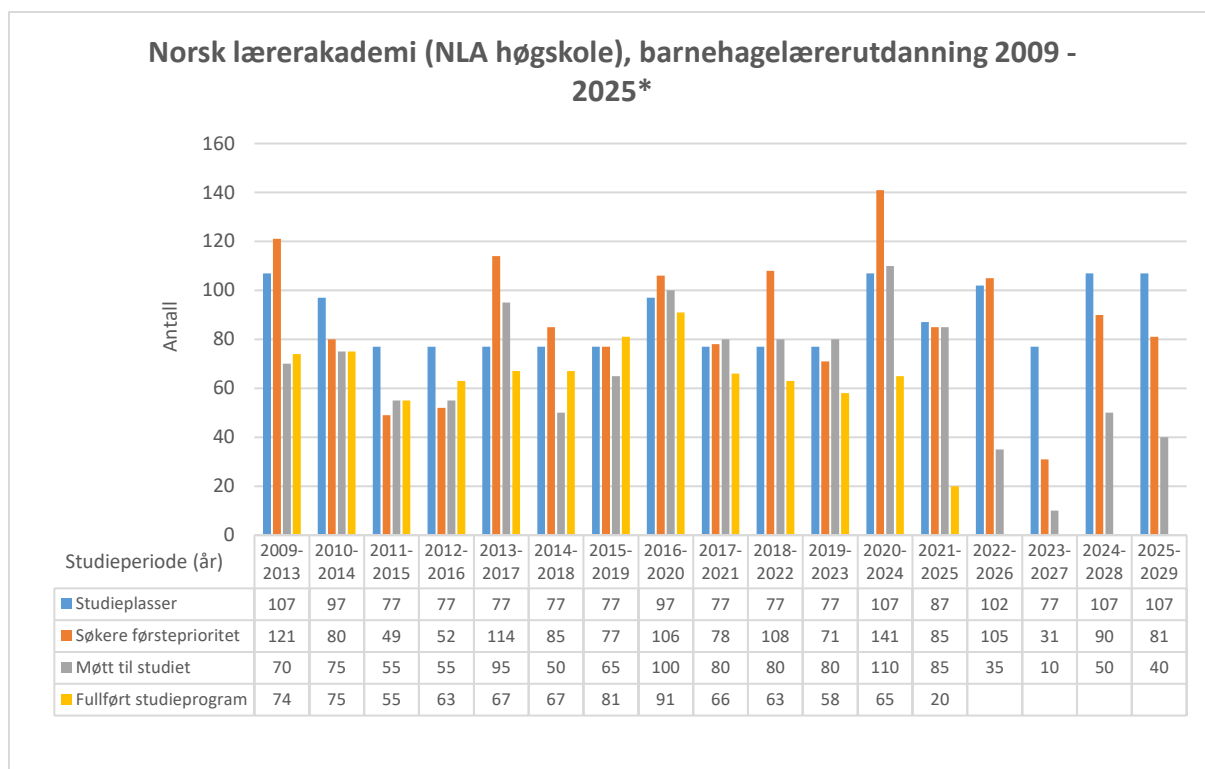
* For studieperioden 2009 til 2013 og fra 2010 til 2014 er heltids- og deltidsprogrammene slått sammen. Heltidsstudenter som startet i 2011 er med i studieperioden fra 2010 til 2014.

Steiner høgskolen

* Heltid og deltid slått sammen

Norsk lærerakademi (NLA høgskole)

* Heltid og deltid slått sammen.

Samisk høgskole

Her velger vi å presentere samlede tall for hele perioden 2009 – 2025, da det lave antallet studieplasser, samt kandidater som begynner og fullfører studiet på årsbasis, er egnet til å identifisere enkeltpersoner.

Samisk høgskole, barnehagelærerutdanning 2009 - 2025	
Studieplasser	147
Søkere med førsteprioritet	102
Møtt til studiet	70
Fullført studieprogram	54